

EESTI RATSASPORDI LIIDU KOOISÕIDU MÄÄRUSTIK

Kehtib alates **01.01.2025**

EESSÕNA

Käesolevat täiendatud ja parandatud koolisõidu määrustik (KSM) tugineb FEI koolisõidu määrustiku "*FEI Rules for Dressage Events*" 26. väljaandele, mis on kehtiv alates 1. jaanuarist 2025 ning sätestab reeglid rahvuslike koolisõiduvõistluste läbiviimiseks Eesti Vabariigis. Eelnevalt välja antud sama teemat käsitlevad materjalid (eelmised väljaanded ja kõik teised ametlikud dokumendid) on selle dokumendi kinnitamise hetkest alates kehtetud.

Käesolevat dokumenti tuleb lugeda kooskõlas Eesti Ratsaspordi Liidu (ERL) üldmäärustiku (ÜM), FEI statuudi, FEI üldmäärustiku, FEI koolisõidu määrustiku ning FEI veterinaarmäärustikuga, sest koolisõidu määrustikus ei ole võimalik ette näha kõiki erijuhtumeid.

ERL üldmäärustikus ja koolisõidu määrustikus esinevate lahknevuste korral tuleb arvestada spetsiifilisema koolisõidu määrustikuga.

Võistlussituatsioon on ettenägematute olukordade või erandjuhtude korral kohtunike kogu ülesandeks teha otsus, võttes arvesse sportlikku vaimu ning lähtudes võimalikult lähedaselt käesolevast määrustikust ja FEI üldreeglitest.

SISUKORD

HOBUSTE HEAOLU JA KÄITUMISREEGLID

Hobuse kohtlemine ja võistluseetika (FEI Code of Conduct for the welfare of the horse)

Kõik, kes on seotud ratsaspordiga, peavad järgima käitumisreegleid ning tunnistama ja aktsepteerima seda, et hobuse heaolu peab alati olema kõige tähtsam ning seda ei tohi kunagi allutada võistluskirele ega majanduslikele huvidele.

Võistlushobuste ettevalmistamise ja treenimise kõigis etappides on alati kõige olulisem hobuse heaolu.

1. Hobuse üldine heaolu.

Hobuste õige hooldamine. Hobuse söötmine ja majutus tallis peavad olema kooskõlas õige hooldamise printsiipidega. Puhas ning kvaliteetne hein, sööt ning vesi peavad olema alati saadaval.

Treeningmeetodid. Hobuste treening peab olema vastavuses tema füüsiliste võimete ning arenguastmega vastaval ratsaspordialal. Keelatud on kasutada treeningmeetodeid, mis on julmad, põhjustavad hirmu või milleks hobused pole korralikult ette valmistatud.

Kapjade hooldus ning varustus. Kapjade hooldus ning sepa töö peavad olema heal tasemel. Hobuse varustus peab olema talle sobiv, et vältida valu ja vigastusi.

Transport. Transpordi ajal peavad hobused olema kaitstud vigastuste ning muude terviseriskide eest. Hobuveok peab olema turvaline, hea ventilatsiooniga, hästi hooldatud, regulaarselt desinfitseeritud. Veokit peab juhtima selleks kvalifitseeritud isik. Hobused peavad olema alati kompetentsete inimeste hoole all.

Transiitveod. Teekond peab olema alati planeeritud nii, et hobustele võimaldataks korrapäraseid puhkepause ning ligipääsu veele ja toidule, vastavalt FEI nõuetele.

2. Füüsiline võistlusvorm.

Füüsiline vorm ja kompetentsus. Võistlustel võivad osaleda vaid heas vormis hobused ja kompetentsed ratsanikud.

Tervislik seisund. Ükski hobune, kes on nähtavalt haige või lonkab või kellel ilmnevad muude oluliste haiguslike seisundite sümptomid, ei tohi võistelda juhul, kui see paneks ohtu tema heaolu. Kahtluse korral tuleb pöörduda veterinaari poole.

Doping ja ravimid. Iga katse kasutada dopingut või ebaseaduslikke ravimeid ohustab hobuse heaolu ning see on rangelt keelatud. Pärast iga veterinaarset ravikuuri peab hobusele andma enne võistlustel osalemist piisavalt aega taastumiseks.

Kirurgilised protseduurid. Rangelt on keelatud kirurgilised protseduurid, mis ohustavad hobuse, teiste hobuste ja/või sportlaste turvalisust.

Tiined või varsaga märad. Võistlemine on keelatud rohkem kui 4 kuud tiine või võõrutamata varsaga märaga.

Abivahendite väärkasutamine. Hobuste julm kohtlemine kasutades kas loomulikke või kunstlikke (stekk, kannused jne) abivahendeid on rangelt keelatud.

3. Võistlused ei tohi olla tähtsamad hobuse heaolust.

Võistlusväljakud. Treeninguid ja võistlusi tohib läbi viia ainult selleks sobival ning turvalise pinnasega väljakutel. Võistlustingimuste planeerimisel tuleb lähtuda hobuste heaolust.

Pinnas. Kõik pinnased, millel hobused jalutavad, treenivad või võistlevad, peavad olema ette valmistatud ja hooldatud, vähendamaks vigastuste tekkimise võimalusi.

Ekstreemsed ilmastikutingimused. Kui hobuste heaolu ning turvalisus on ohus, siis tuleb võistlused ekstreemsete ilmaolude puhul kas katkestada või ära jätta. Hoolikalt tuleks jälgida, et hobused saaksid alati korralikult maha jahutatud.

Hobuste majutus võistluste ajal. Boksid peavad olema turvalised, hügieenilised ning hobustele mugavad, hästi ventileeritud ning hobuse tüübile sobilikus suuruses. Värske vesi ning hobuste pesemise võimalus peab olema alati olemas.

4. Hobuste humaanne kohtlemine.

Veterinaarne hoolekanne. Võistlustel peab alati olema saadaval veterinaarne hoolekanne. Kui hobune on võistluste ajal vigastatud või kurnatud, peab ratsanik tulema sadulast maha ning veterinaar peab hobuse läbi vaatama.

Veterinaarkeskused keskused. Vajaduse korral peab hobune viidama hobuambulantsiga lähimasse veterinaarkeskusesse, kus on võimalik teha edasisi uuringuid ning teostada ravi. Vigastatud hobust tuleb enne transporti ravida kuni ta on transpordiks valmis.

Võistlusvigastused. Võistlustel tekkinud vigastusjuhtumeid tuleks jälgida ja analüüsida. Pinnasetingimused, võistluste sagedus jms. on riskifaktorid, mida tuleb silmas pidada vigastusjuhtumite minimaliseerimisel.

Eutanaasia. Kui hobuse vigastused on piisavalt rasked, siis tuleks hobune veterinaari poolt humaanselt magama panna, seda ainuüksi hobuse kannatuste vältimiseks.

Võistlusspordist lahkumine. Kui hobune lahkub võistlusspordist, siis tuleb talle tagada head tingimused ning humaanne kohtlemine.

5. Haridus ja kompetentsus.

Kõik ratsaspordiga seotud isikud peaksid püüdma omandada parimat kompetentsuse taset, teadmisi ja oskusi võistlushobuste hooldamise suhtes oma konkreetse tegevusvaldkonnas. Hobuse kohtlemise ning võistluseetika reegleid tuleb hobuste heaolu kindlustamiseks pidevalt täiendada, siinkohal võetakse arvesse kõiki seisukohti. Tähtis osa on teaduslikel uuringutel. FEI toetab hobuse heaolu edendavat teadustööd.

6. Käitumisreeglid võistlustel.

Võistluste ametnikud (kohtunikud, korrapidajad, sekretärid, kirjutajad jne) on kohustatud oma ülesandeid täitma professionaalselt, erapooletult ja heasoovlikult ning oma käitumise, välimuse ning riietusega väärikalt esindama ERLi. Samuti on sportlased, sportlaste perekonnaliikmed, hobuste omanikud, tallimehed, abilised jne kohustatud võistluste ametnikesse, vabatahtlikesse ning kaasvõistlejatesse suhtuma viisakalt ja respektiivalt. Selle punkti rikkumisel või eiramisel on võistluse peakohtunikul õigus määrata intsidendiga seotud olevale ERLi litsentsi omavale isikule ERLi hoiatuskaart.

KOOLISÕIDU EESMÄRK

Koolisõidu eesmärgiks on hobuse arendamine positiivses vaimses ja füüsilises seisundis õnnelikuks sportlaseks (*happy athlete*) läbi harmoonilise arengu, võimaldades hobusel olla rahulik, lõdvestunud ja paindlik, kuid samas ka enesekindel, tähelepanelik ja koostööaldis ning läbi selle saavutada ratsanikuga täiuslik vastastikune mõistmine.

Need omadused väljenduvad:

- Allüüride vabaduses ja korrapärasuses,
- Liikumiste harmoonias ja kerguses,
- Esiosa kerguses ning tagaveerandite hõivatuses läbi elava impulsi,
- Kontakti aktsepteerimises läbi pehme kukla, ilma pinge ja vastuhakuta.

1. KOOLISÕIDUVÕISTLUSTE KATEGOORIAD

- 1.1 Vastavalt ERL üldmäärustikule jagunevad Eesti Vabariigis läbi viidavad koolisõiduvõistlused järgnevalt:
- 1.2 **ERL kalendriplaanivälised võistlused.** Madalamal tasemel (enamasti ST, ABC, A ja L-klass) läbi viidavad võistlused, kuhu kuuluvad näiteks igasugused klubisisised treeningvõistlused, aretusühingute ja seltside korraldatud võistlused jne, mis pole ERLi poolt tunnustatud ega reguleeritud. Siiski on ka neil võistlustel tungivalt soovituslik ERLi üldmäärustikust ja koolisõidu määrustikust lähtumine.
- 1.3 **ERL rahvuslikud koolisõiduvõistlused** (CDN), on ERL-i poolt tunnustatud võistlused, mis viiakse läbi ERLi üldmäärustiku ning Koolisõidumäärustiku alusel. Need võistlused on eelnevalt kantud ERLi kalenderplaani, sportlase tulemused kantakse ERLi edetabelitesse vastavalt ERL KS edetabeli pidamise korrale. Võistlejatel on vajalik ERLi võistluslitsents ning hobustel ERLs registreeritud pass ning sporthobuse litsents.
- 1.4 **Eesti Vabariigi tiitlivõistlused** on ERLi poolt tunnustatud ametlikud võistlused, mille käigus antakse kord aastas ERLi poolt välja ametlik medal ja tiitel. Vt ÜM pkt 2.
- 1.4.1 Tiitlivõistlused on Eesti meistrivõistlused (EMV).

- 1.4.2 Tiitlivõistluste tasemed ja skeemid kinnitab igaks aastaks ERL (vt Lisa 6).
- 1.4.3 Tiitlivõistlustele kvalifitseerumise tingimused on kirjas Lisas 7.
- 1.4.4 Tiitlivõistlused koosnevad kahest osavõistlusest.
- 1.4.5 Tiitlivõistluste arvestuses võib iga sportlane võistelda ainult ühe hobusega.
- 1.4.6 Kui sportlane osaleb tiitlivõistluste 1. osavõistlusel mitme hobusega, siis peab ta pärast 1. osavõistluse lõppu deklareerima, millise hobusega ta võistleb tiitlivõistluse arvestuses.
- 1.4.7 Mitte tiitlivõistluse arvestuses oleva hobusega on sportlasel lubatud sõidu arvestuses osaleda ka 2. osavõistlusel, kuid sel juhul peab ta startima selle hobusega klassi alguses.
- 1.4.8 Tiitlivõistlustel tohib iga hobune startida võistlusklassis ainult ühe korra, kuid lubatud on startida kahes erinevas võistlusklassis, erinevate ratsanikega, kuni RK taseme skeemides.
- 1.4.9 **Kahe osavõistlusega tiitlivõistlustel kvalifitseeruvad teisele osavõistlusele kõik esimeses osavõistluses tulemusel saanud võistlejad.**
- 1.4.10 **Tiitlivõistlustel medali saamiseks peavad võistlejal olema tulemused mõlemalt osavõistlusest.**
- 1.4.11 Kui tiitlivõistluste seenioride, noorte, juunioride, poniratsanike või laste klassis soovib võistelda isik, kes on vastava klassi vanusepiiridest noorem, peab ta selleks esitama ERL-le avalduse koos lapsevanema kirjaliku loaga.
- 1.4.12 Steki kasutamine EMV võistlussoorituse ajal on keelatud. (Vt ka art 5.4)
- 1.5 Mitteametlikud tiitlivõistlused.
- 1.5.1 **Sisemeistrivõistlused (SMV)** peetakse seeniorite, noorte, juuniorite, poniratsanike ning laste vanuseklassides, soovitavalt sügise sisehooaja lõpus. Reeglid vastavalt tiitlivõistlustele (art 1.4), v.a. järgmised erisused: SMV tiitel antakse välja ühe osavõistluse alusel. Kvalifikatsioonid vt. KM Lisa 7. Mitmel hobusel osalejale läheb tiitliarvestuses kirja parem tulemus.
- 1.5.2 **Harrastajate ja amatööride meistrivõistlused ja sisemeistrivõistlused.** Reeglid vastavalt Tiitlivõistlustele (art 1.4), v.a. järgmised erisused: Mitmel hobusel osalejale läheb tiitliarvestuses kirja parem tulemus. Steki kasutamine võistlussoorituse ajal on lubatud. MV kvalifikatsioonid vastavalt Lisa 7. SMV kvalifikatsiooninõuet ei ole.
- 1.5.3 **Noorhobuste ja noorponide tšempionaat.** Parima 4a, 5a ja 6a hobuse ja poni tiitlid antakse välja kahe osavõistluse alusel, tiitel on hobusepõhine. Kvalifikatsiooninõuet ei ole. Steki kasutamine võistlussoorituse ajal on lubatud.
- 1.6 **Rahvusvahelised (FEI) võistlused** (CDI 1*, CDI2*, CDI3* jne) viiakse läbi FEI määrustiku järgi.

2. VÕISTLEJATE VANUSEKLASSID, ERIARVESTUSED JA OSAVÕTUTINGIMUSED

- 2.1 **Võistlejate vanuseklassid.** FEI koolisõidu määrustikust lähtudes eristatakse rahvuslikel võistlustel järgmisi võistlejate vanuseid (FEI KSM art 429):
  - 2.1.1 **Seeniorid (Seniors).** Seenioriks loetakse võistlejat alates selle kalendriaasta algusest kui ta saab 22 aastat vanaks. Seeniorite klassis tohivad võistelda sportlased alates 16.eluaastast.
  - 2.1.2 **Noored (Young Riders).** Nooreks loetakse võistlejat alates selle kalendriaasta algusest kui ta saab 16 kuni selle kalendriaasta lõpuni mil ta saab 21 aastat vanaks.
  - 2.1.3 **Juuniorid (Junior Riders).** Juunioriks loetakse võistlejat alates selle kalendriaasta algusest kui ta saab 14 kuni selle kalendriaasta lõpuni mil ta saab 18 aastat vanaks.
  - 2.1.4 **Poniratsanikud (Pony Riders).** Poniratsanikuks loetakse võistlejat alates selle kalendriaasta algusest kui ta saab 12 kuni selle kalendriaasta lõpuni mil ta saab 16 aastat vanaks. Poniratsanik võistleb poni ehk väikest kasvu hobusega, kelle turjakõrgus on ilma raudadeta mõõdetult mitte üle 148 cm.
  - 2.1.5 **Lapsed (Children).** Lapseks loetakse võistlejat alates selle kalendriaasta algusest kui ta saab 12 kuni selle kalendriaasta lõpuni mil ta saab 14 aastat vanaks. Laste arvestuses võib võistelda nii hobuste kui ponidega, v.a. Euroopa meistrivõistlustel, kus tohib võistelda vaid hobustega.
- 2.2 **Harrastajad (rahvuslik määratlus).** Harrastajaks loetakse võistlejat alates tema 19. eluaastast, kes täidab kõik ERLi harrastajate määratluse kriteeriumeid. Harrastajate eriarvestus on lubatud kuni LR taseme skeemides. Lähemalt vt „[Harrastaja määratlus](#)“

- 2.3 **Amatöörid (rahvuslik määratlus).** Amatööriks loetakse võistlejat, kes omab harrastus- või seniorsportlase litsentsi ning on koolisõidus valinud amatööri staatuse ning ei ole koolisõidus osalenud viimase kolme aasta jooksul kõrgemal tasemel kui amatöörile lubatud. Amatöörade eriarvestus on lubatud M ja RK klassides.
Lähemalt vt „[Amatööri määratlus koolisõidus](#)“
- 2.4 **Avatud klass** on avatud kõikidele sportlastele hoolimata nende vanusest või staatusest.
- 2.5 **Noorhobuste klassid** on kollegiaalse hindamisega noorhobuste klassid, kus kasutatakse spetsiaalseid noorhobustele mõeldud skeeme. Noorhobuste klasse korraldatakse 4, 5 ja 6-aastastele hobustele ja ponidele.
- 2.6 Kõikide eriarvestuste pakkumine pole kohustuslik, need määratakse ära korraldajate poolt võistluse juhendis.
- 2.7 ERL rahvuslikel võistlustel on lubatud pakkuda eriarvestusi, mis sätestavad erinevad vanusepiirid võrreldes eelpool art 2.1 kirjeldatud vanuseklassidega.
- 2.8 Eraldi võistlused meestele ja naistele ei ole lubatud.
- 2.9 Võistlejatel ei ole kaalupiirangut.

3. HOBUSED, VANUSEPIIRANGUD JA ERIARVESTUSED

- 3.1 **Hobuse määratlus.** Hobuse turja kõrgus peab ületama koos raudadega mõõdetult 149 cm.
- 3.2 **Poni määratlus.** Poniks loetakse väikest hobust, kelle turjakõrgus ilma raudadeta mõõdetult on max 148 cm. Ponidele on eriarvestus ainult poniratsanike klassis, muudes võistlusklassides võivad ponidega võistelda ka sobivat kasvu juuniorid, noored, seeniorid, harrastajad või amatöörid.
- 3.2.1 **Ponide mõõtmine** rahvuslikes klassides vt ÜM Lisa 11.
- 3.3 **Hobuste vanusepiirangud.** Vt FEI KSM art 433. Hobused, vaatamata oma päritolule, võivad võtta osa rahvuslikest koolisõiduvõistlustest tingimusel, et nad on vähemalt 4-aastased, järgmiste piirangutega: L-klassi skeemides peaks hobune olema vähemalt 5 aastane, M-klassi skeemides vähemalt 6 aastane, R-klassi Väikese Ringi skeemides (PSG, I-1) vähemalt 7 aastane ning R-klassi Keskmise ja Suure Ringi skeemides (I-A, I-B, I-2, GP, GP Kür) vähemalt 8 aastane.
- 3.3.1 Hobuse vanust arvestatakse 1. jaanuarist aastal, mil hobune sündis.
- 3.3.2 Hobuste minimaalne vanus rahvusvahelistel võistlustel startimiseks peab hobune olema vähemalt 6-aastane. Erandina võivad 5-aastased hobused osa võtta 5-aastaste noorhobuste võistlustest vastavate FEI skeemidega.
- 3.3.3 Rahvuslikel võistlustel on lubatud noorhobuste eriarvestused, mille vanusegrupp on määratud vastavalt korraldajate äranägemisele.
- 3.3.4 Varsa toonud mära. Kui noor mära on toonud varsa, siis lubatakse tal vastava tõestusdokumentatsiooni esitamisel võistelda noorhobuste arvestuses üks vanuseklass madalamal (näiteks varsa toonud 6-aastane mära võib võistelda 5-aastaste hobuste arvestuses).
- 3.4 **Hobusele lubatud startide arv päevas.**
- 3.4.1 Rahvuslikel võistlustel kuni L-klassini (k.a.) võib hobune osaleda ühes võistlusklassis maksimaalselt kaks korda, kuid erinevate ratsanikega.
- 3.4.2 Ratsanik võib osaleda rohkem kui ühe hobusega, kui juhendis ei ole teisiti märgitud.
- 3.4.3 Hobusel on lubatud ühel päeval teha maksimaalselt kaks starti. Kui hobune stardib ka ST taseme klassides (teised skeemid maksimaalselt A tasemel), on tal lubatud teha kokku kuni 3 start päevas.

4. VÕISTLEJATE RIIETUS JA VARUSTUS

- 4.1 **Võistleja riietusee** (FEI KSM art 431) kohta täpsemat infot leiate FEI kodulehelt <https://tack.fei.org/>
Võistleja riietus koosneb järgmistest elementidest:
- 4.1.1 Lühike ratsakuub: ühevärviline. RK ja RR taseme skeemidel on lubatud kanda frakki. Erandina on lubatud kanda frakki M taseme juuniorite klassides. Lubatud on erinevat värvi krae ja/või kandid ning kristallidega kaunistused.
- 4.1.2 Ratsapüksid: valged või valkjad

- 4.1.3 Ratsasaapad: mustad või tumedad või **poolsaapad koos sobivate sääristega**.
- 4.1.4 Kaelaside või lips: valge või valkjas
- 4.1.5 Kindad: valged, valkjad või sama värvi, mis ratsakuub
- 4.1.6 Turvakiiver: must või tume. Rahvuslikel võistlustel on muud värvid samuti lubatud. Lähemalt vt art 4.3.
- 4.2 **Kannused**
- 4.2.1 Kannused ei ole kohustuslikud.
- 4.2.2 Kui kannuseid kantakse, peavad need olema valmistatud metallist. Kannuse väljaulatuv osa peab olema kas painutatud või sirge ning ratsaniku saapale kinnitades olema suunatud otse tahapoole kannuse keskelt. Kannuse küljed peavad olema siledad ja tõmbid. Kui kasutatakse kettaid, siis peavad need olema tõmpide harudega (nn *Daisy-rowel*) või siledad (ilma terava ääreta) ning vabalt ringlema. Lubatud on metallkannused ümara nupuga („impulss-kannused“), nupp võib olla pöörlev. Lubatud on imitatsioonkannused ilma väljaulatava osata. Samuti on lubatud kannuste paigal hoidmiseks mõeldud kummist kannusekatted. Mõlemad kannused peavad olema samast paarist.
- 4.2.3 Kui laste ja poniratsanike arvestuses kannuseid kasutatakse, siis peavad nad olema metallist, tõmpide otstega, ning väljaulatuv osa ei tohi olla üle 3.5 cm pikk, **möödetuna saapast kannuse otsani**. Ketastega kannused pole lubatud.
- 4.3 **Turvakiiver**
- 4.3.1 Üldreeglina peavad võistluste territooriumil kandma nõuete kohaselt kinnitatud turvakiivrit kõik sportlased (ning ka muud isikud) kui nad viibivad hobuse seljas. Kui sportlane (või muu isik) seda reeglit eirab, siis peavad võistluste ametiisikud ta peatama, kuni ta on turvakiivri pähe pannud ja korralikult kinnitanud. Selle reegli eiramine toob kaasa ERL hoiatuskardi. Kui ratsanik otsustab turvakiivri eemaldada, siis teeb ta seda täielikult omal vastutusel.
- 4.3.2 Turvakiivri kandmine on võistlussoorituse ajal kohustuslik kõikidele võistlejatele. Turvakiivri kandmise nõude eiramine toob võistlejale ERL hoiatuskaardi.
- 4.3.3 Hobuste ülevaatusel on turvakiivri kandmine kohustuslik laste-, juunioride-, poniratsanike-, noorte- ning U25 klassi kuuluvatel sportlastel. Kõigil teistel on see tungivalt soovituslik.
- 4.3.4 Sõjaväelased, politseinikud jt. võivad kõigil võistlustel kanda oma vormirõivastust, kuid muidu kehtivad neile kõik turvakiivri kasutamise nõuded.
- 4.4 **Kommunikatsioonivahendid**. Kõrvaklappide ja kahepoolsete kommunikatsioonivahendite kasutamine ratsanike poolt võistlussoorituse ajal rangelt keelatud ning karistatav võistlustelt kõrvaldamisega. Soojendusel ja treeningul on **ühe kommunikatsiooniseadme** kasutamine lubatud.
- 4.5 Pikad juuksed peavad olema kinnitatud soengusse kas juukseõrgu abil, juukseklambritega, punudes vms moel.

5. HOBUSE VARUSTUS

(FEI KSM art 434)

FEI poolt koolisõiduvõistlusteks lubatud varustus on lubatud ka ERL koolisõidu määrustikus. Varustust illustreerivad pildid koos selgitustega leiate FEI kodulehelt <https://tack.fei.org/>

- 5.1 **Saduldus**
- 5.1.1 **Sadul**. Koolisõiduvõistlustel on kohustuslik inglise tüüpi sadul, mis peab hobusel hästi istuma. Soovitav on kasutada koolisõidusadulat pikkade, peaaegu vertikaalsete hõlmadega, koos inglise tüüpi või turvajalustega. Sadulakatted ei ole lubatud.
- 5.1.2 **Valtrap** pole kohustuslik, aga soovitatavalt valge või ühte tagasihoidlikku värvi. Kontrastne ilurant on lubatud. Triibulised, kirjud või mitmevärvilised valtrapid pole lubatud. Üks sponsori logo maksimaalse suurusega 200 cm² on lubatud valtrapi kummalgi poolel.
- 5.1.3 **Sadulakaarele kinnitatud abirihm** on lubatud.
- 5.1.4 **Jalused**. Koolisõidus on jaluste kasutamine kohustuslik. Jalustel peavad olema suletud haarad. Turvajalustel võib väljaspoolne haar olla osaliselt avatud. Jalus ei tohi olla eest ei osaliselt ega täielikult suletud ning jalg ei tohi olla kinnitatud jaluse külge (näiteks magnetite, konksude vms abil). Jalused ei tohi olla mingil moel kinnitatud sadulavöö või teineteise külge.

5.1.5 **Sabarihm ponidele** on lubatud ST, ABC ja A taseme skeemides, aga mitte meistrivõistlustel (NPT).

5.2 **Valjastus**

5.2.1 **Valjad** peavad olema kas nahast või nahataolisest materjalist (v.a. pandlad ja pehmenused). Valjastel on lubatud kasutada pehmenusi. Nailonit või muud mitte-metallist materjali võib kasutada valjaste tugevdamiseks, kui sellised materjalid ei tohi olla otseses kontaktis hobusega. Elastsete vahetükkide kasutamine on lubatud ainult kuklarihmale ning põserihmadel tingimusel, et taoline materjal pole otseses kontaktis suuliste ega hobusega. Väikseid klambreid võib kasutada valjastel nagu pandlaid, kuid klamber ei tohi olla kinnitatud suulise külge. Keelatud on mistahes valjastuse osa, mis takistaks hobuse kõrvade vaba liikumist.

5.2.2 **Kapsel** on võistlusvaljastuse juures kohustuslik. Kapsel ei tohi olla kinnitatud nii kõvasti, et see kahjustaks hobust. Korrapidajatel on õigus seda kontrollida vastavate reeglite järgi. Koolisõidus lubatud eri tüüpi kapslid, vt **FEI Tack App**.

5.2.3 **Trenselvaljastuse** juurde kuuluvad trensel-suulised ning inglise kapsel (*cavesson noseband*), hannoveri kapsel (*dropped noseband*), ristkapsel (*flash noseband*), mehiko kapsel (*crossed noseband*), kombineeritud kapsel (*combined noseband*) või Micklem stiilis valjastus.

5.2.4 **Kangvaljastuse** juurde kuuluvad alussuulised ja kangsuulised koos kangiketiga, inglise kapsel (*cavesson noseband*) või kombineeritud kapsel ilma alumise ninarihmata (*flash*).

5.2.5 **Otsmikurihm** on kohustuslik ning välja arvatud selle osad, mis kinnituvad valjaste või kuklarihma külge, ei pea olema nahast või nahataolisest materjalist.

5.2.6 **Kuklarihm** peab asetsema kukla taga. See võib ulatuda ettepoole kukla kohale, kuid kinnitus peab olema sobitatud nii, et see asuks kõrvadest tagapool.

5.2.7 **Kurgualune rihm** on kohustuslik, välja arvatud kombineeritud kapsli ning Micklem stiilis valjastega.

5.2.8 **Ratsmed**. Ratse on pidev ja katkematu rihm või lint, mis kulgeb valjaste külge kinnitatud suulistest ratsaniku kätte. Ratsmete külge pole lubatud midagi kinnitada. Iga suuline peab olema ühendatud eraldi ratsmega. Ratsmed peavad olema kinnitatud suuliste külge. Ratsmed ei tohi olla valmistatud nõõrist või nõõritaolisest materjalist. Elastikust kinnitused või vahetükid ei ole lubatud.

5.3 **Suulised**

5.3.1 **Pind ja materjal**. Trensel-suulised, alussuulised ning kangsuulised peavad olema sileda pinnaga. Väanatud ja traadist suulised ei ole lubatud. Suulised peavad olema metallist, jäigast plastikust, **painduvast kummist** või vastupidavast sünteetilisest materjalist ning võivad olla kaetud kummi või lateksiga. Suulised ei tohi asetada keelele mehhaanilist piirangut.

5.3.2 **Suuliste mõõtmed**. Suuliste diameeter peab olema piisavalt suur, et see ei tekitaks hobusele valu. Suuliste suu-osa miinimum läbimõõt peab olema 12 mm kangsuulistele ja 10 mm alussuulistele. Trensel-suuliste miinimum läbimõõt on 12 mm hobustele ja 10 mm ponidele. Suuliste diameetrit mõõdetakse suuliste rõnga juurest.

Kangsuuliste alumise kangiosa (alumiste peelte) maksimaalne pikkus on 10 cm (suu-osast allapoole), ülemised peeled ei tohi olla pikemad alumistest peeltel, mitte üle 5 cm pikad. Kui kangsuulistel on liikuv suu-osa, siis on peelte maksimaalne pikkus 10 cm mõõdetuna suu-osa kõige ülemisest asendist.

5.3.3 Hobuse keele sidumine suuliste külge või muude abivahendite kasutamine keele kontrollimiseks on keelatud ja karistatav võistlustelt kõrvaldamisega.

5.3.4 **Trensel-suulised** võivad olla liikuva rõngaga (*loose ring*), D-rõngaga (*D-ring*), peeltega või oliivrõngaga (*eggbutt*). Ühe või kahe liigendiga trensel-suulised võivad olla kas ülemiste või alumiste põsehaaradega või mõlema põsehaaraga (*full cheek*, *fulmer cheek*). Liikuva rõngaga suulistel võib olla rõnga ümber osaline kate. Lubatud on painduv kummist või sünteetilisest materjalist suu-osa.

Trensel-suuline võib olla kuni kahe liigendiga. Silindrikujuline või ümmargune vahelüli on lubatud kahe liigendiga suu-osa keskel, kui selle pind on sile ning seal ei ole muid liikuvaid osi, v.a. rullikujuline vahelüli (*roller*). Vahelüli võib olla kallutatud suu-osast erinevas suunas, kuid sellel peavad olema ümarad servad ning see ei tohi avaldada plaadi kombel keelele allasuruvat efekti. Kahe liigendiga või pöörduv suu-osa võib olla kujuga, mis annab keelele ruumi. Maksimaalne lubatud kõrgus keele kõrvalt keeleava kõrgeima punktini on kuni 30 mm. Keeleava kõige laiem osa (min 30 mm) peab paiknema seal, kus suulise suu-osa puutub vastu keelt. Ühe liigendiga või liigendita suu-osa võib olla kujuga, mis vastab eelpooltoodud kirjeldusele. Lubatud trensel-suuliste näidised vt **FEI Tack App**.

5.3.5 **Alussuulised** on trensel-suulised, mida kasutatakse koos kangsuulistega kangvaljastuses. Alussuulised võivad olla liikuva rõngaga (*loose ring*) või oliivrõngaga (*eggbutt*). Alussuuline peab olema kas ühe või kahe liigendiga. Silindrikujuline või ümmargune vahelüli on lubatud kahe liigendiga suu-osa keskel, kui selle osa pind on sile ning

seal ei ole muid liikuvaid osi, v.a. rullikujuline vahelüli (*roller*). Vahelüli ei tohi avaldada plaadi kombel keelele allasuruvat efekti. Lubatud ei ole alussuulised, mille liigend(id) võivad lukustuda ning avaldada liigendita suulise toimet.

5.3.6 **Kangsuulised.** Kangsuulistel võivad olla sirged või S-kujulised peeled. Peeled võivad olla pöörduvad. Suu-osa võib olla sirge või keeleavaga. Maksimaalne lubatud kõrgus keele kõrvalt kuni keeleava kõrgeima punktini on kuni 30 mm. Keeleava kõige laiem osa (min 30 mm) peab paiknema seal, kus suulise suu-osa puutub vastu keelt. Keeleava võib olla suunatud ettepoole, aga mitte kunagi allapoole. Suuliste mõõtmed v. art 5.3.2. Lubatud kangsuuliste näidised vt. **FEI Tack App**.

5.3.7 **Kangikett** võib olla valmistatud metallist, nahast või nende kombinatsioonist. Mokarihm ning kummist, nahast või lambanahast ketikate on lubatud, aga mitte kohustuslikud. Kangiketi konksud võivad olla suletud või avatud.

5.4 **Stekid ja piitsad**

5.4.1 Võistlustel on lubatud üks stekk, maksimaalse pikkusega 120 cm, ponidel maksimaalselt 100 cm. Nn teleskoopstekid ei ole lubatud.

5.4.2 Ametlikel Tiitlivõistlustel (EMV) ning rahvusvahelistel võistlustel (CDI) on igasuguse steki kandmine võistlussoorituse ajal keelatud.

5.4.3 Ühe steki (max 120 cm hobustele / 100 cm ponidele) kasutamine soojendusväljakul on lubatud.

5.4.4 Võistlustel, kus stekk lubatud ei ole, tuleb see käest panna enne, kui sisenetakse võistlusväljaku ümber olevale alale või võistlusväljakule, vastasel juhul toob see võistlejale kaasa tehnilise vea -0.5%. Vt art 12.3.4.1

5.4.5 Pärast võistluspaika saabumist tohivad võistluste territooriumil kanda stekki (max 120 cm/ponidel max 100 cm) või kordepiitsa ainult võistlejad - seda kas hobuse seljas, hobust käe kõrval jalutades hobust või hobust kordetades.

5.4.6 Hobuste hooldaja (*groom*) võib samuti eelnevalt kirjeldatud viisil hobust jalutada (ratsa või käekõrval) või kordetada. Teised hobusega seotud osapooled võivad kanda stekki, juhul kui see ei toimu kokkupuutes hobuse treeninguga.

5.5 **Abivahendid**

5.5.1 Martingalid, rinnaplaadid, suulisi piiravad kummiseibid, igasugused abivahendid (nagu kül-, libisevad- või tasakaalustavad rihmad ja ratsmed, käetõkistega ratsmed, silmaklapid, mis piiravad hobuse vaatevälja, jms. on võistlustelt kõrvaldamise ähvardusel rangelt keelatud nii treeningu, soojenduse kui võistlussoorituse ajal. Lubatud on pehmenused sadulavöödele, kapslitele jne.

5.5.2 Ühekordsete külgratsmete, kahekordsete libisevate külgratsmetega (*triangle/dreieck zügel*) või kordetamiskapsliga (*lungeing cavesson*) kordetamine ainult ühe kordega on lubatud selleks ette nähtud alal. Korde võib olla kinnitatud kas kordetamiskapsli või trenselvaljaste, kuid mitte kangide külge.

5.6 **Muu varustus, kaunistused jne.**

5.6.1 **Jalakaitsmed.** Igasuguste jalakaitsmete või pindede kasutamine on keelatud, v.a. soojendusväljakul ning autasustamistseremoonial. Erandkorras võib peakohtunik lubada kaitsmete või pindede kasutamise ekstreemsete ilmastikuolude vms tõttu kujunenud väga halva pinnasega. Sel juhul tuleb see luba anda enne klassi algust ja sellest teavitada kõiki võistlusklassis osalejaid.

5.6.2 **Kunstsabad/sabapikendused** on lubatud. Neil ei tohi olla metallist osi (v.a kinnituskonksud) ega lisatud raskusi. Kunstsaba/sabapikenduse vastavust määrustikule kontrollib korrapidaja varustuse kontrolli käigus, võistleja peab nende olemasolust korrapidajat teavitama.

5.6.3 **Kõrvakatted.** Kõrvakatted on lubatud kõikidel võistlustel. Kõrvakatted võivad olla materjalist, mis summutab müra. Kõrvakatted peavad olema tagasihoidlikud nii värvilt kui disainilt ning ei tohi katta hobuse silmi ning nende all ei tohi kasutada kõrvatroppe. Kõrvatropid on lubatud ainult hobuste ülevaatusel ja autasustamistel. Kõrvakatted ei tohi olla kinnitatud kapsli külge.

5.6.4 **Putukamaskide** kasutamine võistlussoorituse ajal on keelatud, kuid see võib olla lubatud soojenduse ja/või treeningute ajal peakorrapidaja ja peakohtuniku eelneval loal.

5.6.5 **Identifikatsiooninumber.** Kui võistlustel kasutatakse identifikatsiooninumbreid, siis määratakse korraldaja poolt igale hobusele saabudes identifitseerimise number kogu võistluse ajaks. Füüsilise numbriplaadi peab võistleja ise kaasa tooma. Numbriplaat peab olema diskreetne, valgel põhjal. Numbrilise värvi võib varieeruda. Identifikatsiooninumbrit on kohustuslik kanda hobusel, kes on võistlemas ning ka muul ajal kui ta viibib soojendusväljakutel või treeningaladel või kui teda jalutatakse käe kõrval (võistluspaika saabumise hetkest kuni võistluste lõpuni) nii, et nad oleksid identifitseeritavad kõigi ametnike, k.a. korrapidajate poolt.

- 5.6.6 **Kaunistused.** Igasugune hobuse kaunistamine ebatavaliste asjadega, nagu näiteks kaunistustega patsikummid, rosetid, lilled vms saba jne on rangelt keelatud. Võistlustel on siiski eeldatud hobuse laka ja saba normaalne punumine.
- 5.6.7 **Värvained.** Mitte ühtegi hobuse kehaosa pole lubatud värvida. Värvainega haavasprei ja salvi kasutamine on lubatud raviotstarbel, kuid mitte eksisteerivate haavade või vigastuste varjamiseks. Selle reegli rikkumist karistatakse võistluselt kõrvaldamise ning ERL hoiatuskaardiga.
- 5.6.8 **Suhkrupasta.** Rangelt on keelatud igat tüüpi valge olluse näiteks suhkrupasta (*“marshmallow fluff”*, habemeajamiskreem jne) kasutamine hobuse suu ümber, et imiteerida suuliste mälumisel tekkivat vahtu. Seda loetakse pettuseks, mis on vastuolus hobuse heaoluga – kuna sellega võib varjata vigastusi mokaadel, ning seda karistatakse võistluselt kõrvaldamise ning ERL hoiatuskaardiga.

6. VALJASTUSE KASUTAMINE VÕISTLUSTEL

- 6.1 **Valjastuse kasutamine vastavalt võistluse tasemetele:**
- 6.1.1 Võistlustel kasutatakse ST, ABC, A ja L taseme skeemides ning 4, 5 ja 6 aastaste noorhobuste kollegiaalsetes skeemides trenselvaljastust.
- 6.1.2 M-RR taseme skeemides on lubatud nii trensel- kui kangvaljastus.
- 6.1.3 Seenioride tiitlivõistlustel on kohustuslik kangvaljastus.
- 6.1.4 Rahvusvahelistel võistlustel CDI/CDIO 3*/4*/5*/U25/CDI-W ning FEI seenioride tiitlivõistlustel on kohustuslik kangvaljastus.
- 6.1.5 CDI1* ja 2*, CDIJ ja CDIY ning FEI juunioride ja noorte tiitlivõistlustel, CDIU25 (Inter II skeemis) ning 7-aastaste noorhobuste klassides on lubatud nii trenselvaljastus kui kangvaljastus.
- 6.1.6 CDICH ja CDIP ning laste ja poniratsanike tiitlivõistlustel ning CDIYH 5 ja 6 aastaste noorhobuste klassides on kohustuslik trenselvaljastus.
- 6.2 **Varustuse kontroll**
- 6.2.1 Võistlejad peavad olema valmis varustuse kontrolliks koheselt peale võistlusväljakult lahkumist. Enne kontrolli ei tohi eemaldada mingeid varustuse komponente ega riietusesemeid.
- 6.2.2 Suuliste kontroll tuleb läbi viia äärmise ettevaatlikkusega, kuna mõned hobused on suust väga õrnad ja tundlikud (vt FEI korrapidajate tööjuhendit). Korrapidaja peab suulisi kontrollides kasutama ühekordseid kirurgilisi/kaitsvaid kindaid (üks paar kindaid ühe hobuse kohta).
- 6.2.3 Varustuse kontrollimisel tuleb eemaldada kõrvakatted. Seda palub korrapidaja teha kas ratsanikul või groomil.
- 6.2.4 Võimaluse korral võib korrapidaja soojendusplatsil ratsaniku varustuse sobivuse enne võistlussooritust üle vaadata, kuid vastutus varustuse nõuetele vastavuse eest võistlusplatsile sisenemisel lasub täiel määral ratsanikul enesel. Kahtluse korral tuleks varustuse sobivust alati eelnevalt kontrollida võistluste korrapidaja juures.
- 6.2.5 Koolisõiduvõistlustel on lubatud kasutada eelpoolnimetatud suulisi ja kapsleid (art 5.2, 5.3 ning „[FEI juhised](#)“). Muud tüüpi suuliste ja kapslite või mõõtudele mittevastavate suuliste kasutamine toob kaasa võistlustelt kõrvaldamise. Reeglite rikkumisest või muudest puudustest (nt valesti asetatud suuline/kangikett, liiga kõvasti kinnitatud kapsel, lubamatu varustus) teatab varustuse kontrollija „C“ kohtunikule, kes otsustab võimalike meetmete tarvitusele võtmise üle.
- 6.3 **Varustus soojendusväljakul ning treeningväljakutel.** Ülalpool toodud reeglid (art 5) kehtivad ka soojendusväljakutel ning teistel treeningaladel. Treeningutel ning soojenduses on lisaks lubatud kasutada trenselvaljastust inglise-, hannoveri-, mehhiko- või ristkapsliga, kaitsmed või pindesid.
- 6.4 **Varustuse purunemine ning raua kaotamine.** Kui mingi komponent varustusest puruneb või hobune kaotab raua skeemi ajal, siis ei lubata ratsanikul sooritust vea parandamiseks katkestada. Kui skeemi jätkamine pole võimalik, siis võistleja kõrvaldatakse võistluselt. Kui varustus puruneb või raud tuleb ära enne starti, siis võib „C“ kohtunik võistlejale määrata uue stardiaja.

7. VÕISTLUSTE KORRALDUSTOIMKOND JA AMETNIKUD

- 7.1 **Korraldustoimkond.** Igal rahvuslikul koolisõiduvõistlusel on korraldustoimkond eesotsas võistluste direktoriga. Korralduskomitee vastutab hobuste majutuse, võistlus- ja treeningväljakute jne korrasoleku eest, koordineerib vabatahtlike tegevust jne.
- 7.2 **Ametnikud.** Võistluste läbi viimisest võtavad osa järgmised ametnikud: Kohtunike kogu peakohtuniku juhtimisel, võistluste peasekretär, võistluste korrapidaja, võistluste veterinaar ning võistluste meedik. Apellatsioonikomitee olemasolu pole rahvuslikel koolisõiduvõistlustel nõutav.
- 7.3 **Kohtunike kogu** (FEI KSM art 441) ülesandeks on hinnata võistlussooritust, ning seeläbi selgitada võistlejate paremusjärjestus.
- 7.3.1 Kõigil rahvuslikel koolisõiduvõistlustel on soovitatav, et kohtunike kogu koosneks kolmest (3) kohtunikust.
- 7.3.2 A-, L-, M- ja R-klassi ja kollegiaalse hindamisega noorhobuste klassides on lubatud kasutada ka kahte (2) kohtunikku.
- 7.3.3 Erandiks on ST ja ABC skeemid, kus on soovitatav kaks (2) kohtunikku, kuid on lubatud läbi viia ühe (1) kohtunikuga.
- 7.3.4 Tiitlivõistlustel on alati nõutav vähemalt kolm (3) kohtunikku.
- 7.3.5 Rahvuslikke koolisõiduvõistlusi võivad hinnata FEI, ERLi või mõne teise rahvusliku ratsaspordi liidu poolt atesteeritud kohtunikud, kelle kvalifikatsioon lubab hinnata võistluste kavas olevaid skeeme.
- 7.3.6 Kohtunike kategooriate kirjeldus vt Lisa 9.
- 7.3.7 Kohtunike nimekirjad on avaldatud Ratsanetis.
- 7.3.8 Kohtunike erapooletus ja huvide konflikt. Kohtunike kogu liikmed peavad olema erapooletud ning vältima huvide konflikti hinnatava võistlusklassi osavõtjatega. Huvide konfliktina võib käsitleda olukordi kus kohtunik on seotud ratsaniku ja/või hobuse treeninguga üle 3 päeva 6 kuu jooksul enne võistlust, on võistleva hobuse omanik või kaasomanik, on lähedases suguluses, isiklikus suhtes või materiaalses sõltuvuses võistlejast, hobuse omanikust, treenerist, korraldustoimkonnast jne. Võimalikust huvide konfliktist on kohtunik alati kohustatud informeerima korraldustoimkonda.
- 7.3.9 Kohtunike kogu tegevusaeg algab 60 minutit enne esimese võistlusklassi algust ja lõpeb 30 minutit pärast ametlike võistlustulemuste välja kuulutamist.
- 7.3.10 Igale kohtunikule peab olema määratud sekretär (kirjutaja).
- 7.3.11 Ühelgi võistlusel ei tohiks kohtunik olla kohustatud hindama rohkem kui orienteeruvalt 40 võistlejat päevas. Kohtunik võib hinnata rohkem skeeme vastavalt kokkuleppele korraldajaga.
- 7.3.12 Igal võistlusel peab olema peakohtunik, kes lahendab võistluste käigus tekkivad probleemid ja situatsioonid, mida antud määrustik ega üldmäärustik ei reguleeri.
- 7.3.13 Kui üks kohtunikest muutub hindamisvõimetuks võistlusklassi ajal, siis eemaldatakse tema hinded selle klassi tulemuste lehelt. Kuna tegu on nn *force majeure* olukorraga, siis mingeid kitsendusi sellele klassile ei rakendata. Kohtunike asetus võistlusväljaku ääres vt art 9.1.10
- 7.4 **Korrapidajad** (FEI KSM art 443) kontrollivad võistlustel hobuste kohtlemist ja määrustike järgimist. (vt ÜM ptk 5)
- 7.5 **Sekretariaat** on võistlusi tehniliselt teenindav organ, mida juhib võistluse peasekretär ning mis vastutab info levitamise, stardijärjekordade ja tulemuste avaldamise, võistlejate dokumentatsiooni kontrolli, hobuste passide kogumise jne eest (vt ÜM ptk 6).
- 7.6 **Veterinaar** vastutab hobuste identifitseerimise eest passi järgi, nõuetekohaste vaktsineerimiste kontrolli eest (ÜM Lisa 10) ning vajadusel hobustele esmaabi andmise eest.

8. VÕISTLUSE JUHEND, REGISTREERIMINE, STARDIMAKSUD JA SKEEMID

- 8.1 **Juhend.** Võistluse korraldustoimkond annab välja juhendi, mis tuleb esitada ERL-le kinnitamiseks hiljemalt 14 päeva enne võistluse toimumist. Kinnitatud juhend avaldatakse Ratsanetis. (ÜM ptk 4).
- 8.1.1 **Võistlustele registreerimine** toimub vastavalt võistluste juhendis märgitud reeglitele ning tähtaegadele. Võistleja peab tagama kõigi võistlemiseks vajalike dokumentide, litsentside jne olemasolu. (vt ÜM ptk 7)
- 8.1.2 **Rahvusvahelistele võistlustele registreerimine toimub ERL-i kaudu.**

- 8.1.3 Tähtaegadest mitte kinni pidamisel või vajalike dokumentide puudumisel on võistluste korraldajal õigus võistleja registreerimist mitte vastu võtta või rakendada kõrgemat stardimaksu. Võistluste korraldajatel on vajaduse korral õigus limiteerida võistlejate arvu. Vastavad tingimused peavad olema eelnevalt kajastatud võistluste juhendis.
- 8.1.4 Koolisõiduvõistlustel võib võistleja erandkorras kohtunike kogu loal startida väljaspool arvestust. Selleks tuleb tal siiski tasuda kõik stardimaksud. Väljaspool arvestust startimine pole lubatud tiitlivõistlustel.
- 8.2 **Startide tühistamine.** Kui sportlane on võistlusele registreeritud, kuid ei saa või ei soovi võistelda, tuleb sellest koheselt teavitada võistluste peasekretäri telefoni või elektronposti teel. Korraldajal on õigus võistluse juhendiga määrata täpsemad tühistamistingimused, sealhulgas kohustus stardimaksu tasumiseks registreeritud startide eest, kui tingimusi ei täideta.
- 8.3 **Stardimaksud ja muud lisakulud** on määratletud igas võistluse juhendis. Kui lisaks stardimaksudele esinevad lisakulud (boks, sõnnikukäitluskulu, hein, allapanu jne) siis peavad ka need kulud olema juhendis välja toodud.
- 8.3.1 **Tiitlivõistluste stardimaksud** kinnitatakse ERL poolt. Tabelis on toodud maksimaalsed stardimaksud osavõistluse kohta.

Tiitlivõistlus	Poniratsanikud	Lapsed	Juuniorid	Noored	Seeniorid	Harrastajad Amatöörid
EMV	35 €	35 €	40 €	40 €	45 €	---
SMV	35 €	35 €	40 €	40 €	45 €	45 €
MV	---	---	---	---	---	45 €

- 8.4 **Skeemid** kinnitatakse eelnevalt igal võistluse juhendis. ERL võistlustel kasutatakse järgmisi skeeme:
- 8.4.1 **FEI skeemid.** Peale ametlike seenioride skeemide (PSG, I-1, I-1 Freestyle, I-2, GP, GP Freestyle, GP Special jne) on FEI kinnitanud ka skeemid noorhobustele, lastele, juunioridele, poniratsanikele, noortele jne. Kõiki neid skeeme tohib kasutada ka seeniorite rahvuslikel võistlustel, nt avatud klassis. Ametlikud FEI skeemid on avaldatud FEI loal ja neid ei tohi FEI võistlustel mingil juhul muuta ega lihtsustada ilma FEI vastava loata. FEI skeemid on avaldatud FEI kodulehel <https://inside.fei.org>
- 8.4.2 **Rahvuslikud skeemid** jagunevad raskusastmetesse: A, L kergem(LK), L ponid(LP), L raskem (LR), M, R kergem (RK) ja R raskem (RR) ning on kinnitatud ERL juhtkonna poolt. Rahvuslikud skeemid on avaldatud Ratsanetis <https://ratsanet.ee/>
- 8.4.3 **ABC ja ST taseme skeemid** on mõeldud kasutamiseks treeningvõistlustel ja madalama tasemega rahvuslikel võistlustel ning edetabelipunkte ei anna.
- 8.4.4 **Skeemide sõitmine.** Skeemid tuleb võistlustel läbida mälu järgi ning kõik harjutused peavad olema õiges järjekorras vastavalt etteantud skeemile. Täisistak ja kergendatud traav skeemide traaviosas vt art 11.3
- 8.5 **Stardijärjekorrad** (vt ÜM ptk 8)
- 8.5.1 Stardijärjekorrad loosib võistluste korraldaja. Loositud stardijärjekorrast võidakse kõrvale kalduda peakohtuniku otsusega eriti mõjuvate põhjuste olemasolul.
- 8.5.2 Kui ühel võistlejal on rohkem kui üks hobune, siis võib ta valida, millises järjestuses ta oma hobustega startida soovib, kui ta teatab sellest võistlustele registreerimisel. Sel puhul tuleb stardijärjekord koostada nii, et ühe võistleja hobuste vahele jääks vähemalt 6 võistlejat. Kui see pole võimalik või kui sellest ei piisa, antakse võistlejale enne startimist soojenduseks lisa-aega.
- 8.5.3 Stardijärjekordade koostamisel tuleb arvesse võtta ka klasside vahel toimuvaid autasustamistseremooniaid.
- 8.5.4 Hiljemalt võistlusklassile eelneval päeval avalikustatakse ajakava, millel on näidatud iga võistleja stardiaeg. Avaldatud ajagraafikust tuleb püüda kinni pidada. Teine võimalus on jagada võistlejad rühmadesse, kusjuures iga rühma esimene startija saab täpse stardikellaaja ning ülejäänud arvestavad oma stardiaja sellele vastavalt.
- 8.5.5 Kui avaldatud ajagraafikusse tuleb vajaduse korral teha muudatusi, siis peaks korraldaja tegema kõik võimaliku, et kõiki võistlejaid sellest teavitada. Võistlejate enda kohustuseks on jooksvalt kontrollida stardiaegu kas Equipe süsteemist või sekretariaadist.
- 8.5.6 Kui avalikustatud ajagraafikus kirjas olev võistleja jätab ilma mõjuva põhjusega starti ilmumata ning sellest eelnevalt ei teata, võidakse talle määrata karistus. Vt art 8.2.3

- 8.5.7 Ratsanik ei ole kohustatud alustama oma sooritust varem kui ajagraafiku alusel arvestatud stardiajal.
- 8.5.8 Kahe osavõistlusega võistlustel (nt tiitlivõistlused) loositakse II ov stardijärjekord 3-stes gruppides vastavalt I osavõistluse tulemustele. Kui osalejate arv ei jagu 3-ga, siis stardijärjekorra algusesse loositakse kõige väiksem grupp, näiteks 8 startija korral 2+3+3. Kui I osavõistluses jäävad võistluspaarid kohta jagama, siis II osavõistluse jaoks loositakse nad samas grupis.
- 8.5.9 **Kui mõlemad osavõistlused toimuvad samal päeval järjest toimuvate klassidena, siis võib II ov stardijärjekorra jätta samaks kui I ov.**
- 8.5.10 Väljaspool arvestust startivad sportlased paigutatakse koolisõidu võistlusel stardijärjekorra etteotsa.

9. VÕISTLUS- JA SOJENDUSVÄLJAKUD

- 9.1 **Võistlusväljak** (FEI KSM art 411)
- 9.1.1 **Mõõtmed.** Lauge ja tasane võistlusväljak peab olema 60 m pikk ja 20 m lai või 40 m pikk ja 20 m lai. Väljakut mõõdetakse aia seest. Võistlusväljaku kõrguste vahe pikal küljel või diagonaalil ei tohiks ületada 0,60 m. Võistlusväljaku kõrguste vahe lühikesel küljel ei tohiks ületada 0,20 m.
- 9.1.2 **Pinnas** peaks koosnema valdavalt liivast. Korraldustoimkond peab tagama võistlusväljaku hooldamise (silumise ja vajaduse korral kastmise) kogu võistluse ajal. Lubatud on kasutada ka muruväljakut, juhul kui selle pinnas pole ilmastikutingimuste tõttu liiga libe või kõva. Tiitlivõistlustel on liivapinnase kasutamine tungivalt soovituslik.
- 9.1.3 **Asukoht.** Võistlusväljak tuleb paigutada nii, et liiklus, hobusekoplid jms ei häiriks võistlejaid. Publik peab olema võimaluse korral aiast eraldatud vähemalt 10 m kaugusele. Võistlejate ja publiku turvalisus peab olema korraldustoimkonna prioriteet. Kui võistlus toimub kinnises maneežis, siis peaks koolisõiduaed olema võimaluse korral vähemalt 2 m seintest eemal.
- 9.1.4 **Piirdeaed.** Võistlusväljak peaks olema piiratud madala valge umbes 0.30 m kõrguse teisaldatava moodulaiaga. Aed peab olema selline, et hobusel pole võimalik oma kapja sinna kinni astuda ning ei tohi sisaldada metallist komponente.
- 9.1.5 **Sisenemine.** Võistlusväljakule sisenemine toimub A-tähe juurest, seetõttu peab A-tähes olema vähemalt 2 m laiune „värav“ või vähemalt 2 m jagu aeda A -tähe juures peaks olema kergesti teisaldatav, et lasta võistlejaid aeda sisse ja sealt välja. Kui sissepääs koolisõiduaeda jäetakse avatuks, siis peab see olema avatud kogu võistlusklassi jooksul. Tiitlivõistlustel peab sissepääs peab olema võistlussoorituse ajal suletud.
- 9.1.6 **Eritingimused.** Võistlusväljaku mõõtmeid ja pinnast puudutavatest sätetest on lubatud kohalike eritingimuste tõttu kõrvale kalduda, kui sellest teatatakse võistluste juhendis.
- 9.1.7 **Võistlusväljaku kasutamine.** Võistleja ei tohi mingil juhul kasutada võistlusväljakut muul ajal kui ainult võistlussoorituseks või ajal kui võistluste korraldajad on võistlusväljaku treeninguteks avanud. Selle reegli eiramine on karistatav võistlustelt kõrvaldamisega. Kõik erandid selles suhtes tuleb kooskõlastada võistluste peakohtunikuga.
- 9.1.8 **Tähistus.** Koolisõiduaed peab olema tähistatud tähtedega (vt Lisa 1). Tähed peaksid olema paigutatud nii, et võistlejal, kohtunike kogul ja publikul on võimalik neid näha kõikjal võistlusväljaku juures viibides. Sisemaneežis võib tähed kinnitada seinale.
- 9.1.8.1 Piirdest väljaspool asuvad tähed peaksid olema selgelt märgitud ja asetsema 0.50 m kaugusel koolisõiduaiast. Lisaks tuleks tähega ühele joonele asetada spetsiaalne tähis ka aiale endale.
- 9.1.8.2 A-täht peaks olema paigutatud aiast 5-15 m eemale, et mitte segada võistlejate aeda sisenemist.
- 9.1.8.3 Tähtedel ja tähealustel ei ole lubatud avaldada reklaami.
- 9.1.9 **Kaunistused ja dekoratsioonid** (nt lillepotid, igihaljad põõsad) peavad olema paigutatud vähemalt 0.50 m kaugusel koolisõiduaiast.
- 9.1.10 **Kohtunike paigutus võistlusväljaku ääres.** Kolm kohtuniku paigutatakse väljaku lühikesele küljele väljaspool võistlusväljakut, õues toimuvatel võistlustel max 5 m ja min 3 m kaugusele ning sisemaneežis toimuvatel võistlustel min 2 m kaugusele võistlusväljakust. Peakohtunik (C) istub keskliini pikendusel, teised kaks (M ja H) 2.50 m väljaku pikkade seinte pikendustest seespool. Välivõistlustel paigutatakse kaks küljekohtunikku (B ja E) võistlusväljakust 3-5 m kaugusele vastavalt B ja E tähtede juurde, kinnises maneežis toimuvatel võistlustel vähemalt 2 m kaugusele väljakust.

- 9.1.10.1 Kui hindab 3 kohtunikku, peaksid 2 kohtunikku istuma lühikesel küljel ning üks kohtunik vastas asuval pikal küljel (H, C ja B või M, C ja E).
- 9.1.10.2 Kui hindab 2 kohtunikku, peaks üks kohtunik istuma lühikesel küljel tähes C ning teine pikal küljel tähes E või B.
- 9.1.10.3 Kui hindab 1 kohtunik, siis istub ta tähes C.
- 9.1.10.4 Sisevõistlustel paigutatakse kohtunikud istuma arvestades kohalikke olusid, maksimaalselt arvesse võttes eeltoodud nõudeid.
- 9.1.10.5 Laste klassides kollegiaalse komponendiga skeemides istub tehnilist komponenti hindav kohtunik tähes C ning kaks kvaliteedi komponenti hindavat kohtunikku koos tähes E või B.
- 9.1.11 **Kohtunike töökohad.** Kohtunike tarvis peaksid olema eraldi paviljonid või laua ja toolidega varustatud platvormid. Need peaksid asuma vähemalt 0.5 m (vabakavade jaoks isegi soovitatavalt kõrgemal) võistlusväljaku tasapinnast, et anda kohtunikele paremat ülevaadet väljakul toimuvast. Kohtunike paviljon peaks mahutama vähemalt 4 inimest. Väljaku pikale küljele (E ja B) asetatud paviljonidest peaks kohtunikel olema hea ülevaade kogu väljakust. "C" kohtuniku peab korraldaja varustama kella, gongi või vilega. Sõltuvalt kohalikest oludest ja ilmastikutingimustest võivad kohtunikud hinnata ka autodest, tribüüni pealt selleks eraldatud kohalt vms Korraldajad peavad sel juhul tegema kõik võimaliku, et kohtunik saaks oma tööd teha häirimatult ning et kohtuniku tiimid oleksid kaitstud vihma eest ning et neil ei oleks töötades liiga külma või liiga palav. Jälgida tuleb ka seda, et väljakul kasutatavad kaunistused (lillepotid, ilupuud jne) ei varjaks kohtunike vaatevälja.
- 9.1.12 Kohtunike paviljonides tohivad võistlussoorituse ajal viibida vaid ametlikud isikud (kohtunikud ja sekretärid). Teiste isikute (praktikat tegevad kohtunikud vms) kohal viibimiseks on vajalik peakohtuniku nõusolek.
- 9.1.13 **Paus.** Soovitatav on teha 10-minutilisi pause iga 1-2 tunni järel. Platsi tuleb siluda vastavalt vajadusele. Paus või vaheaeg (nt lõuna vms) koolisõiduvõistlusel ei tohi kesta kunagi kauem kui 2 tundi.
- 9.2 **Soojendusväljak**
- 9.2.1 Võistluse korraldajad peaksid võistlejatele võimaldama soojendusväljaku, mis oleks soovitatavalt võistlusväljakuga samades mõõtmetes ja võimalikult sarnase pinnasega ning korralikult hooldatud.
- 9.2.2 Kui see kohalike olude tõttu võimalik ei ole, tuleks võistlejatele avada võistlusväljak, kas soojenduseks või treeninguks eelnevalt juhendis välja kuulutatud tingimustel. Kui vähegi võimalik, siis võistlusväljak peaks ametliku treeningu ajal olema samamoodi üles seatud nagu võistlussoorituse ajal (s.t. samad lilled, plakatid, kaunistused väljaku ääres jne).
- 9.2.3 Juurdepääs soojendusväljakule peab olema tagatud vähemalt 60 minutit enne esimese võistlusklassi starti.

10. HOBUSTE TREENIMINE VÕISTLUSPAIGAS

- 10.1 Võistleja hobust ei tohi alates võistluspaika saabumisest juhendis märgitud ametlikul tallide avamise/võistluse alguse päeval kuni võistleja viimase võistlusklassi lõpuni sadulas treenida mitte keegi teine peale võistleja enda, vastasel juhul ootab võistlejat võistluselt kõrvaldamine. Lubatud on hobuse sadulas pika ratsmega jalutamine tallimehe/abilise poolt.
- 10.2 Kui sama hobusega võistlevad mitu ratsanikku, on neil mõlemal lubatud hobust sadulas treenida, kuid sel juhul ei tohi ületada lubatud treeningsessiooni aega.
- 10.3 Treeningsessiooni mõiste. Treeningsessiooni sisse arvestatakse soojendus, võistlussooritus ja võimalik võistlussooritusele järgnev treening. Ühegi intensiivse treeningsessiooni kestvus ei tohi ületada 1 tundi, v.a. eriolukorras ja peakorrapidaja loaga. Treeningsessioon peab sisaldama regulaarseid lõdvestus- ja puhkeperioode sammul. Treeningmeetodid soojendusväljakul enne ja pärast võistlussooritust ei tohi ohtu seada hobuse heaolu.
- 10.4 Võistluste ajal pole igasugused treeningud ega soojendus lubatud mujal kui selleks ette nähtud väljakul, võistluste korrapidaja järelevalve all. Selle punkti eiramine toob sportlasele kaasa võistlustelt kõrvaldamise ja ERL hoiatuskaardi.
- 10.5 Korrapidaja peaks viibima väljakul või väljaku läheduses kõikide soojenduste ning ametliku ajakava järgi välja kuulutatud treeningute ajal, alates antud võistluste tallide ametlikust avamisest.
- 10.6 Võistlussooritusele eelneva treeningsessiooni käigus on lubatud ja soovituslik hobuse sirutamine ning erinevate kaela-asendite kasutamine. Sügavad ning liialdatud painutused on lubatud ainult väga lühiajaliselt.
- 10.7 Võistlussooritusele järgnev treening ei tohi kesta üle 10 minuti. Treeningsessioonile eelnevat ja järgnevat hobuse jalutamist sammus ei loeta treeningsessiooni hulka.

- 10.8 Korrapidajal on õigus vahele segada kui ta märkab järgmisi rikkumisi:
- 10.8.1 Ekstreemne hobuse painutamine, mis on saavutatud liigse jõu kasutamise ja agressiivse ratsutamise tulemusena.
  - 10.8.2 Ühe fikseeritud kaela-asendi nõudmine hobuselt üle 10 minuti korraga.
  - 10.8.3 Hobune on silmnähtavalt väsinud ja/või stressis.
  - 10.8.4 Korrapidajal on õigus paluda ratsanikku teha sammupaus kui ta näeb, et ratsaniku stress põhjustab hobusele ebasoovitavat koormust.

11. VÕISTLUSSOORITUS

(FEI KSM art 419)

- 11.1 **Võistlusaeda sisenemine**
  - 11.1.1 Stardimärguandeks on üldjuhul kell, aga selleks võib olla ka näiteks gong või vile.
  - 11.1.2 Pärast seda kui "C" kohtunik kella helistab, peab võistleja sisenema võistlusaeda punktist A 45 sek jooksul.
  - 11.1.3 Muusikalises vabakavas peab ratsanik 45 sek jooksul pärast kella helistamist andma märguande muusika alustamiseks ning sisenema võistlusväljakule 30 sek jooksul muusika alustamisest.
  - 11.1.4 Kui võistleja nendest ajalimiitidest kinni ei pea, karistatakse teda selle eest mittekumulatiivse veaga (-0.5%).
  - 11.1.5 Kui hobune pärast kella helistamist, kuid enne võistlusväljakule sisenemist roojab või urineerib, siis peatatakse aja lugemine ning jätkatakse siis kui hobune stardiks valmis on.
  - 11.1.6 Sise- ja välitingimustes peetavatel võistlustel, kus pole võimalik hobusega ümber aia sõita, lubatakse võistlejail siseneda võistlusaeda enne kui kohtunik skeemi alustamiseks kellaga märku annab. Sel juhul alustatakse skeemi väljaku seest.
  - 11.1.7 Stardimärguande andmise (kella helistamise) eest vastutab "C" kohtunik.
  - 11.1.8 Võistlustel on soovituslik, et kell, mis näitab 45/90 sek möödumist, peaks olema võistlejale ja kohtunikule selgelt nähtav.
- 11.2 **Aeg**. Koolisõidus võetakse aega soorituse ajal ainult vabakavas (küris). Aeg, mis on märgitud kohtunike hinnetelehele, on vaid informatiivne.
- 11.3 **Kergendamine ja täisistak skeemides**. Skeemides läbitakse traaviosa üldjuhul täisistakus, v.a. harjutused, kus hinnetelehel on nõutud kergendatud traav.
  - 11.3.1 Kergendamine on ratsaniku valikul lubatud rahvuslikul tasemel ST, ABC ning osades A taseme skeemides. Need skeemid on vastavalt ära märgitud Ratsaneti skeemide nimekirjas.
  - 11.3.2 Skeemides, kus ratsaniku valikul on lubatud kas kergendamine või täisistak, tuleks kogu skeem läbida kas täisistakus või kergendades, v.a. harjutused kus on hinnetelehel nõutud kergendatud traav.
- 11.4 **Võistlussoorituse algus/lõpp**. Võistlussooritus (skeem) algab sissesõiduga A-st ning lõpeb pärast skeemi lõpus olevat peatust ja tervitust. Ratsanik peab lahkuma võistlusväljakult skeemis nõutud moel punktist A. Võistlussooritust ei loeta siiski lõpetatuks enne kui korrapidaja/stjuuard on saanud võimaluse varustuse ja/või hobuse veritsuse kontrolliks. Igasugused intsidendid, mis leiavad aset enne sissesõitu või pärast lõputervitust, ei mõjuta soorituse eest saadavaid hindeid.
- 11.5 Muusikalises vabakavas on kohustuslik alguse ja lõpupeatuse keskliinil C kohtuniku poole. Soorituse aega loetakse hetkest, mil hobune hakkab liikuma pärast algustervitust ning sooritus lõpeb lõpupeatusega.
- 11.6 **Tervitus**. Tervitamine toimub vastavalt skeemile programmi alguses ja/või lõpus järgnevalt: ratsanik võtab ratsmed ühte kätte, viib käe küljele ja tervitab "C" kohtuniku peanoogutusega. Vormiriietuses ratsanikud annavad au. Kui võistleja kannab stekki samas käes, millega ta ka tervitab, siis võetakse stekk tervituse ajaks koos ratsmetega teise kätte. Kui võistleja ei tervita ja/või ei võta tervitusel ratsmeid ühte kätte, siis märgitakse talle selle eest tehniline viga -0.5%.
- 11.7 **Tehnilised tõrked ja katkestused**
  - 11.7.1 **Tehniline tõrge**. Kui tehnilised probleemid, takistavad võistlussoorituse läbi viimist, siis annab "C" kohtunik kella helistamisega ratsanikule märku skeemi katkestamisest. Sellest mõjutatud võistleja peaks naasma oma skeemi lõpetamiseks siis, kui olud seda lubavad. Helisüsteemi tõrke kohta muusikalise vabakava soorituse ajal - vt Lisa 3 „Muusikaline vabakava“.
  - 11.7.2 **Ekstreemne ilm**. Ekstreemsete ilmastikutingimuste või teiste väliste häirivate tegurite puhul tuleks toimida samuti nagu eelmises punktis kirjeldatud tehnilise tõrke korral. Võistluste katkestamiseks võib soovitusena anda ka

korralduskomitee. Võistluse katkestamiseks keset võistlussooritust helistab "C" kohtunik kella ning arutab skeemi katkestanud sportlasega võimalusi soorituse lõpetamiseks.

11.7.3 **Skeemi katkestus.** Kui sportlase skeem katkestati eriolukorra tõttu, siis võib sportlane valida kas ta sõidab skeemi uuesti või jätkab pooleli jäänud kohast. Enne katkestust antud hinded jäävad muutumatuks.

11.7.4 **Võõrkeha.** Kui võistlusaias on võõrkeha, mis võiks võistlussooritust segada, siis peab "C" kohtunik skeemi katkestama. Võistleja võib jätkata siis, kui võõrkeha on võistlusväljakult kõrvaldatud.

12. VÕISTLUSSOORITUSE HINDAMINE, VEAD JA KARISTUSED

12.1 **Hindamine** (FEI KSM art 423)

12.1.1 Kõik harjutused ning üleminekud mida kohtunikud peavad hindama, on hinnete lehel numbritega tähistatud.

12.1.2 **Hindamiskaala.** Iga kohtunik hindab sooritust skaalal "0"st kuni "10"ni, sealjuures "0" on madalaim ja "10" kõrgeim võimalik hinne. Hinnete skaala on järgnev:

10 - Suurepärase

9 - Väga hea

8 - Hea

7 - Küllaltki hea

6 - Rahuldav

5 - Piisav

4 - Ebapiisav

3 - Küllaltki halb

2 - Halb

1 - Väga halb

0 - Mitte sooritatud

12.1.3 "Mitte sooritatud" tähendab, et praktiliselt ühtegi harjutuses nõutud liikumist ei ole sooritatud.

12.1.4 Hindamine 0.5 täpsusega (0.5-9.5) on lubatud kohtuniku äranägemise järgi, nii harjutuste eest kui üldhindenä.

12.1.5 Noorhobuste kollegiaalse hindamisega ning laste kollegiaalse "kvaliteedi" komponendiga skeemides on lubatud hindamine kümnendiku (0.1) täpsusega (nt 5.7 või 7.2). Laste skeemide tehnilised hinded on lubatud 0.5 täpsusega.

12.1.6 Muusikalistes vabakavadades on lubatud kasutada hindeid 0.5 täpsusega kõikide hinnete puhul ning kümnendiku (0.1) täpsusega hindeid artistlikkuse eest.

12.1.7 **Üldhinne.** "Üldmulje" üldhinne võistluspaari harmoonilise esituse, ratsaniku asendi, istaku ning diskreetsete ja efektiivsete juhtimisvõtete eest antakse pärast võistlussoorituse lõppu. Üldhinne antakse "0"st kuni "10"ni, 0.5 hinde täpsusega.

12.1.8 ST ja ABC skeemides võib olla peale ratsaniku hinde ka teisi esituse kvaliteeti peegeldavaid üldhindeid.

12.1.9 Olulisemad ja keerulisemad harjutused võivad skeemides olla fikseeritud koefitsiendiga.

12.2 **Hinnetelehed**

12.2.1 Hinnetelehtedele märgivad kohtunikud hinded võistleja poolt sooritatud harjutuste eest. Kõik hinnetelehed ning hinnetelehtedel parandatud hinded peavad olema kinnitatud kohtuniku allkirjaga.

12.2.2 Pärast seda kui kohtunik on hinnetelehele alla kirjutanud ning lehe tulemuste arvutamiseks ära andnud, on kohtuniku hinded lõplikud ning enam muutmisele ei kuulu, v.a. tehniliste puudujääkide korral (puuduv hinne vms)

12.2.3 Kohtunike hinded peavad olema jäädvustatud tindi või pastapliiatsiga.

12.2.4 Olemas on ka tulp kohtunike kommentaaride jaoks, kus kohtunik peaks, niipalju kui võimalik, selgitama antud hinde põhjuseid. Kommentaarid on tungivalt soovitatavad kui hindeks antakse "5" või vähem.

12.2.5 Hinnetelehed antakse pärast võistlusklassi tulemuste välja kuulutamist võistlejatele nii, et neil oleks võimalik hinnetega tutvuda.

12.2.6 Kui kasutusel on nii paberandjal hinnetelehed kui elektrooniline tulemuste avaldamise rakendus (Equipe vms), siis hinnete erinevuse korral loetakse õigeks hinnet kohtuniku poolt allkirjastatud hinnetelehel.

- 12.2.7 Valesti sisestatud hinnete korral tuleb sellest teavitada võistluse sekretariaati ning teha parandus elektroonilises süsteemis. Selliseid parandusi on võimalik teha kuni 30 minutit pärast antud klassi tulemuste avaldamist. Hilisemaid pretensioone ei ole võimalik arvestada.
- 12.2.8 Kõigi Eestis kasutatavate koolisõidu skeemide hinnetelegi saab alla laadida ERLi ja FEI kodulehtedelt.
- 12.3 **Vead (FEI KSM art 424)**
- 12.3.1 Iga soorituse jooksul tehtud ametliku vea eest, hoolimata sellest kas kohtunik helistas kella või mitte, tuleb võistlejat karistada.
- 12.3.2 **Kumulatiivsed vead.** Olukorrad, mida loetakse kumulatiivseteks vigadeks ning mille eest rakendatakse karistuse maha võtmist tulemuse protsendist, on järgmised:
- 12.3.2.1 **Eksimine sõidurajal.** Kui võistleja teeb vea ehk „eksib sõidurajal“ (sooritab vale pöörde, jätab vahele harjutuse, jne) hoiatab „C“ kohtunik teda kella helistamisega ning teatab vajaduse korral võistlejale koha, kust ta peab uuesti skeemi jätkama ja järgmise harjutuse, mida ta sooritama peab. Seejärel jätkab võistleja iseseisvalt.
- 12.3.2.2 Mõnel juhul, kui võistleja teeb eksimuse sõidurajalt ja kella helistamine segaks asjatult soorituse kulgu – näiteks kui võistleja teeb töötraavist keskmisele sammule ülemineku V asemel K-s või, sõites galopis A-st keskliinile, sooritab püüeti L-i asemel D-s. Sel juhul on „C“ kohtuniku otsustada kas kella helistamine on otstarbekas. Kui kella ei helistata ning skeem nõuab sama harjutuse kordamist ning võistleja teeb sama vea, siis karistatakse teda vaid ühel korral.
- 12.3.2.3 Kui „C“ kohtunik arvestab võistlejale vea ilma kella helistamata, siis peab ta ka teistele kohtunikele sellest teatama.
- 12.3.2.4 „C“ kohtunik peab otsustama, kas eksimus rajal sooritati või mitte, ning teiste kohtunike punktisummad korrigeeritakse sellele vastavalt.
- 12.3.2.5 **Eksimine sooritusel.** Kui võistleja teeb vea ehk „eksib sooritusel“ (näiteks kergendab täisistaku asemel), siis karistatakse teda samuti nagu „eksimuse eest sõidurajal“.
- 12.3.2.6 Võistleja ei tohi harjutust korrata, v.a. juhul kui „C“ kohtunik helistab kella ja veast teatab. Kui võistleja on harjutuse sooritamist alustanud ning püüab sama harjutust uuesti teha, siis kohtunikud peavad arvestama ainult esimesena sooritatud harjutust ning samal ajal karistama võistlejat „eksimuse eest sõidurajal“.
- 12.3.3 **Karistuspunktid kumulatiivsete vigade eest.**
- 12.3.3.1 Rahvuslikes RK ja RR klassides ning FEI Seniorite ning Noorte klassides toovad kumulatiivsed vead (eksimine sõidurajal või eksimine sooritusel) tehnilistes skeemides kaasa järgmised karistused, mis võetakse maha võistleja poolt saavutatud tulemuse protsendist iga kohtuniku hinnetelegelt:
Esimene viga	-2% (2 protsendipunkti) saavutatud tulemusest
Teine viga	Võistluselt kõrvaldamine
- 12.3.3.2 Rahvuslikes ST, ABC, A, LK, LP, LR ja M skeemides ning FEI Laste, Poniratsanike, Juunioride ja Noorhobuste klassides toovad kumulatiivsed vead (eksimine sõidurajal või eksimine sooritusel) kaasa järgmised karistused, mis võetakse maha võistleja poolt saavutatud tulemuse protsendist iga kohtuniku hinnetelegelt:
Esimene viga	-0,5% (0.5 protsendipunkti) saavutatud tulemusest
Teine viga	-1% (1 protsendipunkt) saavutatud tulemusest
Kolmas viga	Võistlustelt kõrvaldamine
- 12.3.4 **Tehnilised (mittekumulatiivsed) vead.**
- 12.3.4.1 Võistlusväljakule ja/või võistlusväljakut ümbritsevale alale* ilmumine stekiga (kui antud võistlustel on steki kandmine keelatud), kaitsmeid/pindesid kandva hobusega või puudustega ratsaniku võistlusvormis (nt Ilma kinnasteta).
- *Juhul kui ümber võistlusväljaku pole võimalik sõita ja ratsanik alustab võistlussooritust võistlusväljakult aia seest, siis samastatakse võistluspaari poolt enne skeemi alustamist võistlusväljakul veedetud aeg võistlusväljakut ümbritseval alal veedetud ajaga.*
- 12.3.4.2 Kui kohtunik märkab eksimust/puudujääki alles siis kui skeem on alanud, siis peatab C kohtunik ratsaniku ning vajaduse korral lubatakse abilisel minna võistlusväljakule, et aidata ratsanikku puuduse kõrvaldamisel. Võistleja kas alustab skeemi uuesti (väljaku seest) või jätkab skeemi poolelijäänud kohast. Juba pandud hinded püsivad muutumatutena.
- 12.3.4.3 Võistlusväljakule sisenemine enne stardimärguannet
- 12.3.4.4 Võistlusväljakule sisenemine hiljem kui 45 sek peale stardimärguannet (kella), kuid siiski 90 sek jooksul.

- 12.3.4.5 Muusikalisel vabakavas võistlusväljakule sisenemine hiljem kui 30 sek muusika algusest alates.
- 12.3.4.6 Ratsanik ei võta ratsmeid tervitusel ühte kätte.
- 12.3.4.7 Korduv hääle kasutamine või keele laksutamine.
- 12.3.5 **Karistuspunktid tehniliste vigade eest.**
- 12.3.5.1 Tehnilised (ehk mittekumulatiivsed vead) ei too kaasa võistlustelt kõrvaldamist, kuid toovad kaasa -0.5% (0.5 protsendipunkti) maha võtmise võistleja tulemusest (%) iga tehnilise vea kohta iga kohtuniku hinnetelehel.
- 12.3.5.2 Kui muusikaline vabakava on lühem või pikem skeemis näidatud ajalimiidist, siis võetakse maha -0,5% (0.5 protsendipunkti) artistlikkuse koondhindest. Andeks antav on kuni 10 sek kummalegi poole nihkumine, eriti kui tegu on häirivate ilmastikutingimustega või helisüsteemi probleemidega.
- 12.3.5.3 Muusikalisel vabakavas ette tulevate tehniliste vigade puhul võetakse maha -0.5% (0.5 protsendipunkti) iga vea eest tehnilise soorituse koondhindest.
- 12.3.6 Märkamata jäänud viga. Kui kohtunike kogu viga tähele ei pane, jääb õigus võistlejale.
- 12.4 **Hoiatuskaart.** Vt ERL ÜM art 105-108 ja ÜM Lisa 8

13. VÕISTLUSTELT KÕRVALDAMINE

(FEI KSM art 242.5)

Võistluselt kõrvaldamiseks võivad olla järgmised põhjused:

- 13.1 **Hobuse lonkamine.** Kui „C“ kohtunik märkab, et võistlusel osalev hobune selgelt lonkab ja seda longet ei ole võimalik pidada ajutiseks tasakaalukaotuseks, helistab ta kella ning informeerib ratsanikku võistlustelt kõrvaldamisest. See otsus on lõplik. Kui hobune on üles antud startima sama võistluse järgmistes klassides, siis tuleb hobune läbi vaadata võistluste veterinaaril, kes otsustab hobuse järgnevasse startidesse lubamise.
- 13.2 **Vastuhakk.** Iga vastuhakku, mis takistab skeemi jätkamist kauem kui 20 sek, karistatakse võistluselt kõrvaldamisega. Kui on tegemist vastuhakuga, mis ohustab võistlejat, hobust, kohtunikke või pealtvaatajaid, siis võib turvalisuse tagamiseks võistlustelt kõrvaldamine toimuda ka enne 20 sek möödumist. Sama kehtib ka enne võistlusväljakule sisenemist toimuva vastuhakuga.
- 13.3 **Hobuse või/ja ratsaniku kukkumine** või ratsaniku hobuse seljast maha tulemine.
- 13.4 **Skeemi ajal võistlusväljakult lahkumine.** Väljakult lahkunuks loetakse hobust, kes väljub nelja jalaga võistlusväljakult võistlussoorituse ajal. Vastavalt olukorrale võib „C“ kohtunik lubada võistlejal skeem lõpuni sõita, aga seda sõitu ei hinnata.
- 13.5 **Väline abi.** Kõrvaliseks abiks sõitjale või hobusele loetakse igat kõrvalist sekkumist (häälega, käeviibetega, elektroonilise kommunikatsiooniseadme kasutamine jne) võistlussoorituse ajal.
- 13.6 **Värske veritsus**
- 13.6.1 Kui „C“ kohtunik kahtlustab, et hobusel esineb ükskõik kus värske veritsus, peatab ta skeemi ning vaatab hobuse üle. Kui hobusel tuvastatakse värske veritsus, siis võistluspaar kõrvaldatakse võistluselt. Kui kontrollimisel värsket veritsust ei esine, võib ratsanik skeemi jätkata.
- 13.6.2 Kui korrapidaja avastab pärast võistlussooritust läbi viidud kontrolli käigus veritsuse hobuse suus või külgedel, kannuste piirkonnas, siis informeerib ta sellest „C“ kohtuniku, kes võistluspaari võistluselt kõrvaldab.
- 13.6.3 Kui korrapidaja avastab pärast võistlussooritust läbi viidud kontrolli käigus värske veritsuse mujal kui hobuse suus või külgedel kannuse piirkonnas, siis võistluspaari automaatselt võistluselt ei kõrvaldata. Veterinaar vaatab hobuse üle ning „C“ kohtunik otsustab, vastavalt veterinaari soovitusel, kas hobune võib jätkata võistlemist järgmistes startides samal või järgneval päeval.
- 13.6.4 Kui kohtunik otsustab, et hobuse seisund edasist võistlemist ei luba, siis juba lõpetatud soorituse tulemus jääb jõusse.
- 13.6.5 Kui hobune on art 13.6.1 või 13.6.2 põhjal võistluselt kõrvaldatud, või kui hobune on end skeemi käigus vigastanud, ning hobusel ilmneb veritsus pärast skeemi lõpetamist, siis peab võistluse veterinaar hobuse enne järgmist starti (võistluste samal või järgnevatel päevadel) üle vaatama ning otsustama, kas hobusel lubatakse edasi võistelda. Veterinaari sellekohane otsus on lõplik ja edasikaebamisele ei kuulu.

- 13.7 **Taseme nõudmiste mitte täitmine.** Hobuse/ratsaniku kombinatsioon ei suuda täita antud taseme nõudmisi.
- 13.8 **Hobuse heaolu.** Olukord kus soorituse jätkamine on vastuolus hobuse heaoluga ja/või ratsanik kasutab vägivaldset sõidustiili või hobuse julma kohtlemist.
- 13.9 **90 sek jooksul starti mitte ilmumine.** Erandiks on mõjuv põhjus, millest tuleb teatada "C" kohtunikule. Mõjuvaks põhjuseks võib olla näiteks raua kaotamine.
- 13.10 **Lubamatu varustus**e või riietusega võistlusväljakule ilmumine, v.a. art 12.3.4 kirjeldatu.
- 13.11 **Kohustuslikus klassis mitte osalemine.** Kui võistleja ei osale mõjuva põhjuseta võistlusklassis, mis on juhendi järgi kohustuslik, siis kaotab ta võistluste eelnevate klasside kohad ja auhinnad ning ta kõrvaldatakse võistluselt.
- 13.12 **Teine või kolmas viga** (eksimine sõidurajal või eksimine sooritusel) skeemi jooksul. Vt art 12.3

14. TULEMUSED

(vt ÜM art 58-61)

- 14.1 **Tulemuste arvutamine.** (FEI KSM art 425) Peale igat sooritust, kohtunike üldhinnete märkimist ja hinnetelehtede allkirjastamist antakse lehed edasi punktide lugejatele. Hinded korrutatakse vastavalt koefitsientidele ning liidetakse ning arvutatakse tulemus protsendina võimalikust maksimaalsest punktisummast. Lõpuks lahutatakse igast protsendist kumulatiivsete ja tehniliste vigade eest saadud karistuspunktid. Vt art 12.3
- 14.1.1 Karistuspunktid võetakse maha iga kohtuniku hinnetelehelt. Laste klasside ning 7a noorhobuste klasside "kvaliteedi" komponendiga hindamisel tuleb karistuspunktid maha võtta nii tehnilisest kui „kvaliteedi“ osast.
- 14.1.2 Võistleja tulemus saadakse kõikide kohtunike hinnete liitmisel. Tulemust väljendatakse protsendina skeemi maksimaalsest punktisummast.
- 14.1.3 Kõigis võistlusklassides on võitja suurima protsendiga ratsanik, teine koht kuulub paremuselt järgmise protsendiga ratsanikule jne.
- 14.2 **Võrdsed tulemused.** Võrdse protsendi korral jäävad ratsanikud kohta jagama, v.a. auhinnaliste kohtade puhul, kus võrdse protsendi puhul annavad paremuse järgmised tingimused:
- 14.2.1 **3 või 5 kohtunikuga skeem:** võrdse tulemusprotsendi korral arvestatakse paremus mediaantulemuse põhjal. Mediaantulemus on võistluspaari kasvavas järjestuses paigutatud kohtunike tulemuste rea keskel asetsev tulemus. Näide: kui paar saavutas kohtunikelt tulemused 67% - 69% - 70%, siis antud juhul on mediaantulemuseks 69%.
- 14.2.2 **2 kohtunikuga skeem:** paremus kuulub paarile, kelle madalam tulemus osutub paremaks.
Näide: paari A tulemusteks on 65% - 66% = 65.5% ning paari B tulemuseks on 64.5% - 66.5% = 65.5%.
Antud juhul kuulub paremus paarile A, kelle madalam tulemus 65 on kõrgem paari B madalamast tulemusest 64.5.
- 14.2.3 **1 kohtunikuga skeem (ABC, ST):** paremus kuulub paarile, kellel on kõrgem üldhinnete summa.
- 14.2.4 **Noorhobuste skeemides** võrdse protsendi korral tuleb paremuse leidmiseks liita "Kuulekuse" ja „Perspektiivi“ hinded ning jagada tulemus kahega. Paremus kuulub kõrgema keskmise hindega paarile. Kui tulemus on ikka võrdne, siis kuulub paremus kõrgema „Kuulekuse“ hindega paarile.
- 14.2.5 **Kvaliteedi komponendiga laste skeemides** kuulub võrdse protsendi korral paremus kõrgema tehnilise hindega paarile.
- 14.2.6 **Vabakava (kür):** protsendi võrdsuse korral otsustab paremuse kõrgem hinne artistlikkuse eest.
- 14.2.7 **Tiitlivõistlused.** Paremus selgitamiseks (kompleksarvestuses) teisendatakse tulemusprotsendid punktideks 1:1, liidetakse omavahel osavõistlustel saadud punktid ning võitjaks on suurima punktide summa saanud võistleja. Punktide summa võrdsuse korral annab paremuse kõrgem tagajärg viimasel osavõistlusel.
- 14.2.8 Kui ülaltoodud meetmed ei anna paremust paaride vahel, siis jäävad paarid kohta jagama.
- 14.3 **Tulemuste avaldamine** (FEI KSM art 425)
- 14.3.1 Pärast igat sooritust avaldatakse võistleja lõpptulemusele lisaks ka iga kohtuniku protsent.
Näiteks protsendid kohtunikelt: E= 69.990% H=70.333% C=70.205% M=71.120% B= 69.660%
Lõplik tulemus: 70.261%

- 14.3.2 Kõik tulemused tuleb avaldada protsentides, ära tuleb näidata kolm kohta peale koma.
- 14.3.3 Võistlusala auhinnaliste kohtade võitjad tuleb teatavaks teha ning tulemused avalikustada hiljemalt 20 minutit peale võistlusala lõppu, kui pole laekunud proteste. Alates sellest ajast on võistlejatel ja/või nende esindajatel õigus sekretariaadis tutvuda võistluste protokollidega.
- 14.4 **Tulemuse kirja mitte saamine.** Kui võistleja ei saa tulemust kirja (loobumine, katkestamine, võistluselt kõrvaldamine, starti mitte ilmumine), siis peab see põhjus kajastuma ka võistluste tulemustes võistleja nime taga.
- 14.4.1 **Loobumine (*withdrawn*)** – olukord, kus ratsanik tühistab oma stardi peakohtuniku poolt aktsepteeritud mõjuval põhjusel enne skeemi algust.
- 14.4.2 **Katkestamine (*retired*)** – olukord, kus ratsanik alustab skeemi, kuid loobub skeemi lõpetamisest.
- 14.4.3 **Võistluselt kõrvaldamine (*eliminated*)** – olukord, kus ratsanik alustab skeemi, kuid on sunnitud skeemi katkestama KSM reeglite rikkumise pärast.
- 14.4.4 **Starti mitte ilmumine (*no-show*)** – olukord, kus ratsanik ei ilmunud starti, puudub täiendav info.

15. AUTASUSTAMINE

(vt ÜM art 66-75, FEI KSM art 427)

- 15.1 Autasustamisest osavõtt on auhinnalise koha saanud võistluspaarile kohustuslik. Vastavalt juhendile tuleb autasustamisele ilmuda kas hobuse seljas või ilma hobuseta. Mitteilumise tagajärjeks võib olla koha ning auhinna (roseti, esemelise auhinna, auhinnaraha) kaotamine.
- 15.2 Kui auhinnatseremoonia toimub hobustel, siis on üleüldise turvalisuse või hobuse heaolu nimel võistlejal lubatud minna autasustamisele võistlusklassist osa võtnud hobusest erineva hobusega.
- 15.3 Riietus ja varustus peavad olema samad, mis võistluse ajal, kuid hobustele on lubatud mustad / valged pinded, kaitsmed ning kõrvatropid. Lubatud on kanda stekki.
- 15.4 Rosetid on soovitatav kinnitada hobuste valjastele enne tseremoonia algust.
- 15.5 Auhinnatseremoonial peab osalema kohtunike kogu esindaja, soovitatavalt peakohtunik või võistlusklassi "C" kohtunik.
- 15.6 Võistlusklassi peakohtunik võib lubada vajadusel erandeid ülaltoodud protseduuri.
- 15.7 Turvalisuse tagamiseks ei tohi ratsanikud tseremoonial kanda lippe ega teisi esemeid. Võitja hobusel on lubatud kanda auhinnatekki.
- 15.8 Alati, kui hobused on grupeeritud – autasustamised, ülevaatused jne – peavad ratsanikud ja/või tallimehed käituma vastutustundlikult. Hoiduda tuleks väga valjust muusikast, mis võib hobuseid hirmutada.
- 15.9 Hoolimatu käitumine, mis paneb ohtu teised ratsanikud, hobused, ametnikud või pealtvaatajad toob ratsanikule ERL hoiatuskaardi.

16. PROTESTID JA APELLATSIOONID

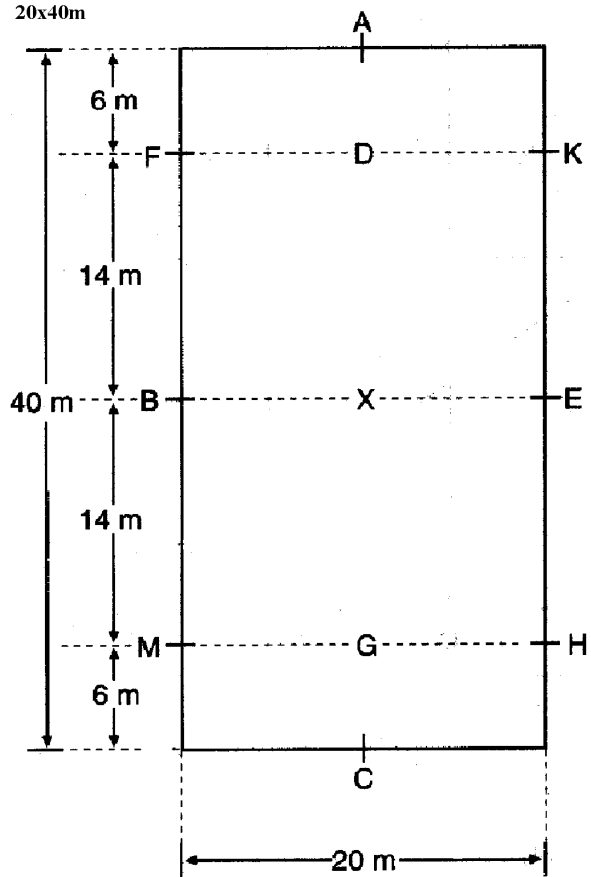
(vt ÜM ptk 10, FEI GR art 161-162)

- 16.1 Kõik tähelepanekud võistluste käigus ette tulnud irregulaarsuste kohta tuleb kõigepealt esitada sekretariaati. Olenevalt küsimuse iseloomust, lahendab võistluste peasekretär need ise (nt vead tulemuste kokku arvutamisel vms) või informeerib juhtumist võistluste peakohtunikku, kes otsustab edasise menetluskäigu, s.o. kas juhtum on võimalik lahendada kohtunike kogu otsusega kohapeal või tuleb see vormistada ametliku protestina.
- 16.2 **Võistlusväljak ja vastavus osalemistingimustele.** Protestid ja tähelepanekud, mis puudutavad võistlusväljakut või võistlejate vastavust antud võistlusklassi osavõtutingimustele, tuleb esitada hiljemalt 30 minutit enne vastava võistlusklassi algust.
- 16.3 **Võistlusel toimunud intsidendid ja tulemused.** Protestid ja tähelepanekud, mis puudutavad võistluste toimumise ajal ette tulnud intsidente või võistluste tulemusi, tuleb esitada kirjalikult koos deposiidiga võistluste peakohtunikule vastavalt ERL üldmäärustikus sätestatud korrale hiljemalt 30 minutit pärast ametlike võistlustulemuste välja kuulutamist.
- 16.4 **Olukorrad, mis vaidlustamisele ei kuulu:** kohtunike kogu otsus on lõplik ja edasikaebamisele ei kuulu järgmistes küsimustes:

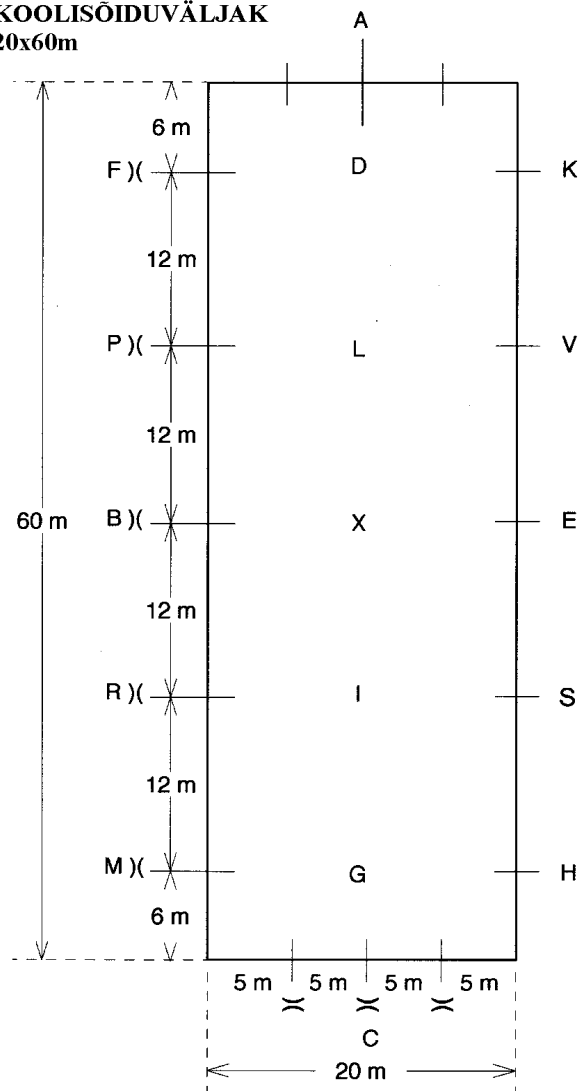
- 16.4.1 Hobuse võistlustelt kõrvaldamine veterinaarsetel põhjustel
- 16.4.2 Võistleja või hobuse kukkumine
- 16.4.3 Võistleja võistlustelt kõrvaldamine tervislikel põhjustel
- 16.4.4 Võistlussooritusse ja hindamisse puutuvad küsimused (nt harjutuste eest pandud hinded, vigade arvestamine vms)
- 16.4.5 Võistlejale hoiatuse või hoiatuskaardi andmine
- 16.5 Protesti puhul on lubatud tõestusmaterjalina aktsepteerida videosalvestust ainult juhul kui see on võistluste ametliku lepingulise videograafi poolt salvestatud.
- 16.6 Rahvuslikel võistlustel ei nõuta apellatsioonikomisjoni olemasolu. Võistlustel esitatud apellatsioonid vaatab läbi ERL poolt määratud apellatsioonikomitee.

LISA 1 – KOOLISÕIDUVÄLJAK 20 X 40 JA 20 X 60

KOOLISÕIDUVÄLJAK
20x40m

KOOLISÕIDUVÄLJAK
20x60m

LISA 2 – KOOLISÕIDU PÕHIALUSED JA HINDAMINE **UUENDATUD**

1. **Koolisõidu eesmärk** on hobusest läbi harmoonilise treeningu välja kujundada “õnnelik sportlane”. Tulemusena peaks hobune olema rahulik, elastne, heas tasakaalus, lõdvestunud ja paindlik, samas ka enesekindel, tähelepanelik ja tundlik ning seeläbi saavutama ratsanikuga täiusliku teineteisemõistmise.

Neid omadused väljenduvad:

- Allüüride vabaduses ja korrapärasuses
- Liikumiste kerguses, loomulikkuses ja harmoonias
- Esiotsa kerguses ning elavast impulsist tulenevas tagaosas aktiivses töös (hõivatuses), mis on suunatud läbi elastse selja.
- Ratsme pehmes aktsepteerimises ning allumises/ järeleandlikkuses (Durchlässigkeit) ilma pinge või vastu hakkamiseta (näiteks avatud suu või sabaga vehkimine).

Hobusest jääb seega mulje, et ta teeb nõutavaid harjutusi omal algatusel. Ta allub ratsaniku kontrollile usaldavalt, tähelepanelikult ja siiralt, püüdes täiesti otse kõigil sirgjoonelistel liikumistel ning painutades end vastavalt liikumise suunale kaarsõitudel.

2. **Allüürid.** Allüüride e korrapärasus on koolisõidu põhialuseks.

Samm ja traav on korrapärased, nõtked ja vabad. Galopp on ühtne, kerge, ülesmäge, tasakaalus ning võrdne kummaski jalast. Tagumised jalad pole kunagi laisad ega loiid. Hobune vastab ratsaniku väikseimalegi märguandele ja seeläbi kannab elavuse ja hingestatuse edasi kogu oma kehasse.

Hobune kuuletub meelsasti ja kõhklemata läbi aktiivse impulsi ja liigete elastsuse ilma vastupanu halvava mõjuta ning reageerib erinevatele juhtimisvõtetele rahulikult ja täpselt, demonstreerides loomulikku ja harmoonilist tasakaalu nii füüsilises kui vaimses mõistes.

Kogu oma töös, ka peatuste ajal, peab hobune olema „ratsmes”. Hobune on „ratsmes”, kui tema kael on enam või vähem tõstetud ja kaardunud vastavalt oma treenituse tasemele ning allüüri pikendatuse või koondatuse astmele, aktsepteerides ratset kerge ja stabiilse pehme järelandliku kontaktiga. Hobuse pea peaks püsima kindlas asendis, reeglina ninajoonega vertikaalist veidi eespool, nõtkes kukal peaks olema kaela kõrgeim punkt. Hobune ei tohiks ratsanikule osutada mingit vastupanu.

Kadentsi tuleks näidata traavis ja galopis. See tõendab hästi arenenud impulssi ning hobuse võimet kanda raskust tagaosas ning lubab hobusel liikuda õige harmooniaga, selge korrapärasuse ning tasakaaluga. Kadentsi tuleb säilitada kõikides erinevates traavi- ja galopiharjutustes.

Kui harjutus on määratud täitmiseks teatud tähes, siis tuleks see sooritada hetkel kui ratsaniku keha on antud tähe kohal. Erandiks on üleminekud kus hobune läheneb tähele diagonaalilt või perpendikulaarselt. Sel juhul tuleks üleminek sooritada siis, kui hobuse nina jõuab rajale tähe juures nii, et hobune on ülemineku sooritamise ajal otse. Viimane kehtib ka jalavahetuste kohta.

2.1 SAMM Samm on korrapärane ja selgelt eristatav 4 taktist ning 8 erinevast faasist koosnev marssiv allüür. Korrapärasus ja täielik lõdvestatus peavad säilima kõigis sammuharjutustes.

Sammus ei ole õhufaasi.

Kui ühe külje esi- ja tagajalg liiguvad peaaegu samaaegselt, võib sammust kujuneda külgliikumise taoline liikumine. Selline kõrvalekalduvus, millest võib kujuneda ebakorrapärase rütmiga (küliskäiku meenutav) samm, on tõsine viga allüüri juures.

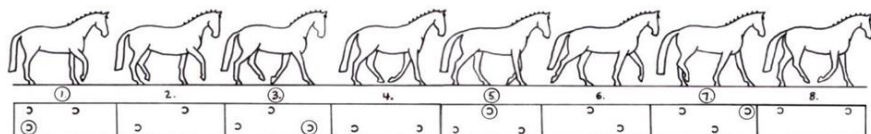
Sammu liikidest eristatakse järgnevaid: **keskmise samm**, **koondsamm**, **pikendatud samm** ja **vaba samm**. Alati peaks sammuliigi muutuses nägema selget erinevust nii hoiakus kui jäljest üle astumises.

Koondsamm. Hobune püsib „ratsmes” ja liigub edasi kindlalt, tõstetud ja kaarja kaelaga ning demonstreerib selgelt enesekandmise võimet. Pea asend läheneb vertikaalile, säilib kerge kontakti hobuse suuga. Tagajalad on hõivatud, kannaliigeste töö on aktiivne. Allüür peaks alati püsima marssiva ning jõulisena, jalad peaksid astuma kindlas korrapärases järjekorras. Sammud haaravad vähem maad ning on kõrgemad kui keskmises sammus, sest liigeste paindumine on silmatorkavam. Koondsamm on lühem kui keskmine samm, näidates üles suuremat aktiivsust. Ideaalis ei tohiks hobuse tagumised jalad esijalgade jäljest üle astuda. .

Keskmine samm. Mõõduka pikenemisega puhas ja korrapärane samm. Hobune püsib „ratsmes” ning astub energiliselt, kuid rahulikult, ühtlaste ja kindlate sammudega, tagajalad puudutavad maad esijalgade jälgedest eespool. Ratsanik säilitab kerge, pehme ja ühtlase sideme hobuse suuga, võimaldades pea ja kaela loomulikku liikumist.

Pikendatud samm. Hobune näitab ülimat õlavabadust ning haarab nii palju maad kui võimalik, samas kiirustamata ja kaotamata sammude korrapärasust. Tagajalad puudutavad maad selgelt esijalgade jälgedest eespool. Ratsanik võimaldab hobusel pead ja kaela (ette ja alla) välja sirutada, seejuures kaotamata sidet suuga ning kontrolli kukla üle. Ninajoon peab asetsema selgelt vertikaalset eespool.

Vaba samm. Lõdvestatud allüür, kus hobusele antakse täielik vabadus kaela ja pea ette ja alla välja sirutamiseks. Sammude pikkus ning maa-haaramise aste (tagumised kabjad peavad esimeste kabjade jälgedest selgelt üle astuma) on otsustavateks teguriteks vaba sammu kvaliteedi määramisel. Hindamisel lähtutakse samadest üldprintsipiidest nagu pikendatud sammu puhul – v.a. kontakt, mis vaba sammu puhul puudub.

Samm on 4-taktiline allüür, mis koosneb 8 faasist.

(Numberid ringides tähistavad rütmi).

2.2 TRAAV. Traav on kahetaktiline allüür, kus maad puudutavad korraga erinevad diagonaalsed jalad (vasak esi- ja parem tagajalg ning vastupidi). Traavi 4 erinevat faasi on eraldatud õhufaasiga.

Traavi kvaliteeti hinnatakse üldmulje põhjal, st. jälgitakse sammude korrapära ja elastsust, kadentsi ja impulssi koondraavis ning maa haaramist ja impulssi pikendatud traavis. ka pikendatud allüüril. Kvaliteet tuleneb õõtsuvast seljast, aktiivselt hõivatud tagaosast ning võimest ennast kanda ning säilitada sama rütm ja loomulik tasakaal igas traavi liigis.

Traav on alati vabade, aktiivsete ja korrapäraste sammudega liikumine, üleminek traavile peab olema kõhkluseta ning kiirustamata.

Traavi liigid on järgmised: **Koondtraav**, **töötraav**, **sammude venitamine**, **keskmise traav** ja **pikendatud traav**.

Koondtraav. Hobune püsib „ratsmes” ning liigub edasi tõstetud ja kaarja kaelaga. Aktiivselt hõivatud ja paindlikud kannaliigesed säilitavad energilise impulsi, võimaldamaks õlgadele suuremat liikumisvabadust ja demonstreerimaks täielikku enesekandmist. Vaatamata sellele, et hobuse sammud on lühemad kui teistes traavi liikides, ei tohi rütmi selgus, elastsus ega kadents väheneda.

Töötraav. Koondtraavi ja keskmise traavi vahepealne allüür, kus hobuse treenitus ei ole veel piisav ning ta ei ole veel valmis koondatud liikumisteks. Hobune näitab õiget tasakaalu, püsib „ratsmes”, liigub edasi ühtlaste, elastsete sammude ja hea kannaliigete tööga. Väljend „hea kannaliigete töö” toonitab tagaotsa aktiivse tegevuse tulemusena tekkiva impulsi tähtsust.

Venitatud sammudega traav. Nelja-aastaste (4a) hobuste skeemis nõutakse „sammude venitamist”. See on töötraavi ja keskmise traavi vahepealne etapp, kus hobuse treenitus ei ole veel piisav keskmiseks traaviks.

Keskmine traav. See allüür on pikendatud traaviga võrreldes tagasihoidlikuma sammude pikenemisega, ning sellest „ümaram”. Hobune liigub edasi kiirustamata ning selgelt pikenenud sammudega ja tagaosast lähtuva impulsi. Ratsanik lubab hobusel hoida pead veidi rohkem vertikaalset eespool kui koond- ja töötraavis ning samal ajal kaela veidi pikendades ning vastavalt ka raami avades. Sammud peaksid olema ühtlased ja kogu liikumine ülesmäge, heas tasakaalus ja sundimatu.

Pikendatud traav. Hobune haarab nii palju maad kui võimalik. Kiirustamata, pikendab ta oma samme maksimumini tugeva tagaosast lähtuva impulsi tulemusena.

Ratsanik võimaldab hobusel oma raami pikendada ja maad haarata ilma sealjuures kukla üle kontrolli kaotamata. Esijalad peaksid puudutama maad punktis, kuhu nad osutavad. Esi- ja tagajalad peaks pikenduse momendil võrdväärselt ettepoole sirutama. Kogu liikumine peaks olema heas tasakaalus ja sundimatu. ning üleminek pikendatud traavilt koondtraavile peaks toimuma sujuvalt, viies rohkem koormust tagaotsale ning säilitades rütmi, enesekandmise ja kadentsi.

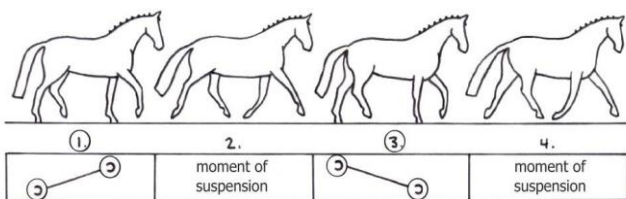
Võistlussooritusel toimub kogu traavitöö täisistakus, kui skeemis ei ole nõutud või lubatud teisiti.

Traav on (2) kahe-taktiline allüür 4 faasiga.

(Numbrid ringides tähistavad rütmi).

2.3 GALOPP. Galopp on (3) kolmetaktiline allüür 6 faasiga, kus näiteks paremast jalast galopi puhul on kabjalöökkide järjekord selline: vasak tagajalg, vasak diagonaal (üheaegselt vasak esijalg ja parem tagajalg), parem esijalg. Sellele järgneb õhufaas, kus hobuse kõik neli jalga on maast lahti, enne kui algab uus galopisamm.

Galopi kvaliteeti hinnatakse üldmulje põhjal, st. jälgitakse sammude korrapärasust ja kergust, ülesmärke suundumust, impulsi ja kadentsi, mis tulenevad nõtkest seljast ning aktiivse kannaliigete tööga saavutatud tagaosa hõivatusest. Galopp peaks olema võrdne mõlemast jalast, säilitades sama rütmi ja loomulikku tasakaalu, seda ka üleminekutel ühest galopi liigist teise. Sirgjoonelistel liikumistel peaks hobune peaks alati liikuma täiesti otse ja kaarsõitudel olema õigesti painutatud. Erinevalt traavist, on galopis kerge kukla asetus sissepoole lubatud ka sirgjoonelisel liikumisel.

Galopisammud on alati kerged, korrapärased ja kadentseeritud. Üleminek galopile peab toimuma kõhkluseta.

Eristatakse järgnevaid galopi liike: **Koondgalopp, töögalopp, galopisammude venitamine, keskmine galopp ja pikendatud galopp.**

Koondgalopp. Hobune püsib „ratsmes” ning liigub edasi tõstetud ja kaarja kaelaga. Aktiivselt hõivatud kannaliigesed säilitavad energilist impulsi, võimaldamaks õlgadele suuremat liikumisvabadust ja seeläbi demonstreerides täielikku enesekandmist ja ülesmäge suundumust.

Vaatamata sellele, et hobuse sammud on lühemad kui teistes galopi liikides, ei tohi neist kaduda korrektne rütm, elastsus ja kadents.

Töögalopp. Koondgalopi ja keskmise galopi vahepealne allüür, kus hobuse treenitus ei ole veel piisav ega valmis koondatud liikumisteks. Hobune näitab head loomulikku tasakaalu, püsib „ratsmes”, liigub edasi ühtlaste kergete ja

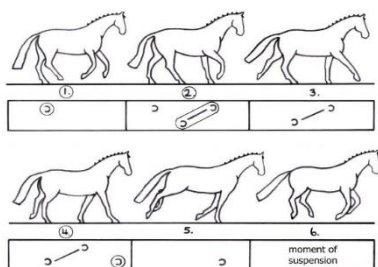
elastsete sammude, hea kannaliigeste töö ning ülesmäge suundumusega. Väljend "hea kannaliigeste töö" toonitab tagaotsa aktiivse tegevuse tulemusena tekkiva impulsi tähtsust.

Galopisammude venitamine. Nelja-aastaste (4a) hobuste skeemis nõutakse „sammude venitamist”. See on töögalopi ja keskmise galopi vahepealne etapp, kus hobuse treenitus ei ole veel piisav keskmiseks galopiks.

Keskmine galopp. Töögalopi ja pikendatud galopi vahepealne allüür. Hobune liigub edasi kiirustamata, selgelt pikenenud sammude ning tagaosast lähtuva impulsiga. Ratsanik lubab hobusel hoida pead veidi rohkem vertikaalset eespool kui koond- ja töögalopis, samas kaela veidi veidi venitades ning raami vastavalt avades. Sammud haaravad rohkem maad kui töögalopis ning peaksid olema ülesmäge, heas tasakaalus ja sundimatud.

Pikendatud galopp. Hobune haarab nii palju maad kui võimalik. Samme pikendatakse maksimumini kiirustamata. Hobune säilitab rahulikkuse, kerguse ja otsesuse, seda kõike läbi nõtkel seljal, võimsa tagaotsast lähtuva impulsi tulemusena. Ratsanik võimaldab hobusel oma raami pikendada ja maad haarata ilma sealjuures kukla üle kontrolli kaotamata. Kogu liikumine peaks olema ülesmäge, heas tasakaalus ning sundimatu. Üleminek pikendatud galopile peaks olema pehme; üleminek tagasi koondgalopile peaks toimuma sujuvalt, viies rohkem koormust tagaosale ning sellega säilitades ka rütmi ja kadentsi.

Kontragalopp. Kontragalopp on tasakaalu ja otsesust arendav harjutus, mida tuleb sooritada koondatuses. Kontragalopis juhib õiges kabjalöövide järjekorras liikumist hobuse välimine esijalg, hobune on kuklast asetatud selle esijala poole. Hobuse esijalg peaks liikuma tagajalaga samas jäljes.

Galopp on (3) kolme-taktiline allüür (6) kuue faasiga.

3. HARJUTUSED

3.1 ÜLEMINEKUD:

Muutused allüüride vahel ja sees peaksid olema näidatud selgelt ning täpselt selleks ettenähtud kohas. Allüüri kadents (v.a. sammus) peaks säilima hetkeni, mil allüür või harjutus muutub või hobune peatub. Allüürisisesed üleminekud peavad olema selgelt määratletavad ning hobuse rütm ja kadents peavad säilima. Hobune peaks olema rahulik, säilitama kerge kontakti ja korrektse hoiaku. Sama kehtib ka üleminekute kohta ühelt harjutuselt teisele, näiteks passaažilt piaffeele ja vastupidi.

Üleminekud mis sooritatakse vigasest allüürist või vigasesse allüüri (näiteks käliskäigust või küliskäiku) ei peeta täiesti korrektseteks.

3.2 POOLPEATUSED:

Iga harjutus või üleminek peaks olema ettevalmistatud märkamatu, vaevalt aimatavate poolpeatustega. Poolpeatustel on peaaegu samaaegne ratsaniku ristluu, säärtel ja käte koordineeritud tegevus, mille eesmärgiks on muuta hobune tähelepanelikumaks ja tasakaalustada teda enne harjutuste sooritamist või üleminekut teisele allüürile. Eesmärgiks on suurema koormuse viimine hobuse tagaosale, parandamiseks tagajalgade aktiivsust ning tagaosas tasakaalu - mis omakorda kergendab esiootsa ning parandab hobuse tasakaalu tervikuna.

Poolpeatuste eesmärk: Püüda hobuse tähelepanu ning parandada hobuse tasakaalu ja koondatust.

3.3 JÄLJEKUNDIRID:

Koolisõiduskeemides nõutud jäljekujunditeks on volt, poolvolt, serpentiin ning voldikaheksa.

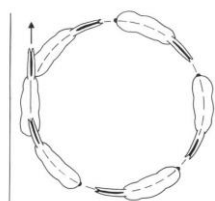
Kujundeid ühe (1), kahe (2) või kolme (3) aasaga pikal küljel või mõlemale poole keskliini, nimetatakse laugeteks aasadeks. Lauged aasad ületavad keskliini ja veerandliine diagonaalselt, erinevalt serpentiinist, kus keskliin ületatakse risti ehk siis 90 kraadise nurga all (90°).

Volt on kaheksa (8) või kümne (10) meetrise diameetriga ring. Kui voldi diameeter on suurem kui kümme (10) meetrit, nimetatakse seda ringiks.

Poolvolt (10 m Ø):

Voldiga väga lähedast seotud

- a) nurgast välja sõites, ning
- b) kombinatsioonina poolvolt

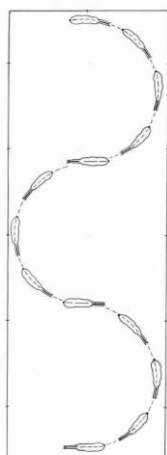

harjutus on poolvolt (10 m Ø), mida võib näidata: jõudes suunamuutusega tagasi rajale määratud tähes paremale – poolvolt vasakule (või vastupidi)

Serpentiin, mille aasad

sirgjoonega ühendatud poolringidest. Keskliini ületamise ajal peaks hobune olema paralleelne väljaku lühikese küljega (a). Ühendava sirge pikkus varieerub sõltuvalt poolkaarte suurustest. Serpentiinid, millel on üks aas väljaku pikal küljel, sõidetakse 5 või 10 m kauguselt rajast (b). Serpentiinid keskliini ümber sõidetakse veerandliinide (c) vahel.

a)

b)

c)

Voldikaheksa:

See kujund koosneb kahest (2) võrdse suurusega voldist või ringist (vastavalt skeemis ette nähtule), mis on omavahel ühendatud kaheksa keskkohas. Ratsanik peaks panema oma hobuse otseks hetk enne suunamuutust kujundi keskel.

3.4 Peatus

Peatuse ajal peab hobune seisma tähelepanelikult, hõivatult, liikumatult, otse ja riskülikukujuliselt nii, et raskus on ühtlaselt jaotatud kõigile neljale jalale. Kael peaks olema kuklast tõstetud nii, et kukal oleks kõrgeim punkt ja ninajoon oleks kergelt vertikaalset eespool. Püsites „ratsmes” ja säilitades kergelt ning pehmet sidet ratsaniku käega, võib hobune vaikselt suulisi mälda ning peab olema valmis paigalt liikuma ratsaniku väikseima märguande peale.

Kui skeemis pole teisiti ette nähtud, peab hobune demonstreerima peatuse ajal liikumatust vähemalt 3 sekundit.

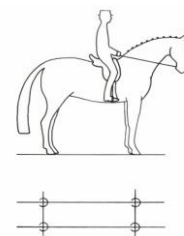
Skeemi alustamisel ja lõpetamisel peab hobune säilitama liikumatuse kogu ratsanikupoolse tervituse vältel.

Peatuse sooritamiseks suunatakse hobuse raskuskese ratsaniku istmiku ning säärite mõjul hobuse tagaosale, suunates hobust ratsaniku pehmet suletud kätte ning peatudes peaaegu silmapilkselt, kuid mitte liialt järsult varem kindlaksmääratud kohas. Peatus valmistatakse ette mitmete poolpeatustega (vt. üleminekud).

Hindamises omab olulist tähtsust ka allüüride kvaliteet enne ja pärast peatust.

Üleminek peatusele tuleb sooritada selliselt, et ratsaniku sääär oleks nõutud tähe kohal.

3.5 Sirutamise pikaks antud ratsmesse: ("Zügel-aus-der-Hand-kauen-lassen", Stretching the Frame). See harjutus näitab selgelt hobuse läbi selja liikumist (thoroughness) ning näitab tema tasakaalu, nõtkust, kuulekust ja lödvestatust. Harjutuse korrektseks sooritamiseks pikendab ratsanik ratsmeid, lubades hobusel järk-järgult kuid enesekindlalt kaela ette-alla sirutada, kuni hobuse suu jõuab enam-vähem ühele horisontaalsele liinile hobuse õlanukiga. Ühtlane ja elastne kontakt hobuse suuga peab säilima. Hobune säilitab allüüri kvaliteedi, rütmi, õlavabaduse ja tagaosaga hõivatuse. Venitamise tõttu ei ole kukal enam kõrgeim punkt. Harjutust sooritatakse tavaliselt kas 20 m ringil või poolringil. Ratsmete tagasi võtmisel peab hobune kontakti aktsepteerima ilma vastupanuta suust või kuklast ning säilitama rütmi, tasakaalu ja impulsu.

Hobuse pikaks antud ratsmesse sirutamise eesmärk: Demonstreerida hobuse tahet ja valmisolekut kaela venitamiseks ning ratsmesse sirutamiseks ilma tasakaalu ning enesekandmist kaotamata.

3.6 Ratsmekontakti ette andmine ja tagasi võtmine: (Überstreichen) Selge ratsmekontakti lahti laskmine lontiva ratsmega, milleks ratsanik viib käed 2 kuni 3 hobusepikkuse jooksul umbes kahe käelaiuse võrra hobuse kaela kohal nähtavalt ettepoole. Seejärel viiakse käed taas algasendisse. Ratsaniku istak ja asend ei muutu. Hobuse enesekandmine ja hoiak peab säilima, kusjuures hobune võib nina mõnevõrra selgemalt vertikaalset ettepoole viia. Hobune ei tohi oma asendit muuta ega juhtimisvahendite eest põgeneda. Tempo peab säilima muutumatuna.

Selle harjutuse eesmärk on demonstreerida hobuse tasakaalu ja enesekandmist. Sellega kontrollitakse ka ratsaniku tasakaalu, tema istaku sõltumatust ning seda, kas hobune vastab ratsaniku kaalu- ja sääremärguannetele ilma ratsmetele toetumata.

Kontakti ette andmise eesmärk: Tõestus ratsaniku sõltumatust istakust, koondatuse, enesekandmise ning hobuse tasakaalu säilitamisest

3.7 Taandamine: Taandamine on diagonaalsete jalgade liikumine (2) kahetaktisises rütmis tagurpidi, ilma õhufaasita. Mõlemad diagonaalsete jalgade paarid tõusevad ja astuvad tagasi maha vaheldumisi, nii, et esijalad liiguvad samas jäljes tagajalgadega.

Terve harjutuse vältel peab hobune olema „ratsmes“ ja säilitama soovi edasi liikumiseks.

Ootusärevus või liikumise ennetamine, kontaktile vastu hakkamine või selle vältimine, tagaosaga kõrvale kaldumine sirgelt joonelt, tagajalgade passiivsus ja laiali astumine ning esijalgade lohistamine on tõsised vead.

Samme loetakse mõlema esijala tagasi astumistest. Peale taandamist vajaliku sammude arvu võrra peaks hobune koheselt nõutud allüüris edasi liikuma. FEI skeemides ei pea taandamise lõpus enam ristkülikukujulist peatust näitama. Skeemides, kus on nõutud taandamine ühe hobuse pikkuse võrra, tuleks seda sooritada (3) kolme või (4) nelja sammuga.

Taandamise seeria (Schaukel) on kombinatsioon kahest taandamisest, mille vahel hobune teatud arvu samme edasi astub. Taandamiste seeria tuleks sooritada selgete üleminekute ja täpselt nõutud arvu sammudega. (FEI skeemides seda harjutust enam ei nõuta).

Taandamise eesmärk: Näidata läbi selja astumist ning kuulekust, hobune peaks usaldama ratsaniku juhtimisvõtteid kõhklemata.

3.8 Jalavahetus läbi sammu: Harjutus, kus pärast vahetut ja sujuvat üleminekut galopilt sammule, tõstetakse hobune pärast (3) kolme kuni (5) viit selgelt määratletud sammu koheselt uuesti galopile teisest jalast.

3.9 Jalavahetus läbi traavi sooritatakse üleminekuga galopilt traavile ning traavilt galopile teisest jalast mitte rohkema kui 3-4 traavisammuga.

3.10 Suunamuutused. Suunamuutusel peaks hobune kohandama oma painet vastavalt liikumistrajektorile, jäädes paindlikuks ning kuulates ratsaniku märguandeid vastuhakuta ning allüüri, rütmi või kiirust muutmata.

Suunamuutusi võib sooritada järgnevalt:

a. Täisnurkne pööre, sinna alla kuulub ka nurga läbi sõitmine ($\frac{1}{4}$ umbes 6 m voldist). Nurga läbi sõitmise trajektor võib olla ka suurem, see sõltub hobuse treenituse astmest ning skeemi tasemest.

b. Lühike ja pikk diagonaal.

c. Poolvolt tagasisõiduga rajale.

d. Kombinatsioon poolvolt paremale – poolvolt vasakule (või vastupidi)

e. Poolpiruetid ja pöörded tagaotsal.

f. Serpentiinid.

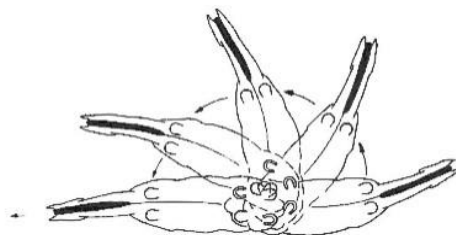
g. Siksak küljendused. Siksak on liikumine, mis sisaldab rohkemat kui kahte küljendust suuna muutmiseks. Hobune peaks olema enne suuna muutmist hetkeks otse.

3.11 Pööre tagaotsal: Noorematele hobustele, kes ei suuda veel näidata koondsammu, või skeemides, kus koondsammu veel ei nõuta, on pööre tagaotsal harjutus, mis valmistab hobust ette koondamiseks. Pööre tagaotsal on 180 kraadine pööre, mis sooritatakse keskmiselt sammult või töötraavilt. Hobust valmistades selleks ette poolpeatustega, et samme veidi lühendada ning arendada hobuse võimet tagajalgade liigeste painutamiseks. Hobune ei peatu ei enne ega pärast pööret. Pööret tagaotsal võib sooritada suurema raadiusega (ca $\frac{1}{2}$ m) kui poolpiruetti sammus, aga treeningpüramiidi nõudmised rütmi, nõtkuse, kontakti, aktiivsuse ning otsesuse suhtes samad, mis poolpiruetti puhul. Et säilitada edasipürgimist, on harjutuse alguses lubatud üks (1) või kaks (2) edasi suunduvat sammu.

Pöörded tagaotsal eemärk: Hobuse ette valmistamine koondatuseks.

3.12 Poolpiruett sammus: Saja kaheksakümne kraadine (180°) pööre, mis sooritatakse koondsammust, säilitades koondatust ning korrektset sammu rütmi kogu harjutuse kestel. Ühe või mõlema tagajalaga seisma jäämine või 4-taktilise rütmi kaotamist peetakse tõsisteks vigadeks. Kui hobune väljub poolpiruettist, pöörab ta tagasi rajale tagumisi jalgu ristamata. Poolpiruetti sisenemisel ja sealt väljumisel tuleks näidata mõned (3-4) koondatud sammud.

Poolpiruettide sammus eesmärk: Suurendada tagajalgade liigeste aktiivset painutamist ning sellega parandada kandejõudu ning koondatust.

3.13 KÜLGLIIKUMISED:

Vahet tuleb teha järgmiste harjutuste vahel: **Sääre eest astumine, õlad sees, travers, renvers ja küljendus.**

Kahes (2) jäljes sooritatud harjutuste eesmärk on:

- Arendada hobuse kuulekust ratsaniku koordineeritud juhtimisvõtetele.
- Muuta hobuse kehaosad paindlikuks ning läbi selle suurendada õlavabadust, selja ja tagaveerandi nõtkust ning elastset sidet suu, kukla, kaela, selja ning tagaveerandite vahel.
- Parendada otsesust ja kadentsi (ainult traavis ja galops) ning tuua allüüridesse tasakaal ja harmoonia.

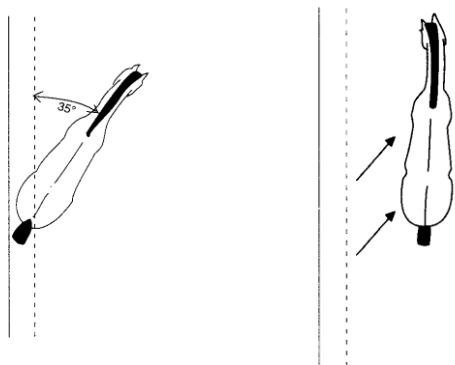
Sääre eest astumine:

Sääre eest astumine sooritatakse võistlustel tavaliselt töötraavis (Laste ja noorhobuste skeemid), kuid seda võib näidata ka sammus. Hobune on asetatud peaaegu otse, v.a. kukla kerge vastupidine asetus liikumise suunale nii, et ratsanik näeb hobuse ripsmeid ja ninasööret. Puudub paine – see eristab sääre eest astumist koondatud külgliikumistest. Sisemised jalad mööduvad ja ristuvad välimiste jalgade ees.

Sääre eest astumine sammus ja töötraavis peaks olema osa hobuse treeningust, enne seda kui ta on valmis koondatud tööks. Hiljem, koos raskema „õlad sees“ harjutusega, on sääre eest astumine parim vahend hobuse painduvamaks, lõdvestunumaks ja sundimatuks muutmisel, parandamaks tema allüüride vabadust, elastsust ja korrapärasust ning liikumiste harmooniat, kergust ja sundimatust.

Sääre eest astumist võib sooritada „diagonaalil“, mispuhul hobune peaks olema võimalikult paralleelne väljaku pika seinaga, ent hobuse esiots peaks olema kergelt tagaosast eespool. Harjutust võib sooritada ka „seina ääres“, mispuhul peaks hobune olema umbes 35-kraadise nurga all liikumissuuna suhtes.

Sääre eest astumise eesmärk: Demonstreerida hobuse paindlikkust ning reageerimisvõimet külgmistele sääremärguannetele ratsaniku juhtimisvõtete aktsepteerimisel.

Sääre eest astumine seinä ääres   *Sääre eest astumine diagonaalil*

Koondavad külgliikumised :

Koondavate külgliikumiste (õlad sees, travers, renvers ja küljendus) põhieesmärk on arendada ja suurendada hobuse paindlikkust ning tagaosa aktiivset tööd ja seeläbi ka otsesust ja koondatuse astet.

Kõigis külgliikumistes on hobune kergelt painutatud ja liigub mitmes jäljes.

Paine või kuklaasetus ei tohi kunagi olla liialdatud nii, et see häiriks liikumise rütmi, tasakaalu, kadentsi ning harjutuse voolavust.

Külgliikumistel peaks allüür säilitama oma vabaduse ja korrapärasuse, säilitades jätkuva impulsi mis kandub edasi läbi nõtkel selja. Tihti kaob impulss, kui ratsanik püüab hobust ainult painutada ja külje poole lükata.

Õlad sees:

„Õlad sees“ sooritatakse koondtraavis. Hobune on painutatud kergelt, ent ühtlaselt ümber ratsaniku sisemise sääre, ning säilitab aktiivse hõivatuse, kadentsi ning liigub stabiilse ca. 30-kraadise nurga all. Hobuse välimine õlg on samal liinil sisemise puusa ees. Eest ja tagant vaadates liigub hobune kolmes (3) jäljes. Hobuse sisemine esijalg möödub ja ristub välimise esijala ees. Sisemine tagumine jalg ei ristu, vaid astub ettepoole hobuse raskuskeskme alla samasse jälge välimise esijalaga, samas sisemist puusa allapoole tuues. Hobune on painutatud liikumisele vastupidises suunas.

Õlad sees harjutuse lõpus tuuakse hobuse esiosa tagasi rajale, samasse jälge tagaveeranditega, välja arvatud juhul kui harjutusele järgneb ring või järgmine harjutus diagonaalsel liinil

Õlad sees eesmärgid:

- Suurendada puusa- ja randmeliigete painutamist,

- Tuua sisemine tagumine jalg kaugemale hobuse raskuskeskme alla,
- Täiustada pikisuunalist painet, õlavabadust, selja nõtkust ning koos sellega ka otsesust,
- Parendada tagaosa hõivatust, et arendada kandejõudu, koondatust ja järelandlikkust läbi selja,
- Näidata kuulekust ratsaniku sääremärguannetele.

Travers:

Traversit võib sooritada kas koondtraavis või koondgalopis. Hobune on painutatud kergelt ümber ratsaniku sisemise sääre, ent paindenurk on suurem kui „õlad sees“ liikumisel.

Näidata tuleks stabiilset, ca. 35-kraadist nurka (eest ja tagant on näha neli jälge). Esiots püsib rajal ning tagaosa on lükatud rajalt sisse. Hobuse välimised jalad mööduvad ja ristuvad sisemiste jalgade ees. Tagajalad astuvad suunaga edasi. Säilivad rütm, tasakaal ja kadents.

Hobune on painutatud liikumise suunas.

Et alustada traversit, peab tagaosa kas rajalt sisse toodama või peale nurka või ringi ei tooda seda rajale tagasi. Traversi lõpetamisel tuuakse hobuse tagaosa uuesti rajale (ilma igasuguse kukla/kaela vastupidise painutuseta), just nagu ringi lõpetamisel.

Traversi eesmärgid:

- Suurendada puusa- ja randmeliigeste painutamist,
- Tuua sisemine tagumine jalg kaugemale hobuse raskuskeskme alla,
- Täiustada pikisuunalist painet, õlavabadust, selja nõtkust ning koos sellega ka otsesust,
- Parendada tagaosa hõivatust, et arendada kandejõudu, koondatust ja järelandlikkust läbi selja,
- Näidata sujuvat harjutust koondtraavis sirgjoonel, suurema paindenurgaga kui õlad sees.
-

Renvers:

Renvers on pöördliikumine traversi suhtes. Tagaosa püsib rajal, kuid esiots tuuakse sissepoole. Renversi lõpetamisel tuuakse esiosa rajal oleva tagaosaga ühele joonele. Ülejäänud põhimõtted ja tingimused on renversile samad, mis traversile. Hobune on painutatud kergelt ümber ratsaniku sisemise jala. Hobuse välimised jalad mööduvad ja ristuvad sisemiste jalgade ees. Tagajalad astuvad suunaga edasi. Säilivad rütm, tasakaal ja kadents.

Hobune on painutatud liikumise suunas.

Renversi eesmärgid:

- Suurendada puusa- ja randmeliigeste painutamist,
- Tuua sisemine tagumine jalg kaugemale hobuse raskuskeskme alla,
- Täiustada pikisuunalist painet, õlavabadust, selja nõtkust ning koos sellega ka otsesust,
- Parendada tagaosa hõivatust, et arendada kandejõudu, koondatust ja järelandlikkust läbi selja,
- Näidata sujuvat harjutust koondtraavis sirgjoonel, suurema paindenurgaga kui õlad sees.

Küljendused:

Küljendus on traversi variatsioon, mida sooritatakse mitte seina ääres vaid diagonaalil. Harjutust võib sooritada koondtraavis (küris ka passaažis) või koondgalopil. Hobune peaks olema kergelt painutatud liikumise suunas ümber ratsaniku sisemise jala ning säilitama ühtlase rütmi, kadentsi, enesekandmise ja tasakaalu kogu harjutuse jooksul. Andmaks õlgadele suuremat vabadust ja liikumisulatust, peab säilima impulss, eriti tagumise sisemise jala aktiivne hõivatus.

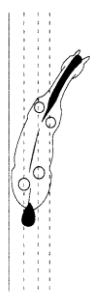
Hobune on peaaegu paralleelne maneeži pika küljega, esiots peaks liikuma tagaosast veidi eespool. Traavis mööduvad ja ristuvad välimised jalad sisemiste jalgade ees. Sisemine tagumine jalg astub suunaga ettepoole. Galopis sooritatakse harjutus edasi/küljele viivate sammude seeriana, jalgade ristumist ei toimu.

Küljendusi võib näidata ka ühe suunamuutusega või siksakina.

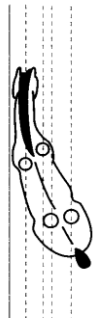
Küljenduste eesmärgid traavis ja galopis:

- Suurendada puusa- ja randmeliigeste painutamist,
- Tuua sisemine tagumine jalg kaugemale hobuse raskuskeskme alla,
- Täiustada pikisuunalist painet, õlavabadust, selja nõtkust ning koos sellega ka otsesust,
- Parendada tagaosa hõivatust, et arendada kandejõudu, koondatust ja järelandlikkust läbi selja,
- Näidata sujuvat harjutust koondtraavis sirgjoonel, suurema paindenurgaga kui õlad sees.

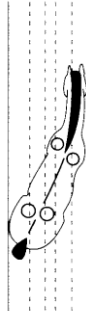
Õlad sees

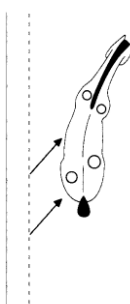
Travers

Renvers

Küljendus

3.14 JALAVAHETUSED ÕHUS:

Jalavahetus õhus hõlmab nii juhtivat esi- kui tagajalga. Vahetus sooritatakse sünkroonselt õhufaasis, ühe galopisammu vältel. Ratsaniku juhtimisvõtted peavad olema täpsed ja märkamatud.

Jalavahetusi õhus võib sooritada ka seeriatena nii 4, 3, 2 või iga sammu tagant.

Hobune püsib ka seeriajalavahetustel otse, säilitades kerguse, rahulikkuse ja elava impulsi ning hoides sama rütmi ja tasakaalu kogu seeria jooksul. Et mitte takistada ega pidurdada jalavahetuste kergust, sujuvust, ülesmäge suundumust ja maa-haaramist seerialtel, tuleb selleks tagada piisav impulss.

Õhu kaudu jalavahetuste eesmärk: Näidata hobuse reaktsiooni, tundlikkust ja kuulekust jalavahetuse märguannetele.

3.15 PIRUETT ja POOLPIRUETT GALOPIS:

Piruett (poolpiruett) on kahes jäljes sooritatud 360° (180°) pööre. Esiots liigub ümber tagaosa ning pöörde raadius on võrdne hobuse pikkusega. Piruette sooritatakse üldjuhul kas koondsammul või koondgalopil, aga neid võib sooritada ka piaffees.

Piruetti (poolpiruetti) sooritades liiguvad esijalad ja tagumine välimine jalg ümber sisemise tagajala. Sisemine tagajalg joonistab nii väikese ringi kui võimalik.

Piruetti (poolpiruetti) sooritades peab ratsanik säilitama hobuse kerguse ja ülesmäge suundumuse, samas pannes rõhku koondatusele. Hobuse tagaosa on aktiivselt hõivatud ja veidi allapoole toodud, demonstreerides liigete head painduvust. Galopisammude kvaliteet enne ja pärast piruetti on lahutamatu osa harjutusest kui tervikust. Galopisammud peaksid näitama kõrgendatud aktiivsust ja koondatuse astet enne piruetti ning hüpe ja tasakaal peaks säilima ka piruetti lõpul.

Hobune on kergelt painutatud pööramise suunas, püsib kerge kontaktiga „ratsmes“ ning pöörab sujuvalt ümber. Kukul püsib kogu harjutuse jooksul kaela kõrgeima punktina.

Piruetti (poolpiruetti) sooritades oma aktiivsuse ning ei tohi kunagi astuda tagasi või küljele.

Piruettide/poolpiruettide kvaliteeti hinnatakse vastavalt paindlikkusele, kergusele, korrapärasusele ning sisenemise ja väljumise täpsusele ning sujuvusele. Täispiruettid tuleks sooritada kuue (6) kuni kaheksa (8) sammuga – ning poolpiruettid kolme (3) kuni nelja (4) galopisammuga.

Galopis sooritatud täis- ja poolpiruettides peaksid kohtunikud ära tundma korrektsed ja selged galopisammud, kuigi diagonaalsete sisemise tagajala ning välimise esijala kabjad et puuduta maad korraga.

Galopis sooritatud täis- ja poolpiruettide eesmärk:

- Suurendada tagajalgade liigete paindlikkust, ning seeläbi parendada kandejõudu ning koondatust,
- Demonstreerida hobuse valmidust pöörata väikesel raadiusel ümber sisemise tagumise jala, kerge paindega pöörde suunas, säilitades galopi aktiivsust ja puhtust. Näidata galopi otsesust, tasakaalu ja kvaliteeti enne ja pärast pööret ning pöörde ajal.

3.16 PIAFFEE:

Piaffee on kõrge koondatuse astmega, kõrgendatud ja rütmiline diagonaalne liikumine, mis jätab mulje, et hobune püsib ühel kohal. Hobuse selg ning ülaliin on painduv ja elastne. Tagaosa on kergelt allapoole toodud ja aktiivselt hõivatud läbi hea kannaliigete töö, andes suure vabaduse, kerguse ja liikumisulatused õlgadele ja esiosale. Kumbki diagonaalsete jalgade paar tõuseb ja laskub tagasi maapinnale vaheldumisi, vetruvalt ja korrapäraselt.

Üldjuhul peaks tõstetud esijala kabja varbaosa olema toetava jala esijala kämblaluu keskpunktiga samal tasapinnal. Tõstetud tagajala kabja varbaosa peab olema toetava tagajala sõrgatsiliigesest pisut ülalpool.

Kael peab olema tõstetud ja graatsiliselt kaarjas, kukal peaks olema selle kõrgeimaks punktiks. Hobune peaks püsima „ratsmes“ järeleandliku kuklaga, säilitades pehmet kontakti. Hobuse keha peab liikuma nõtkelt ja harmooniliselt.

Piaffee peab näitama tõelist pühendumust ja olema alati sooritatud elavalt ja aktiivselt ning sellele iseloomuliku perfektse tasakaaluga. Kuigi tundub, et hobune püsib ühe koha peal, võib märgata nähtavat tendentsi edasipürgimiseks, mis on tingitud hobuse innukast valmisolekust liikuda edasi niipea, kui talle selleks märku antakse.

Väiksemgi tagasi astumine, taga- või esijalgade ebakorrapärased või kramplikud sammud, selgete diagonaalsete sammude puudumine, taga- või esijalgadega risti astumine, esiosa või tagaosa kõikumine ühele ja teisele poole, taga- või esijalgade vahe suurenemine, liigne edasi liikumine või topeltsammudega rütm on tõsised vead.

Esijalgade välja sirutamine tasakaalu säilitamiseks (lai põhi) või väga kitsas põhi on samuti põhimõttelised vead.

Piaffee eesmärk: Näidata koondatuse kõrgeimat astet, jättes mulje ühe koha peal liikumisest.

3.17 PASSAAŽ:

Passaaž on rütmiline, väga koondatud, kõrge ja kadentseeritud traav. Seda iseloomustab rõhutatud tagaotsa aktiivsus, rohkem rõhutatud põlvede ja kannaliigete painduvus ja liikumise graatsiline elastsus. Kumbki jalgade diagonaalne paar tõuseb ja laskub tagasi maapinnale vaheldumisi, kadentseeritult ja pikendatud õhufaasiga.

Üldjuhul peaks tõstetud esijala kabja varbaosa olema tasapinnas toetava esijala kämblaluu keskpunktiga. Tõstetud tagajala kabja varbaosa peaks olema toetava tagajala sõrgatsiliigesest pisut ülalpool.

Kael peaks olema tõstetud ja graatsiliselt kaarjas, kukal peaks olema kaela kõrgeim punkt ning ninajoon vertikaalile lähedal. Hobune peaks kergelt ja pehmet „ratsmes“ püsima, sealjuures kadentsi muutmata. Impulss on alati elav ja rõhutatud.

Taga- või esijalgade ebaühtlased sammud, esi- või tagaotsa kõikumine ühele ja teisele poole, samuti esi- või tagajalgade kramplikud sammud ning tagajalgade lohistamine või topeltsammud (double beats) õhufaasi ajal või enne jala maha panekut on tõsised vead.

Passaaži eesmärk: Traavis näidata koondatuse kõrgeimat astet, kadentsi ja õhufaasi.

3.18 ÜLEMINEKUD PASSAAŽ - PIAFFEE - PASSAAŽ (vaata ÜLEMINEKUD):

3.19 ÜLDMULJE HINNE:

- Võistluspaari harmooniline esitus
- kogu esituse positiivne üldmulje,
- harmooniline koostöö hobuse ja ratsaniku vahel, diskreetne juhtimisvahendite kasutamine,
- Treeningpüramiidi kõikide astmete täitmine (rütm, lõdvestatus, kontakt, impulss, otsesus, koondatus) vastavalt skeemi raskusastmele.

3.20 RATSANIKU ASEND JA ISTAK

Heas tasakaalus, elastne, istudes sügaval sadula keskel, niuded ja puusad peaksid sujuvalt järgima ning vastu võtma hobuse liikumist, nõtked reied ja sääred peaksid olema kindlalt paigas ning allapoole sirutatud, kand jala kõige madalama punktina, ülakeha peaks olema sirge ja pingevaba kontakt hobuse suuga peaks olema ratsaniku istakust sõltumatu, käed peaksid püsima kindlalt ja rahulikult üksteise lähedal, põial käe kõrgeima punktina. Künarnukid peaksid jääma keha lähedale ning sirge joon peaks viima elastsest künarnukist läbi käe kuni hobuse suuni.

Kõik need kriteeriumid võimaldavad ratsanikul hobuse liikumisega sujuvalt ja vabalt kaasa minna või asjakohaselt reageerida, kui hobune nõitab pinget või mistahes vastuhakku.

Nähtamatu kommunikatsioon ratsaniku ja hobuse vahel, ratsaniku juhtimisvahendite efektiivsus määrab ära skeemis nõutud harjutuste täpse täitmise, võime kõik harjutused ette valmistada hea hobuse tunnetusega.

4. PÕHILISTE VIGADE HINDAMINE. TULEMÜÜRID (FIREWALLS) ja HINNETE ALANDAMINE

Kohtuniku kõige tähtsam ülesanne on pidada silmas **hobuse heaolu**. Seetõttu tuleb erilist tähelepanu pöörata kõikidele ebamugavuse märkidele ning nende eest ka vastavalt karistada - kas eelnevalt mõttes olnud hinnet alandades väiksemate vigade eest + või tõsisemate vigade eest nn "Tulemüüri" (firewall) rakendades, mis tähendab et hinne ei saa olla kõrgem kui 5.

Koolisõiduhobuse esitlemisel mängib tähtsat rolli **Treeningpüramiid**. Puudujääke põhitreeningus ei saa mitte kunagi kahe silma vahele jätta. Ränkade põhialuste vigade eest, mis puudutavad rütmi, lõdvestatust, kontakti, või probleeme impulsi, otsesuse ja koondatusega puudust, tuleb selgelt hinnet alandada. Kõik madalad hinded tuleb sportlasele vastavate kommentaaridega ära selgitada, kuid alati on kasulikud ka kommentaarid kõrgemate hinnete eest.

Peale ebakorrapärasuste rütmis või lõdvestatuses ja paindlikkuses, nagu pinges ning nõgus selg, närviline sabaga vehkimine või tugev hingeldamine osadel harjutustel, tuleb kohtunikel osutada erilist tähelepanu kõikidele kontaktiprobleemidele. Lühikeseks tõmmatud kaela, ebaühtlane kontakti, väga rahutut kontakti või selgelt avatud suud üles tõmmatud keelega tuleb vaadelda fundamentaalsete vigadena. Kui keel on suust külje pealt selgelt väljas ning kui kohtunik seda märkab, ei saa olla hinne kõrgem kui 5 – isegi madalam kui keel on lisaks ka üle suulise.

4.1 SAMM

Korrektse sammu kirjeldus: Korrapärane, aktiivne, selge 4-taktilise rütmiga, lõdvestatus ja paindlikkus läbi keha, ühtlane tempo. Korrektne pea ja kaela asend, korrektne kontakt. Sujuv üleminek samule, täpsus liini ja markerite suhtes.

Koondsamm:

Korrapärane, aktiivne, energiline samm, sammud lühenevad ja kõrgenevad, tagajalgade hõivatus, hea kannaliigete kõverdamine. Kael on tõstetud ja ümar, kukal kõige kõrgem punkt. Ühtlane ja kerge kontakt. Raami muutumine üleminekul pikendatud sammult.

Keskmine samm:

Korrapärane, energiline samm mõõduka sammude ja raami pikenemisega. Nina veidi rohkem vertikaalset eespool kui koondsammus. Jäljest üle astumine on 1-2 kabjapkkust, erinev pikendatud sammust, kus nõutakse suuremat üle astumist.

Pikendatud samm:

Õlavabadus ja selge jäljest üle astumine (maa haaramine) kiirustamata ning korrapärasust kaotamata, näidates lõdvestatust ning võimet liikuda läbi kogu keha. Pea ja kaele **sirutus ratsmesse** ilma suuga kontakti ning kukla üle kontrolli kaotamata.

Probleemid rütmi ja allumisega:	Hinne
<ul style="list-style-type: none"> Ühtki sammu komponenti ei esitatud 	0
<ul style="list-style-type: none"> peaaegu võimatu ära tunda väga ebakorrapärane / ebaselge tagant või eest väga selged küliskäigu sammud, sörgib või teeb passaaži enamiku harjutusest, mitmed allüüri kaotused tõsine allumatus kogu harjutuse jooksul 	1, 2, or 3 (olenevalt tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> Selgelt ebakorrapärane tagant või eest Suures osas küliskäigu sammud, mitmed sörgi/passaaži sammud Allüüri kaotus mitme sammu jooksul Vastuhakk, allumatus 	< 5 (madalam olenevalt probleemi tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> selge 4-taktilise rütmi puudumine; sama külje peal olevad jalad ei näita hetkeks 'V'-d kohati ebahütlased ja pinges sammud 1 - 2 sörgisammu Pikendatud samm: õige rütm aga ei astu jälge Koondsamm: õige rütm, aga ratsanik ei küsi koondatust, üle astumine 3 või enam jälge. 	5 – 5.5
<ul style="list-style-type: none"> küliskäik paar sammu peale üleminekut 	Mitte automaatselt 5, oleneb ülejäänud harjutusest
<ul style="list-style-type: none"> jäigad esijalad või esijalgade kunstlik tõstmine 	7 max. kui näidatud kergelt. Madalam, kui ekstreemselt.

Jälgida sellele lisaks:

- Vastuhakk: Vastu kätt üleminekul (näiteks pikendatud sammust koondsammule alandab hinnet, eriti koondsammu osas. Tavaliselt ei alandata mõlema harjutuse hinnet.
- Kerge üleastumine koondsammus: Lubatud, kui hobune näitab õiget koondatust, eriti pärast väga suurt pikendatud sammu. Siiski kui ratsanik ei ole võimeline hobust koondama ning lubab tal jäljest üle astuda 2 või enam kabjapikkust, tuleb hinnet alandada. Kui hobune astub üle 3 või enam kabjapikkust, on hinne max. 5.5.
- Pikendatud samm: Kui hobune ei siruta kontakti / on selget kaelast ülepainutatud või ratsanik viskab ära kontakti – 1 – 1.5 punkti alandamine pikendatud sammu hindest.
- Täpsus nõutud tähtedesse: Sammu tuleb näidata täpselt tähest tähte, mitte oodates üleminekut järgmisele harjutusele. Vastasel korral tuleb alandada hinnet kas sammu või järgmise harjutuse eest, ebatäpsuse tõttu. Kui aga ülemineku on sooritatud liiga vara või liiga hilja (selgelt rohkem kui 5m enne/pärast tähte), siis tuleb kaaluda mõlema hinde alandamist .

4.2 TRAAV

Korrektse traavi kirjeldus: Korrapärane ja sammude elastsus, kadents ja impulss, nõtked selg, hõivatud tagaosa, võime säilitada ühtlast rütmi ning loomulikku tasakaalu. Eristatakse järgmisi traavi liike: koondtraav, töötraav, sammude venitamine, keskmine traav ning pikendatud traav. Mida suurem on nõutud sammude pikendamine, seda rohkem peab pikenema ka raam.

Koondtraav: Korrapärase, aktiivne, väljendusrikas traav lühendatud ning kadentseeritud sammudega. Tagumised jalad võtavad kanda raskust astudes kaugemale hobuse raskuskeskme alla. Kael on kaarjalt tõstetud, kukal on kõrgeim punkt. {htlane ning kerge kontakt. Hea otsesus – ühes (1) jäljes nii jäljekujunditel kui nurkades.

Keskmine traav: Eeldatakse mõõdukat sammude pikenedust ning kergelt pikenenud raami. Korrapärasus, aktiivsus, enesekandmine ja tasakaal. Ei pea olema samaväärne pikendatud traaviga!

Pikendatud traav: Maksimaalne impulss nii suure maa-haaramisega kui võimalik, maksimaalne energia ning tagaosa hõivatus, enesekandmine ja tasakaal. Tagajalad astuvad üle esijalgade jälje nii palju kui võimalik, esijalad puudutavad maad suunas, kuhu nad osutavad. Kogu harjutus sooritatakse läbi nõtke selja.

Probleemid rütmi ja allumisega:	Hinne
Ühtki traavi komponenti ei esitatud	0
<ul style="list-style-type: none"> Väga ebaühtlane (selge mulje lonkest) Kui C kohtunik hobust võistluselt ei kõrvalda 	Võistluselt kõrvaldamine 4 või madalam
<ul style="list-style-type: none"> Traav on vaevu äratuntav Mitmed allüüri kaotused Ränk vastuhakk, allumatus kogu harjutuse kestel 	1, 2, or 3 (olenevalt vea tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> Tõsine korrapärasuse kaotus harjutusel Allüüri kaotus mitu sammu või üleminekul Vastuhakk, allumatus Pikendust isegi ei üritatud näidata 	Alla 5 (või madalam, oleneb vea tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> Väike komistus, hetkeline tasakaalukaotus, Üks jalg tõuseb kõrgemale või ebaühtlaselt ainult mõne sammu jooksul 	6 või alla selle

Jälgida sellele lisaks:

Rütmiprobleemid: Soovitatav ei ole soovitatav hobust välja helistada külgliikumistel, kuna põhjuseks võib olla ratsaniku blokeeriv käsi. Hobune peab jätma selge mulje lonkest ka sirgjoonelistel liinidel. See peab ka olema selgelt väljendatud ratsanikule kirjutatud kommentaarides.

Üleminekud pikendustele ja pikendustest välja: Jälgi mõlemat üleminekut, sealhulgas täpsust nurkades (paine, nurkade läbi sõitmine).

Ära anna hinnet kohe diagonaali lõpus, kui lühike külg kuulub samuti harjutuse juurde. Kui üleminekute hinne on eraldi, siis lühike külg kuulub sinna juurde!

Reageeri, kui ratsanik kiirustab läbi ülemineku ilma isegi koondamist üritamata. Kui ülemineku hinne on eraldi, siis alanda ülemineku hinnet 0.5 - 1 punkt.

Kohtunikud peaksid 'premeerima' ratsanikku kõrgema ülemineku hindega, kui ta painutab hobust hea täpsusega nurkades / sooritab üleminekud väga täpselt.

4.3 GALOPP:

Korrektse galopi kirjeldus: Korrapärasus ja kergus, loomulik tasakaal, tagajalgade hõivatus, võime ning soov kanda raskust tagaosas, ülesmäge suundumus, otsesus, võrdsus mõlemas ratsmes liikumisel.

Eristatakse järgmisi galopi liike: Koondgalopp, töögalopp, venitatud sammud, keskmine galopp, pikendatud galopp.

Koondgalopp: Korrapärane, täielikus tasakaalus, tagajalad liiguvad hobuse keha all, kandes raskust, tõstetud kaarja kaelaga, kukal kõige kõrgema punktina. Ülesmäge suundumusega, paindlik, hea otsesus.

Keskmine galopp: Edasipürgivad ning selgelt pikenevad sammud, säilitades ülesmäge suundumuse ning otsesuse.

Pikendatud galopp: sammude maksimaalne pikenedamine ilma kiirustamata, tasakaalu kaotamata, hea otsesuse ning ülesmäge suundumusega.

Probleemid rütmi ja allumisega:	Hinne
<ul style="list-style-type: none"> • ühtki galopi komponenti ei esitatud 	0
<ul style="list-style-type: none"> • galopp on vaevu äratuntav pingetõttu • allüüri kaotamine õige mitme sammu jooksul • ränk allumatus ja kõverus kogu harjutuse vältel • ratsaniku (piisava) kontrolli alt väljumine 	1, 2 või 3 (olenevalt vea tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> • vastuhakk või ristgalopi / valest jalast galopi sammud • allüüri kaotus mõne sammu jooksul • tõste valest jalast, ilma koheselt parandamata 	Alla 5 (või madalam, olenevalt vea tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> • tõste ühe vale sammuga, koheselt parandatud • tõste galopile läbi mitme traavisammu • vast kätäleminekul 1-2 sammu jooksul • hetkeline galopi kaotus harjutuse jooksul 	5 või alla selle
<ul style="list-style-type: none"> • soovimatu jalavahetus harjutuste vahel, koheselt parandatud 	Hinnet alandada 2 p. max 6 (vaata kogu harjutust enne hinde alandamist)

Jälgida sellele lisaks:

- Jalavahetus peaks olema diagonaali viimasel sammul et näidata otsesuse säilitamist. Nurgas näidatud jalavahetus (liiga hilja, ei ole otse) peab mõjutama pikendatud galopi hinnet. Kui jalavahetus on eraldi hindena, siis jalavahetuse hinnet alandada 0.5 p (või rohkem kui jalavahetus on väga hilja, kõver jne).
- Üleminek galopile: Hinnet ei tohi panna enne kui kohtunik on näinud kogu harjutust, kuna hinne kajastab ka galopi kvaliteeti.
- Galopiletõste hinnet peab alandama, kui tõste toimub sörgi- või küliksäigu sammudelt (ebaselge üleminek). Premeerige hästi sooritatud galopiletõstet: Täpsus, otsesus, ülesmäge suundumusega, kvaliteetne galopp, selgest allüürist.
- Üleminek nõrgast pikenduses peab olema alla seitsme (7), kuna sellele ei eelnenud õiget pikendust.
- Kui hobune näitab soovimatut jalavahetust kahe harjutuse vahel, peab kohtunik kontrollima kumma harjutuse alla viga kuulub – võib juhtuda, et muutmisele kuulub eelneva harjutuse hinne.

Probleemid kombinatsioonis PIKENDATUD GALOPP, ÜLEMINEK ja JALAVAHETUS:

Probleeme selles kombinatsioonis pole alati lihtne lahendada, kuna rasked olukorrad juhtuvad väga kiiresti ning kohtunik peab tegema kiire otsuse.

Olukord 1: Korrektne pikendus, vigane jalavahetus või hobune vahetab ülemineku ajal edasi-tagasi.	
1 hinne pikenduse, ülemineku ning jalavahetuse eest (hinnatakse ühe harjutusena)	Max. 5 Madalam, kui pikendus on kiirustav või jalavahetusel on tõsised probleemid
2 eraldi hinnet: Üks hinne pikenduse eest Üks hinne ülemineku ja jalavahetuse eest	Olenevalt kvaliteedist Alla 5. 3 või alla selle, kui vastuhakuga või läbi traavi
Olukord 2: Hobune vahetab jala pikendusel, see parandatakse, korrektne jalavahetus pärast seda	
1 hinne pikenduse, ülemineku ning jalavahetuse eest	Alla 5
2 eraldi hinnet: Üks hinne pikenduse eest, Üks hinne ülemineku ning jalavahetuse eest	Alla 5 Oleneb kvaliteedist Kui üleminekut ei saa sooritada selgelt pikendatud galopilt, siis ülemineku hinnet tuleb alandada.
Olukord 3: Hobune näitab mõningast vastuhakku pikenduse lõpus, vahetab ristgalopile või vajub traavile, selget jalavahetust ei näidata.	
1 hinne pikenduse, ülemineku ning jalavahetuse eest	Alla 5 (või madalam, olenevalt vea tõsidusest)
2 eraldi hinnet: üks hinne pikenduse eest üks hinne ülemineku ning jalavahetuse eest	Olenevalt kvaliteedist 2 või alla selle
0 või 1 ainult siis, kui kogu harjutuse jooksul ei näidata ühtegi galopisammu.	

4.4 SISSESÕIT ja PEATUS:

Probleem:	Hinne
<ul style="list-style-type: none"> • Tõsine vastuhakk ja allumatus kogu harjutuse jooksul • Peatus on vaevu näidatud • Korrapärasuse või allüüri(de) kaotus mitmete sammude jooksul	1, 2 või 3 (olenevat tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> • Väga lühike liikumatus või pinge • Vastuhakk peatusel või üleminekul • Allüüri kaotus enne/pärast peatust mõne sammu jooksul	Alla 5 (või madalam, olenevalt probleemi tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> • Peatus väga ebakindel • Tagasi astumine kahe (2) jalaga • Peatus ebatäpse asetusega (ca 5 m enne/pärast tähte), • Väga kõver • Puhkab jalga kogu peatuse vältel • Ühe jala asendi muutmine peatuses, et pärast üleminekut tasakaalu leida • Kerge otsesuse kaotus	Max 5 5 - 5.5 6.5 või alla selle

Jälgida sellele lisaks:

- Vaata ka enesekandmist, kontakti stabiilsust ja seda, et kukal jääks kõrgeimaks punktiks. Kui kukal liiga alla vajub või hobune üle ratsme läheb, alanda hinnet 0.5 - 1 p.
- Kui ratsanik tervitusel ratsmeid ühte kätte ei võta, tuleb teda karistada tehnilised veaga 0.5% tulemusest. (ERL KM, Art. 12.3.4.6).

4.5 POOLPIRUETID SAMMUS / PÖÖRDED TAGAOTSAL:

Probleem:	Hinne
<ul style="list-style-type: none"> • Tõsine vastuhakk ning allumatus kogu harjutuse ajal	1, 2 või 3 (olenevalt tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> • Seisis tagant kaks (2) või enam sammu • Seisis tagant ühe (1) sammu	Alla 5 5 või alla selle
<ul style="list-style-type: none"> • Selgelt mitte 4-taktilises sammus kogu harjutuse jooksul • Kaotas 4-taktilise sammu teises osas	Alla 5 5 või alla selle
<ul style="list-style-type: none"> • Väga suur • Asub tagant risti mitme sammu jooksul • Väga laialt või astub tagant välja / kõrvale • Astub tagasi	5 või alla selle
<ul style="list-style-type: none"> • Päris suur • Enesekandmise kaotus, vajub kuklast alla	5.5 või alla selle
<ul style="list-style-type: none"> • (selge) välispidine paine kogu harjutuse jooksul	5 või alla selle

Jälgida sellele lisaks:

- Pööre tagaotsal (laste ja 5a NH skeemid) näidatakse keskmisest sammust;
- Poolpiruetid sammus on nõutud koondsammust, kuigi poniratsanike ning 6a NH skeemides tuleb samme enne poolpirueti lühendada. Sammupiruetid tuleb lõpetada selges koondsammus. Galopiletõste otse poolpiruetist (Juuniorite Ind. Skeem) või sammupirueti ilma selge koondsammuta enne/pärast pirueti (näiteks vabakavas) peavad hinnet alandama.
- Jälgi ka aktiivsust, korrektset painet ning asetust, ülesmäge suundumust, edasipürgimist, suurust ning seda, et hobune ei vajuks tagajalgadega pöördest sisse ega välja. Üks tagajalg peab astuma keha alla, lähemale hobuse raskuskeskmele.
- Sammupirueti tuleb hinnata eraldi sammu kvaliteedist.

4.6 JALAVAHETUSED LÄBI SAMMU:

Probleem:	Hinne
<ul style="list-style-type: none"> Tõsine vastuhakk ning allumatus kogu harjutuse vältel	1,2 või 3 (olenevalt tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> Kontragalopi kaotus viga parandamata otse enne jalavahetust Jalavahetus õhus enne sammule üleminekut - jalavahetust ei näidatud	Alla 5 mõlema - nii kontragalopi kui jalavahetuse eest
<ul style="list-style-type: none"> Valest jalast galopp või ristgalopp pärast üleminekut sammust välja Mõlemad üleminekud läbi traavisammude Üleminekute vahel selged käliskäigu- või sörgisammud	Alla 5 (või madalam olenevalt vea tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> Üks üleminek läbi traavisammude Ebaselge rütmiga samm Selged üleminekud kuid ainult üks (1) samm nende vahel Galopp ja samm pole piisavalt korrapärased Ebatäpne sammude arv (7 või enam) Ebatäpne asetus markerite suhtes	5 või alla selle

4.7 JÄLJEKUJUNDID:

Volt (8 or 10 m):

Täpsus: korrektne suurus nõutud kohas, kuju. Alanda hinnet 0.5 - 1 p. ebatäpse soorituse eest.

Poniratsanike vabakavas ei asenda volt kontragalopis kohustuslikku volti õiges galopis.

Poolvolt (10 m):

10 m poolvoldi täpsus, otsesus keskliinil, korrektne painde / asetuse vahetus. Alanda hinnet 0.5 - 1 p. ebatäpse esituse eest, kui poolvoldid on selgelt liiga suured või paindevahetus ei ole näidatud täpselt keskliinil, või hobune ei ole keskliinil ühes (1) jäljes.

Ring (20 m):

Ringi täpsus, 10 m raadius ½ ringidel (tihti näidatakse liiga lamedalt). Võta hindest alla

0.5 - 1 p. ebatäpse esituse eest.

Serpentiin:

Täpsus: algus/lõpp lühikse külje keskel, lõigates esimest ja viimast nurka, aasade võrdsus, asetus ja kuju, korrektne painde/asetuse vahetus. Võta hindest alla 0.5 - 1 p. ebatäpse esituse eest.

4.8 TAANDAMINE:

Probleem:	Hinne
<ul style="list-style-type: none"> Ränk vastuhakk ja allumatus kogu harjutuse vältel, hobune väljub kontrolli alt 	1, 2 või 3 (olenevalt tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> Vastuhakk, selgelt vastu ratsaniku kätt Ei näita peatuses liikumatust Ei näita diagonaalseid samme Väga kiirustav Mõlemad üleminekud selge rütmi kaotusega Väga kõver 	Alla 5 (või madalam, olenevalt probleemi tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> Liiga lühike peatus Peatus ei ole kohene / täielikult fikseeritud Astub edasi pärast peatust Vale sammude arv Üks üleminekutest rütmikaotusega Taandamisel pole kõik sammud diagonaalsed Hobuse kukal vajub alla, ninajoon vertikaali taga (!) või kergelt üle ratsme (!) Otsesuse kaotus 	Hinnet alandada kuni 2 p, Olenevalt taandamise kvaliteedist

4.9 HARJUTUSED 2 JÄLJES:

Sääre eest astumisel puudub paine, on ainult asetus.

Õlad sees, travers, renvers ja küljendus on koondavad külgliikumised

Probleem:	Mark
<ul style="list-style-type: none"> Ränk vastuhakk ja allumatus kogu harjutuse vältel 	1, 2 või 3 (olenevalt tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> Tõsine korrapärasuse kaotus kogu harjutuse jooksul Allüüri kaotus, ei ole koheselt parandatud Puudub paine, asetus on vales suunas (välja arvatud sääre eest astumine, kus painet ei nõuta) Täielik energia ja edasipürgimise kaotus 	Alla 5 (või madalam, olenevalt vea tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> Ei ole näidatud täpselt tähest tähte Vale asend liikumise alguses 	Hinnet alandada kuni 2 p, (Olenevalt vea tõsidusest)

Jälgida sellele lisaks:

Õlad sees:

Harjutuse õlad sees lõpus, enne nurka, tuuakse esiots tagasi rajale, tagaveeranditega ühele joonele, välja arvatud voldile või diagonaalsele liinile minekut.

Küljendused:

- Kui küljendus algab/lõppeb tunduvalt varem kui nõutud tähtedes, võib see antud või järgmise harjutuse sooritamist lihtsustada.
- nt PSG skeemis, kui küljendused lõpetatakse selgelt enne G-d, siis ratsanik väldib korrektset edasi/ küljele liikumist.
- nt PSG skeemis, kui teine (2) galopiküljendus lõpetatakse selgelt R-s, M asemel, siis ratsanikul on rohkem aega ja ruumi M-s nõutava jalavahetuse ette valmistamiseks.
- nt GPS skeemis, kui traaviküljendusi alustatakse selgelt enne tähte, siis ratsanik võib neid näidata laugemalt kui ette nähtud.
- Kui harjutus pole sooritatud täpselt tähest tähte, siis kohtunik peaks algset hinnet alandama 0.5 – 1 p. võrra.

Siksak küljendused (traavis):

Veendu, et siksak küljendused oleksid võrdses kauguses keskliinist, sümmeetriliselt esitatud ning lõppeksid piisavalt kaugel (näiteks veerandliinil, kui nõutud on 5m). Paine peaks olema võrdne mõlemale poole. Kui ratsanik ei näita siksak küljendust nõuete kohaselt, peaks kohtunik hinnet alandama 0.5 – 1 p. võrra.

4.10 GALOPIKÜLJENDUSED:

Probleem:	Hinne
<ul style="list-style-type: none"> • Ränk vastuhakk ja allumatus kogu harjutuse vältel	1, 2 või 3 (olenevalt tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> • Allüüri kaotus • Puudub paine, asetus valele poole	Alla 5 (või madalam, olenevalt vea tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> • 1 vigane jalavahetus • Edasipürgimise kaotus	5.5 või madalam

4.11 SIKSAK KÜLJENDUSED GALOPIS:

Probleem:	Hinne:
<ul style="list-style-type: none"> • Mõned küljendustest valest jalast või traavis	1, 2 või 3 (olenevalt tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> • 2 või rohkem lugemisviga • 2 või rohkem vigast jalavahetust • Mitu tagant lühikest jalavahetust • Selge galopi kaotus • Ei reageeri juhtimisvõtetele, küljendus valest jalast • Liiga palju vastassuunas asetust	Alla 5 (või madalam, olenevalt vea tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> • 1 lugemisviga • 1 vigane jalavahetus	5.5 või madalam
<ul style="list-style-type: none"> • 1 jalavahetus tagant lühike • Siksak ei ole sümmeetriline, ei ulatu veerandliinini kui nõutav 5m kummalegi poole • 1-2 sammu vastupidise asetusega enne suunamuutust	Hinnet alandada 0.5 - 1 p., (olenevalt vea tõsidusest)

Jälgida sellele lisaks:

Hinnet tuleks alandada 0.5 - 1 p. kui siksakid on halvasti paigutatud, mitte võrdsel kaugusel keskliinist, liiga sügavad või lauged. Viimane jalavahetus GP skeemis peaks olema G-s., isegi kui siksak on varem lõpetatud.

Vabakavas näidatud küljendused ei tohi olla laugemad kui vastavas tehnilises skeemis nõutavad.

4.12 JALAVAHETUSED ÕHUS:

Probleem:	Hinne
Ei näidatud: '0' on võimalik kui jalavahetust ei näidatud, üleminek on läbi traavi või sammu ning hobune ei näita galoppi enne ega pärast.	0
Ränk vastuhakk ja allumatus kogu harjutuse vältel Hilineb tagant/eest või vigane mitme sammu vältel	1, 2 või 3 (olenevalt tõsidusest)
Hilineb tagant/eest (vigane) ühe (1) sammu vältel:	Alla 5 (või madalam, olenevalt vea tõsidusest)
Selgelt mitte juhtimisvõtetes 1 sammu jooksul, aga puhas jalavahetus	Hinnet alandada 0.5 - 1 p.

Jälgida sellele lisaks:

Jalavahetus pärast galopipikendust peaks toimuma diagonaali viimasel sammul, et näidata hobuse otsesust üleminekul. Jalavahetuse näitamine rajal või koguni nurgas näeb ette jalavahetuse hinde alandamist 0.5 – 1 p.

Puhta jalavahetuse eest, kui see toimub pärast ratsaniku märguannet või enne märguannet (ootusärevusest), siis hinnet tuleks 0.5 – 1 p. võrra ning hinne ei saa olla kõrgem kui kuus (6).

4.13 JALAVAHETUSED SEERIADES:

Probleem:	Hinne
<ul style="list-style-type: none"> Ränk vastuhakk ning allumatus kogu harjutuse vältel Ristgalopp õige mitme sammu jooksul Palju vigaseid jalavahetusi ning lugemisvigu 	1, 2 või 3 (olenevalt tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> 2 vigast jalavahetust (tagant või eest hiljaks) Katkestused seeriates Allüüri kaotus seeria ajal, koheselt parandatud Hobune alustab jalavahetusi alles peale mitmendat katset 	Alla 5 (või madalam, olenevalt tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> 1-2 jalavahetust tagant lühikesed 1-2 jalavahetust tagumised jalad koos 1 vigane jalavahetus Puhtad jalavahetused, kuid hobune kaotab galopi selgelt enne või pärast seeriat (koheselt parandatud) Hobune ei reageeri koheselt ratsaniku märguandele või vahetab jala ootusärevusest 	5.5 või alla selle, (olenevalt jalavahetuste arvust ning kvaliteedist)
<p>Jalavahetuste arvu puudutavad vead: (Hinne oleneb jalavahetuste arvust ja kvaliteedist)</p> <ul style="list-style-type: none"> mitmed vead jalavahetuste arvust Kaks (2) lugemisviga Ebapiisav arv, kaks (2) jalavahetust vähem kui nõutud Mitmed jalavahetused enam kui nõutud Üks (1) lugemisviga Kõrge kvaliteediga jalavahetused, kaks (2) rohkem kui nõutud Väga kõrge kvaliteediga jalavahetused, kaks (2) rohkem kui nõutud, juhtimisvõtetes, ratsaniku poolne lugemisviga 	<p>< 4</p> <p>< 5</p> <p>5.5 või alla selle</p> <p>Hinnet alandada 2 p., max 6</p>

Jälgida sellele lisaks:

- Mõttele selle üle, et kelle viga see oli? Kas ratsanik luges valesti või hobune ei reageerinud märguandele (viimane on halvem).
- Arvesta vigade juures ka nõutud jalavahetuste arvu: Kaks (2) vigast jalavahetust kolmeses (3) seerias on selgelt halvem kui kaks (2) viieteistkümnest (15).
- Jälgi kas vead juhtuvad (tagumised jalad koos, ühele poole lühemad) samast jalast.
- Madal galopi kvaliteet enne/ pärast seeriat alandab hinnet.

4.14 GALOPIPIRUETT:

Probleem:	Hinne
<ul style="list-style-type: none"> Ränk vastuhakk ja allumatus kogu harjutuse vältel Selge allüüri katkestus, hobune vajub pirueti ajal traavile või sammule 	1, 2 või 3 (olenevalt tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> Hobune vahetab pirueti ajal jala 1-2 sammuks Tagajalad hüppavad selgelt koos kogu pirueti ajal Hobune kaotab galopi ning vajub hetkeks traavile/sammule Kontrolli kaotus pöördes, täispiruett 3 - 4 sammuga Üle pööratud, kaotab lõpus tasakaalu Väga suur, meenutab väikest ringi / pöörab ümber keskosa Väga kõver piruetist sisse / välja 	Alla 5 (või madalam, olenevalt vea tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> Vahetab jala pirueti sisse /piruetist välja, koheselt parandatud Galopi kaotus pirueti sisse /piruetist välja, koheselt parandatud Tendents tagajagade koos hüppamisele Selge galopi rütmi kaotus Suur, tagajalad pööravad väikesel ringil Ekstreemne "ronimine" (= blokeeritud selg, impulse kaotus) Hobuse asetus on selgelt vales suunas 	5 või alla selle
<ul style="list-style-type: none"> hobune vahetab jala lühidalt enne pirueti (koondades) või lühidalt pärast pirueti, koheselt parandatud (problem tasakaaluga) selge hõivatuse ja sujuvuse kaotus Täiesti kõver pirueti sisse/piruetist välja 	5.5 või alla selle, olenevalt pirueti kvaliteedist 5.5 või alla selle
<ul style="list-style-type: none"> Sooritatud vara/ hilja, mitte nõutud liinil Kergelt kõver pirueti sisenedes/ pärast pirueti Keskpärase galopi kvaliteet enne või pärast korrektset pirueti 	Hinnet alandada 0.5 – 1 p., (olenevalt vea tõsidusest)

Jälgida sellele lisaks:

- Liiga vara või liiga hilja näidatud pirueti eest tuleb karistada, olenevalt sellest kus pirueti näidati. Hinnet tuleb alandada ka siis, kui pirueti ei näidata nõutud liinil.
- Jalavahetus ca 3-4 sammu enne/ pärast pirueti, mis ei ole pirueti sooritamise seotud – hinnet alandada 2 p, siiski max. 6.
- "Ronimine" on esiosa liialdatud tõstmine, tihti koos korrektse kontakti kaotusega. Piruett muutub aeglaseks ning näeb välja ebaloomulik. Hobune muutub seljast jäigaks ning kaotab hüppe ning edasipürgimise.
- Kehv galopi kvaliteet enne/ pärast (½) pirouetti nõuab pirueti hinde alandamist.

4.15 PIAFFEE:

Probleemid rütmiga:	Hinne
<ul style="list-style-type: none"> Ränk vastuhakk ja allumatus kogu harjutuse vältel Meenutab piaffeed ainult kaudselt Väga kõver ning vastu ratsaniku juhtimisvõtteid 	1, 2 või 3 (olenevalt tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> Korrapärasuse kaotus kogu harjutuse vältel, selge diagonaalsuse kaotus Hobune kaotab piaffee pärast mõnda sammu, tõuseb galopile või vajub sammule Katketus hetkelise seisma jäämisega Selgelt liigne edasi liikumine (~ 4 m+ = poolsammud) Päris mitu selget sammu tagasi Näitab ainult ~ 50% nõutud sammudest Otsesuse puudumine, vastu ratsaniku juhtimisvõtteid 	Alla 5 (või madalam, olenevalt vea tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> Mõningane korrapärasuse kaotus, diagonaalsus pole alati ära tuntav Liigne edasi liikumine (~ 3 m+) Mõned selged sammud tagasi Näitab liiga vähe samme (~ 30-40 % nõutud sammudest) Kõikumine tugevalt küljelt küljele Ekstreemne kõikumine või selge esi- või tagajalgade ristamine Jalgade ristamine kapjadele astudes, kogu harjutuse vältel ekstreemne esijalgade välja sirutamine, põhi muutub väga laiaks, hobune väldib raskuse võtmist tagaosale 	5 või alla selle
<ul style="list-style-type: none"> Ebapiisav piaffee sammude Hetkeline edasipürgimise kaotus 	Hinnet alandada 1 p., (olenevalt vea tõsidusest)

Jälgida sellele lisaks:

4.16 PIAFFEE in Intermediate A, Intermediate B ja Intermediate II skeemides:

Täiesti korrapärased, ülimalt väljendusrikkad piaffee sammud, edasi liikumine on lubatud üks (1) meeter Inter II skeemis ning kaks (2) meetrit Inter A/B skeemides – seda võib premeerida (väga) kõrge või maksimaalse hindega.

Kui piaffee on näidatud 'enam-vähem koha peal' nagu GP skeemis, ning on esitatud suurepärase kvaliteediga, peab kohtunik olemas valmis andma maksimaalse hinde, kuna juhised ütlevad, et edasi liikumine kuni 1 meeter/2 meetrit on **lubatud**, mitte aga seda et piaffee **peab** 1 või 2 m edasi liikuma.

4.17 PIAFFEE PIRUETT:

Piaffee piruetti hinnatakse nagu piaffeed. Seda võib näidata mitut moodi: 90° - 360° pöördena või lehvikukujuliselt suunamuutustega. Piaffee piruett, mis pole näidatud korrektselt, ei saa tõsta raskusastet

Pööre rohkem kui 360° ühes suunas ei ole soovituslik heas tasakaalus koreograafia jaoks.

Korrektne sooritus:

- Piaffee kvaliteet
- Hobune pöörab ringi ümber sisemise tagmise jala, pöörde raadius võimalikult väike, mitte üle ½ m,
- Säilitada sama aktiivsuse tase ning selja ja sammude elastsusmine,
- Nõutav on kerge asetus/paine liikumise suunas,
- Kui võimalik, siis ¼ või ½ piaffee piruett peaks olema näidatud mõlemas suunas, et tõestada hobuse head treenitust.

Probleem:	Hinne
- vt. vead piaffees	Sama mis piaffee eest
<ul style="list-style-type: none"> • Selge piaffee kaotus • Astub mõned sammud tagasi • Astub liiga palju edasi • Astub tagant laialt või kõrvale, et vältida raskuse võtmist tagaosale • Väga suur (~ 2 - 3m) • Pöörab ümber keskosa	5 või alla selle

4.18 PASSAAŽ:

Probleem:	Hinne
<ul style="list-style-type: none"> • Ränk vastuhakk ning allumatus kogu harjutuse vältel • Äratuntav vaid lühikeses osas • Passaaži kaotus mitme sammu jooksul • Täiesti ebakorrapärane kogu harjutuse jooksul • Puudub koondatus, lihtsalt aeglane traav	1, 2 või 3 (olenevalt tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> • Ebapiisav korrapärasus, passaaži kaotus mõne sammu vältel • Traavilaadne, puudub kadents (kogu harjutuse vältel) • Tagant käib peaaegu sammu • Passaaži distants liiga lühike (ainult ca 50% nõutust)	Alla 5 (või madalam, olenevalt tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> • Mitmed ebakorrapärase sammud eest või tagant • Mitmed topeltsammud (double beats) • Märkimisväärne kõikumine õlgades või tagaveerandites • Esi- või tagajalgade ristamine kogu harjutuse vältel • Tagajalad liiga kaugel taga, negatiivne mõju piaffeele üleminekul	5.5 või alla selle

Jälgi sellele lisaks:

Hinne passaažile, mis on selgelt lühem kui harjutuses nõutud distants (näiteks pärast allumatust), peab olema vastavalt alandatud. Passaaž, mida näitatakse mitte rohkem kui 50% nõutud distantsist peab olema hinnatud alla 5.

4.19 KÜLJENDUS PASSAAŽIS:

Küljendusi passaažis hinnatakse passaažina. Passaažiküljendusi võib näidata üksikute ühes suunas või siksak küljendustena.

Et passaažiküljendused oleksid äratuntavad, peaks neid näitama vähemalt 5m küljele. Ebakorrektselt näidatud passaažiküljendust ei tohiks arvestada raskusatme hinde tõstmisel.

Korrektne sooritus:

- Passaaži kvaliteet,
- Kerge kuid ühtlane asetus/ paine, jalgade kerge ristumine,
- Kui võimalik, tuleks passaažiküljendust näidata võrdselt mõlemas suunas.

Probleem:	Hinne
Vt. Vead passaažis	Sama mis passaaži eest
Vale asetus / paine	5.5 või alla selle olenevalt vea tõsidusest

4.20 ÜLEMINEKUD PASSAAŽ – PIAFFEE - PASSAAŽ:

Probleem:	Hinne
<ul style="list-style-type: none"> • Ränk vastuhakk, allumatus kogu harjutuse vältel • Mõlemad üleminekud (sisse ja välja) ebaõnnestuvad	1, 2 või 3 (Olenevalt tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> • Allumatus, näiteks üks üleminekutest ebaõnnestub • Väga ebakorrapäraseid sammud, tõuseb galopile või vajub sammule ühel (1) üleminekutest • Väga defineerimata, liiga pikk (üle ~ 5+ m) • Väga kõver	Alla 5 (või madalam, olenevalt vea tõsidusest)
<ul style="list-style-type: none"> • Defineerimata, tuleb poolsammudega piaffeed • Mõningane rütmi/korrapärasuse kaotus ühel (1) üleminekul	5.5 või madalam

Jälgi sellele lisaks:

- Jälgi passaaži-piaffee-passaaži üleminekuid koos passaaži ja piaffee kvaliteediga:
- Kehvasti istuvast piaffeed pole võimalik teha kõrge koondatusega astmega head üleminekut. Seetõttu, reeglina, ei saa ülemineku hinne olla oluliselt kõrgem kui piaffee ja passaaži hinded.
- Erandina: hobune näitab pärast korrektset passaaži piaffeed, mis algab hästi, siis katkeb vastuhaku tõttu, kuid siis saavutab taas korrektse rütmi. Sellisel juhul võib ülemineku hinne olla oluliselt kõrgem kui piaffee hinne.
- Kui piaffee liigub liiga palju edasi või ei näidata piisava arvu sammudega, siis pole üleminek selgelt defineeritud ning ei saa olla rohkem kui ühe (1) punkti võrra kõrgem kui piaffee.
- Ebatäpne esitus võib kaasa tuua rohkem kui ühe hinde alandamist: näiteks piaffee pole näidatud selleks ettenähtud tähes (alandanda piaffee hinnet), üleminek pole seal, kus ta olema peaks (alandada ülemineku hinnet) ning järgnev passaaž on selgelt liiga lühike (alandada passaaži hinnet).

- Üleminek passaažilt galopile peab tulema selgest passaažist.
- Kui hobune kaotab viimase passaaži keskliinil, kannatab ka peatuse hinne, sest üleminekut passaažilt ei näidatud.

4.21 MUUD ÜLEMINEKUD:

Probleem:	Hinne
Üleminek – samm - passaaž/ samm - galopp <ul style="list-style-type: none"> • ränk vastuhakk, allumatus ja kõverus kogu ülemineku vältel • ebaõnnestunud katse, passaažilt galopile pärast ~ 10-15m • üleminek passaažile või galopile käliskäigulaadsest- või sörgisammust 	1, 2 või 3 (olenevalt tõsidusest) Hinnet alandada 1 p., (olenevalt tõsidusest, aga max 5.5)
Üleminek passaaž - pikendatud traav - passaaž <ul style="list-style-type: none"> • üks (1) üleminek ebaõnnestub (näiteks hobune tõuseb galopile) 	5 või alla selle, olenevalt paranduse kiirusest
Üleminek passaaž – peatus <ul style="list-style-type: none"> • Hobune kaotab selgelt passaaži mitu meetrit (5-10 m) enne viimast peatust 	Hinne passaažile: 5 või alla selle Hinne peatusele: Hinnet alandada 1-2 p
Üleminek galopp – traav, sh. koondtraav M – R <ul style="list-style-type: none"> • üleminek ebaõnnestus, traavi M - R peaaegu ei näidata • üleminek ei ole juhtmisvõtetes, traavi näidatakse ainult mõni meeter • Hobune on selgelt vale asetusega 	1, 2, 3 4 või alla selle

4.22 RATSMEKONTAKTI ETTE ANDMINE JA TAGASI VÕTMINE:

Harjutus nõuab selget kontakti ette andmist lontiva ratsmega. Kui ratsanik jääb kontakti hoidma, siis hinne saab olla 5 või alla selle.

4.23 SIRUTAMINE PIKAKS ANTUD RATSMESS:

Kui harjutuses ei näidata selget raami pikenemist ning ette-alla sirutus, siis hinne peab olema 5 või alla selle. Jälgi kas ratsanik võtab ratsmed tagasi sujuvalt, ilma hobuse poolse vastupanuta, hobune peab säilitama rütmi ja tasakaalu. Kontakt peab jääma kergeks kogu harjutuse vältel.

4.24 TEINE KATSE

Tuleb toonitada, et ratsanikule on lubatud iga harjutuse sooritamiseks ainult üks katse, näiteks ringiga tagasi tulek allumatuse tõttu toob kaasa vea (eksimine sõidurajal).

Alati loeb ainult hinne esimesele (1) katsele.

Üleminekut harjutuse teisest (2) katsest, näiteks teise katsena esitatud piafeest, ei saa arvestada. Isegi siis, kui esimene üleminek näidati korrektselt, peab üleminekute hinne olema väga madal.

1. Muusikaline vabakava: eesmärk, ülesehitus ja esitus

- 1.1 **Eesmärk.** Vabakava (kür) on koolisõiduprogramm, kus ratsanik koostab ise skeemi ja sobitab selle enda valitud muusikaga. Vabakava peaks olema üles ehitatud mitmekülgsele ning leidlikult, demonstreerimaks tõelist harmoonilist tasakaalu hobuse ja ratsaniku vahel ning tõstmaks esile hobuse tugevamaid külgi. Esituses peaks eelkõige kajastuma koolisõidu klassikalise treeningpüramiidi järgimine ning korrektse treeningu põhialused.
- 1.2 **Kohustuslikud ja lubatud harjutused.** Esitus peab sisaldama vastava taseme vabakava programmis ettenähtud kohustuslike elemente, mis on ära toodud vastava taseme vabakava hinnetelehel. Esitus võib sisaldada ka muid vastava taseme või madalama taseme harjutusi. Vt lähemalt Lisa 3 p 3.
- 1.3 **Keelatud harjutused.** Raskusastmest kõrgema taseme harjutuste tahtlik esitamine toob kaasa karistused. Vt lähemalt Lisa 3 p 4.3.
- 1.4 Vabakava alguses ja lõpus on kohustuslik peatus keskliinil ja tervitus.
- 1.5 **Vabakava normiaeg** on märgitud vastava taseme skeemi hinnetelehele. Aja arvestamine hakkab jooksma siis, kui sõitja hakkab peatusest liikuma ja lõpeb lõputervitusega. Kui vabakava on kehtestatud normiajast pikem või lühem, siis tuleb artistlikkuse hinnete kogusummast karistusena maha võtta 0.5%. Andeks antav on kuni 10 sek kummalegi poole nihkumine, eriti kui tegu on häirivate ilmastikutingimustega või helisüsteemi probleemidega.
- 1.6 Võistleja peab võistlusväljakule sisenema hiljemalt 30 sek peale muusika algust. Vastasel juhul märgitakse võistlejale selle eest tehniline viga -0.5%.
- 1.7 **Mahaarvamised.** Vigade ja karistuspunktide arvestamise kohta vt KSM art 12.3.4.
- 1.8 **Helisüsteemi häired.** Juhul kui võistleja Kuri muusika katkeb helisüsteemi vea tõttu ning viga pole võimalik koheselt parandada, siis võib võistleja „C“ kohtuniku loal väljakult lahkuda ning võistluste ajakavast kinni pidamiseks tuleks võistlejale pakkuda võimalus oma sooritus lõpetada kas võistluste lõpus või vaheajal. Võistleja võib oma äranägemise järgi sooritust otsustada peale alustada või poolelijäänud kohast jätkata. Kummalgi juhul juba pandud hindeid ei muudeta. Kui katkestuse põhjustas võistleja poolt antud vigane helikandja, siis võistlejal uuesti sõita ei lubata. Kui muusika katkeb veidi enne esituse lõppu, peaks võistlejal lubatama esitus katkestamata lõpetada, muusikakatkestus ei tohiks mõjutada hindeid.

2. Muusikalise vabakava hindamissüsteem

Üldjuhul on vabakavade hinded kõrgemad kui sama taseme tehnilistes skeemides, sest vabakavas võib ratsanik ise valida harjutuste sooritamise järjekorda ning rõhuasetust, vajadusel korrata ebaõnnestunud harjutust parema lõpphinde saamise eesmärgil, tuua esile oma hobuse tugevamaid külgi ning lisada sobiva muusikavalikuga esituse harmooniat ning atraktiivsust.

Muusikalist vabakava hinnatakse kahes osas: Tehniline sooritus ning artistlik üldmulje.

3. Vabakava tehniline osa, kohustuslikud ja keelatud harjutused

3.1 Tehnilised hinded:

Tehnilise soorituse hinne oleneb vabakavas kohustuslike harjutuste näitamise kvaliteedist. Harjutusi hinnatakse nagu nn. standardskeemis. Kohtunik hindab 0.5 hinde täpsusega kõiki sooritatud harjutusi. Kui ratsanik esitab harjutuse mitu korda, annab kohtunik iga kord eraldi hinde ning sõidu lõpus arvestab kohtunik hinnete keskmise ehk lõpliku hinde.

Tehnilise soorituse tulemus arvestatakse liites kokku kõik lõplikud hinded harjutuste ees, korrutades need vastavate koefitsientidega ning jagades need harjutuste arvu/koefitsientidega. Vigade korral tehakse vastavad mahaarvamised (vt. allpool).

3.2 Ülevaade harjutustest tasemete kaupa

A-taseme vabakavas on põhiallüürideks töötraav ja töögalopp, nõutav on sammude venitamine traavis ja galopis ning keskmine samm (min 30 m järjest).

Kohustuslikud on voldid 10 m traavis ja 15 m galopis ning jalavahetus läbi 3-4 traavisammu. Lubatud on üleminekul samm-traav, traav-galopp, galopp-traav ja traav-samm, samuti traav-peatus ja peatus-traav.

Raskusastme tõstmiseks on lubatud 10 m poolvoldid galopis ning üksikud üleminekul samm-galopp ja galopp-samm. Keelatud on A-tasemest kõrgemad harjutused nagu kontragalopp, jalavahetused läbi sammu, külgliikumised, pöörded tagaotsal, üleminekul galopp-peatus ja peatus-galopp jne.

L-kergema taseme ehk Harrastajate vabakavas on põhiallüürideks töötraav ja töögalopp, nõutav on keskmine traav, keskmine galopp ning keskmine samm (min 30 m järjest).

Kohustuslikud on sääre eest astumine traavis (lubatud sikk-sakk), kontragalopp ning jalavahetused sammu kaudu.

Lubatud on üleminekul peatus-galopp ja galopp-peatus, **pööre tagaotsal**.

Keelatud on L-kergemast tasemest kõrgemad harjutused nagu koondatud külgliikumised (õlad sees, travers, renvers, küljendused jne.), jalavahetused õhus, pool- ja täispiruetid galopis ning passaaž ja piaffee.

Vältida tuleks harjutusi, mis on hobustele füüsiliselt rasked, nagu näiteks 10 m galopivoldid kontragalopis.

LP taseme (poniratsanike) vabakavas on põhiallüürideks koondtraav ja koondgalopp, nõutud on koondsamm ja pikendatud samm (mõlemat 20 m järjest).

Kohustuslikud on õlad sees (min 12 m), traaviküljendused, 8 m volt õiges galopis paremale ja/või vasakule, kontragalopp, jalavahetused sammu kaudu ning poolpiruett sammus paremale ja/või vasakule kuni 180°.

Koreograafiliste elementidena on lubatud on travers ja renvers, kuid need ei tohi asendada küljendusi.

Keelatud on LP tasemest kõrgemad harjutused nagu küljendused galopis, jalavahetused õhus, pool- ja täispiruetid galopis ning passaaž ja piaffee.

M-taseme vabakava eeldab koondallüüre ning pikendatud allüüre (traav ja galopp) ning nõuab koond- ja pikendatud sammu (20 m järjest).

Kohustuslikud elemendid on õlad sees (min 12 m), poolpiruett sammus paremale ja/või vasakule kuni 180°, küljendused traavis ja galopis ning üksikud jalavahetused õhus. Koreograafiliste elementidena on lubatud travers ja renvers, kuid nad ei tohi asendada küljendusi.

Keelatud on M tasemest kõrgemad harjutused nagu sikk-sakk küljendused galopis rohkem kui 1 suunamuutusega ning seeriajalavahetused (4, 3, 2 ja 1 tempo tagant), pool- ja täispiruetid galopis ning passaaž ja piaffee.

R-kergema taseme FEI Prix St. Georges ehk Young Riders vabakava eeldab koondallüüre ning pikendatud allüüre (traav ja galopp) ning nõuab koond- ja pikendatud sammu (20 m järjest).

Kohustuslikud elemendid on õlad sees (12 m), küljendused traavis ja galopis, seeriajalavahetused 4 ja 3 tempo tagant (min 5 järjest) ning poolpiruetid galopis kuni 180°. Koreograafiliste elementidena on lubatud travers ja renvers, kuid nad ei tohi asendada küljendusi.

Keelatud on R-kergemast tasemest kõrgemad harjutused nagu piaffee, passaaž, täispiruetid galopis, jalavahetused 2 ja 1 tempo tagant jne.

R-kergema taseme FEI Intermediate-1 vabakava eeldab koondallüüre ning pikendatud allüüre (traav ja galopp) ning nõuab koond- ja pikendatud sammu (20 m järjest).

Kohustuslikud elemendid on õlad sees (12 m), küljendused traavis ja galopis, seeriajalavahetused 3 ja 2 tempo tagant (min 5 järjest) ning ühekordsed galopipiruetid kuni 360°. Koreograafiliste elementidena on lubatud travers ja renvers, kuid nad ei tohi asendada küljendusi ning poolpiruetid, mis ei tohi asendada täispiruette.

Keelatud R-kergemast tasemest kõrgemad harjutused nagu piaffee, passaaž, kahekordsed piruetid galopis ning jalavahetused 1 tempo tagant.

R-raskema taseme FEI Grand Prix vabakava eeldab koondallüüre ning pikendatud allüüre (traav ja galopp) ning nõuab koond- ja pikendatud sammu (20 m järjest).

Kohustuslikud elemendid on küljendused traavis ja galopis, seeriajalavahetused 2 tempo (min 5) ja 1 tempo (min 9) tagant, täispiruetid galopis (lubatud ka kahekordsetena), passaaž (min 15 m järjest) ning piaffee (min 10 sammu otse).

Lisaks on lubatud on koreograafiliste elementidena galopipiruetid peatusest/sammust või peatusesse/sammule, küljendused passaažis (min 5 m küljele) ning piaffee-piruetid LISAKS galopist galopile esitatud piruettidele, vähemalt 15 m otse esitatud passaažile ning vähemalt 10 sammu otse esitatud piaffeele.

3.3 Harjutuste sooritamine

Sissesõit ja peatused: Alguse- ja lõpupeatust / tervitus tuleb näidata kesklinil C suunas. Arvestada tuleb vigu, mis toimuvad enne algustervitust.

Samm: Sammu tuleb näidata järjest 20m, seda sirgel või kaarjal joonel. Poolpiruetid sammus (180°) võib koondsammu nõutud distantsi sisse arvestada.

Õlad sees / sääre eest astumine sammus: Lubatud, kuid ainult lisaks nõutavale 20m koondsammule.

Poolpiruetid sammus: Poolpiruette tuleb näidata 180°, nii sisse kui välja koondsammus, muidu on see pööre tagaotsal.

Volt: Kohustuslik 8m galopivolt (Poniratsanike vabakava) tuleb näidata õigel galopil, mitte kontragalopil.

Kui 8m volti ei näidata või kui ainus galopivolt on näidatud kontragalopil, siis hinne harjutusele "koondgalopp ja 8 m volt" peab olema < 5.

Õlad sees: Tuleb näidata koondtraavil vähemalt 12 m.

Küljendused traavis: Küljendused peavad olema vähemalt 5m küljele, ainult siis saab seda arvestada kohustusliku harjutusena.

Suunamuutustega (Siksak) küljendused on alati lubatud.

Küljendused galopis: Juuniorite vabakavas on lubatud küljendused ainult ühe suunamuutusega.

Rohkem kui ühe suunamuutusega küljendused (Siksak) on lubatud alates Noorte vabakavast.

Küljenduste nurgad jäävad ratsaniku otsustada. Kui aga küljendused on laugemad kui vastava taseme standardskeemides, siis loetakse need lihtsateks raskusastet arvestades.

Vead: Vigane jalavahetus kohe küljenduse lõpus alandab küljenduse hinnet, välja arvatud juuniorite vabakavas, kus iga jalavahetus saab eraldi hinde.

Travers and renvers: On lubatud osana koreograafiast, kuid need ei saa asendada kohustuslikke küljendusi.

Pikendused: Hobuse heaolu arvestades, tuleb pikendatud traavi näidata ainult sirgetel liinidel. Väga kerge kõver on siiski lubatud, näiteks lauge aas pikal küljel.

Pikendatud traav ringjoonel või läbi 2 nurga loetakse keskmiseks traaviks. Kui pikendatud traavi näidatakse ainult kaarel/ringil, siis peab tehniline hinne olema < 5 ning koreograafia ja raskusaste max 5,5.

Pikendatud traav lühikesel diagonaalil on lubatud.

Pikendatud galopp kaarel/ringil on lubatud.

Üleminek pikendatud traavilt peatusele ei tohi olla liiga järsk, vaid peab pigem peatusesse "vaibuma". (Hobuse heaolu!).

Vead: Vigane jalavahetus kohe galopipikenduse lõpus alandab pikenduse hinnet, välja arvatud juuniorite vabakavas, kus iga jalavahetus saab eraldi hinde.

Galopipiruetid: Poolpiruette ja täispiruette (max. 2x 360°) tuleb näidata vähemalt 1 x kummalegi poole, koondgalopilt koondgalopile, vastavalt skeemi raskusastme nõuetele.

Galopipiruetid peatusest peatusesse, sammu või piaffesse loetakse koreograafia osana ainult lisaks samale poole korrektselt esitatud piruutile (galopilt galopile). Kui eespool loetletud piruetid on ainsad mida näidati ühele poole (näiteks paremale), siis tehniline hinne pirueti eest paremale peab olema < 5 ning hinded koreograafia ja raskusastme eest max. 5.5.

Topeltpiruette tuleb hinnata ühe harjutusena, mitte kahe eraldi täispirueti keskmisena.

Kombinatsioonil piruettidest vasakule/paremale peaks olema vahel vähemalt 3-4 galopisammu.

Piaffee: Peab olema esitatud vähemalt üks kord, vähemalt 10 sammu otse.

Piaffee piruetid: loetakse ainult lisaks kohustuslikule piaffeele ning neid hinnatakse nagu piaffeed. Piaffepiruette võib näidata mitut moodi: 90° - 360° pöördena või lehvikukujuliselt suunamuutustega. Pööre rohkem kui 360° ühes suunas ei ole soovituslik heas tasakaalus koreograafia jaoks.

Piaffee piruett, mis pole näidatud korrektselt, ei saa tõsta raskusastet

Passaaž: Passaaži tuleb näidata vähemalt üks (1) kord, min. 15 m sirgel või kaarjal joonel.

Passaažiküljendusi arvestatakse vaid lisaks kohustuslikule passaažile ning neid hinnatakse iga kord kui passaaži. Neid võib näidata kui üksikuid küljendusi või siksakina. Näidata vähemalt 5 m küljele, et nad oleksid äratuntavad - ning ideaalis mõlemale poole.

Piaffee piruetid ning passaažiküljendused saavad raskusastet tõsta vaid siis, kui nad on hästi esitatud (7 või üle selle).

Passaaž - Piaffee - Passaaž üleminekud: Arvestatakse ka näiteks üleminekut passaažist või passaažiküljendusest piaffepoolpiruetti ning tagasi passaažile või passaažiküljendusse.

3.4 Sooritamata ning reeglitele mittevastavalt sooritatud harjutused

I. Sooritamata (tehnilist hinnet pole võimalik panna).

- Kui kohustuslik harjutus jäetakse täielikult ja tahtlikult välja, peab kohtunik andma selle eest nulli (0).
- Hinded koreograafia ja raskusastme eest max. 5,5. Kohtunik võib neid hindeid veelgi alandada, kui välja on jäetud rohkem kui üks harjutus.

II. Kõrgema taseme harjutused (= harjutus, mida pole skeemi hinnetelehel mainitud):

- Kui võistleja näitab tahtlikult kõrgema taseme harjutusi, pole tehnilist hinnet võimalik panna.
- Hinded koreograafia ja raskusastme eest max. 5,5. Kohtunik võib neid hindeid veelgi alandada, kui on näidatud rohkem kui üks kõrgema taseme harjutus.
- Kõrgema taseme harjutuste näitamise eest võistluspaari maha ei võeta.

Näited kõrgema taseme harjutustest (tahtlikult näidatud):

Poniratsanikud, Harrastajad: Jalavahetused õhus, galopiküljendused, galopipiruetid, piaffee, passaaž

Juuniorid: Galopipiruetid, piaffee, passaaž

Noored: Jalavahetused seeriates 2 ja 1 tempo tagant, piaffee, passaaž

Intermediate I: Jalavahetused seeriates 1 tempo tagant, piaffee, passaaž

Grand Prix: Kõrgema kooli harjutused õhus

Kohtunik peab alati kaaluma, kas kõrgema taseme harjutusi sooritatakse tahtlikult või vea tulemusena. Kui poniratsanik sooritab jalavahetuse õhus kontragalopi liinil, siis see on kall kõrgema taseme harjutus, kuid ilmselgelt polnud see ratsaniku poolt ette kavatsatud.

III: Ebakorrektnes sooritus vabakavas:

Hinnetelehel olev harjutus on sooritatud, kuid sooritus ei vasta reeglitele. Hinne tehnilisele sooritusele on võimalik, kuid see peab olema väga madal, sest harjutust näidati ebakorrektselt).

III a: Tahtliku liialdusega sooritus:

Kui kohustuslik harjutus on sooritatud liialdusega (tahtlikult, mitte vea tõttu!), siis tehniline hinne selle harjutuse eest peab olema < 5, hoolimata teistest kordadest, kus sama harjutust on näidatud korrektselt. Hinnete keskmist ei saa sellel juhul rakendada.

Samuti, hinded nii koreograafiale kui raskusastmele ei saa olla rohkem kui max. 5.5.

Näited liialdusega sooritusest (tahtlikult näidatud):

Poniratsanikud: Selgelt üle poolpirueti sammus (~ 270°).

Juuniorid:

- Selgelt üle poolpirueti sammus (~ 270°).
- Jalavahetused seeriates 4 või vähema tempo tagant – Lõplik hinne kõikidele jalavahetustele < 5
- Rohkem kui ühe suunamuutusega galopiküljendused – Lõplik hinne kõikidele galopiküljendustele < 5

Noored: Selgelt üle poolpirueti galopis (~ 270°). Lõplik hinne kõikidele galopipiruettidele selles suunas < 5

Intermediate I: Selgelt üle täispirueti galopis (>360°) Lõplik hinne kõikidele galopipiruettidele selles suunas < 5

Intermediate A/B:

- Selgelt üle täispirueti galopis (>360°) Lõplik hinne kõikidele galopipiruettidele selles suunas < 5
- Piaffee piruett lisaks sirgjooneliselt näidatud piaffeele - Lõplik hinne piaffee eest < 5
- Passaažiküljendus lisaks sirgjooneliselt näidatus passaažile - Lõplik hinne passaaži eest < 5

Grand Prix: Selgelt üle kahekordse pirueti galopis (kaks (2) piruetti > 360° each, ühe jätkuva harjutusena). Lõplik hinne kõikidele galopipiruettidele selles suunas < 5. Erandina üle keeramine tasakaalukaotuse tõttu, sel juhul selle pirueti hinne <5.

III b: Reeglitele mitte vastav sooritus

Kui kohustuslik harjutus on sooritatud (tahtlikult ning mitte vea tõttu) reeglitele mitte vastavalt, ilma et seda oleks kordki korrektselt näidatud, siis tehniline hinne selle harjutuse eest peab olema < 5.

Samuti, hinded nii koreograafiale kui raskusastmele ei saa olla rohkem kui max. 5.5. Siiski on need harjutused lubatud lisaks korrektsele sooritusele.

Allüürid:

- Sammu ei näidata sirgjooneliselt või kaarjoonel, vaid näidatakse selgelt külgliikumisena (näiteks õlad sees või sääre eest astumisena), ainsa sooritusena.
- Pikendatud traav näidatakse ringjoonel või läbi kahe nurga, ainsa sooritusena.
- Koondgalopp ilma 8 m volti näitamata (Poniratsanike vabakava).

Harjutused:

Piaffee on näidatud ainult piruetina – Lõplik hinne kõikide piaffeede eest < 5

Passaaž on näidatud ainult passaažiküljendusena – Lõplik hinne kõikide passaažid eest < 5

III c: Alla nõuete sooritatud harjutused:

Kui kohustuslik harjutus on sooritatud (tahtlikult, mitte vea tõttu) oluliselt alla nõuete ilma et seda oleks kordki korrektselt näidatud, siis tehniline hinne selle harjutuse eest peab olema alla 5.

Samuti, hinded nii koreograafiale kui raskusastmele peavad olema vastavalt alandatud. Siiski on need harjutused lubatud lisaks korrektsele sooritusele.

Näited alla nõuete sooritusest (tahtlikult näidatud):

- Selgelt vähem (~ 30 - 40%) kui 20 m järjestikkust koondsammu või pikendatud sammu.
- Selgelt vähem (~ 30 - 40%) kui 1 x 15 m passaaži.
- Selgelt vähem kui 1 x 10 piaffee samme sirgjoonel.
- Poolpiruett täispiruetti asemel galopis.
- Tahtlikult vähem jalavahetusi seerias (mitte vea tõttu).

Suutmatus näidata nõutud arv jalavahetusi seerias vea või hobuse allumatuse tõttu viib tehnilise hinde < 5, kuid ei alanda automaatselt koreograafia ning raskusastme hinnet. Küll aga mõjutab see negatiivset harmoonia hinnet.

IV: Ratsaniku vead

Publiku mõjutamine käega - harmoonia hinnet alandada 0.5 p. Korduva rikkumise puhul hinnet alandada 1p.

Harjutus hinnata tehniliste kriteeriumite järgi.

Hobuse mõjutamine käega - harmoonia hinnet alandada 1.0 p. Harjutuse hindeks <5.

3.5 SOORITAMATA JA EBAKORREKTSelt SOORITATUD HARJUTUSTE HINDAMISE KOONDTABEL

	Vigade suhtes vt. ERL koolisõidumäärustik.				
	Selgelt alla/üle ajalimiidi: -0.5 % Artistlikkuse koondhindest Tehniline viga: -0.5% tehnilisest koondhindest iga vea eest				
	Tehnilised hinded: 0.5 täpsusega; Artistlikkuse hinded: 0.1 täpsusega				
	SOORITAMATA / KEELATUD harjutused		<i>Lõplik tehniline hinne</i>	<i>Koreograafia</i>	<i>Raskusaste</i>
I.	Tahtlikult (!) SOORITAMATA jäetud kohustuslik harjutus		0	max. 5.5	max. 5.5
II.	Tahtlikult näidatud KÕRGEMA TASEME harjutus. <i>Näiteks: 2 tempo tagant jalavahetused Noorte vabakavas</i>		Hinne pole võimalik	max. 5.5	max. 5.5
	VÕISTLUSELT EI KÕRVALDATA				
III.	EBAKORREKTNE SOORITUS				
III a.	Tahtlikult näidatud LIIALDUS		< 5	max. 5.5	max. 5.5
	Hoolimata teisest korrektsest esitusest (!) <i>Näiteks: Täispiruett poolpiruetti asemel Noorte vabakavas</i>		Ei tohi anda keskmist hinnet	max. 5.5	max. 5.5
III b.	Tahtlikult EI VASTA REEGLITELE		< 5	max. 5.5	max. 5.5
	Vaid siis kui harjutus pole näidatud korrektselt vähemalt 1x (!) <i>Näiteks: Piaffee ainult piaffee piruetina</i>				
III c.	Tahtlikult ja selgelt ALLA NÕUETE		< 5	Alandatud	Alandatud
	Vaid siis kui harjutus/allüür pole näidatud korrektselt vähemalt 1x (!)				

Näide:	Selgelt vähem kui 20 m järjestikku näidatud sammu
Näide:	Selgelt vähem kui 15 m passaaži
Näide:	Tahtlikult nõutust vähem jalavahetusi seerias
Näide:	½ piruett nõutud täispirueti asemel

LUBATUD JA KEELATUD HARJUTUSED KLASSIDE KAUPA:

HARRASTAJAD

Tagaotsapööre keskmise sammu vahel	lubatud
Serpentiin traavis ja/või galopis	lubatud
Siksak sääre eest astumine traavis	lubatud
Topeltvolt in traavis ja/või galopis	lubatud

Vältida harjutusi, mis on hobustele füüsiliselt rasked, nagu näiteks 10 m galopivoldid kontragalopis!

		Lõplik hinne	Koreograafia	Raskusaste
Tahtlikult näidatud KÕRGEMA KLASSI	Jalavahetused õhus, traavi- ja galopiküljendused, galopipiruetid, piaffee, passaaž	Hinne pole võimalik	max. 5.5	max. 5.5
Tahtlikult näidatud LIIALDUSED	Selgelt rohkem kui 180° tagaotsapööret sammus (~ 270° või rohkem)	< 5	max. 5.5	max 5.5
Tahtlikult näidatud EI VASTA REEGLITELE	Samm näidatud ainult kahes jäljes (nt. sääre eest astumine) Pikendatud traav ainult ringjoonel või läbi kahe nurga	< 5	max. 5.5	max. 5.5

PONIRATSANIKUD

½ sammupiruett koondsammu vahel	lubatud
Serpentiin traavis ja/või galopis	lubatud
Siksak küljendused traavis	lubatud
Travers/renvers (küljendustele lisaks)	lubatud
Topeltvolt in traavis ja/või galopis	lubatud

Kohustuslik 8m galopivolt tuleb näidata õiges galopis, muidu hinne < 5

		Lõplik hinne	Koreograafia	Raskusaste
Tahtlikult näidatud KÕRGEMA KLASSI	Jalavahetused õhus, galopiküljendused, galopipiruetid, piaffee, passaaž	Hinne pole võimalik	max. 5.5	max. 5.5
Tahtlikult näidatud LIIALDUSED	Selgelt rohkem kui ½ piruetti sammus (~ 270° või rohkem)	< 5	max. 5.5	max 5.5

Tahtlikult näidatud EI VASTA REEGLITELE	Samm näidatud ainult kahes jäljes (õlad sees, sääre eest astumine) Pikendatud traav ainult ringjoonel või läbi kahe nurga Koondgalopp ilma kohustusliku 8m voldita	< 5	max. 5.5	max. 5.5
JUUNIORID				
Jalavahetused seeriates 5 ja rohkem			lubatud	
Galopiküljendused ühe suunamuutusega			lubatud	
		<i>Lõplik hinne</i>	<i>Koreograafia</i>	<i>Raskusaste</i>
Tahtlikult näidatud KÕRGEMA KLASSI HARJUTUSED	Galopipiruetid, passaaž, piaffee	Hinne pole võimalik	max. 5.5	ax 5.5
Tahtlikult näidatud LIIALDUSED	Selgelt rohkem kui ½ piruetti sammus (~ 270° või rohkem)	< 5	max. 5.5	max. 5.5
	Jalavahetused seeriates 4 ja vähem: lõplik hinne kõikidele jalavahetustele, paremale ja vasakule	< 5	max 5.5	max 5.5
	Galopiküljendused rohkem kui ühe suunamuutusega: lõplik hinne kõikidele küljendustele, paremale ja vasakule	< 5	max. 5.5	max. 5.5
Tahtlikult näidatud EI VASTA REEGLITELE	Samm näidatud ainult kahes jäljes (õlad sees, sääre eest astumine) Pikendatud traav ainult ringjoonel või läbi kahe nurga	< 5	max. 5.5	max. 5.5
NOORED				
Siksak küljendused galopis			lubatud	
Kombinatsioon küljendus - ½ piruett galopis			lubatud	
½ piruett galopis peatusest/sammust peatusesse/sammu, lisaks nõutud piruetele			lubatud	
		<i>Lõplik hinne</i>	<i>Koreograafia</i>	<i>Raskusaste</i>
Tahtlikult näidatud KÕRGEMA KLASSI HARJUTUSED	Jalavahetused seeriates 2 ja 1 tempo tagant, piaffee, passaaž	Hinne pole võimalik	max 5.5	max 5.5
Tahtlikult näidatud LIIALDUSED	Selgelt rohkem kui ½ piruetti sammus (~ 270° või rohkem)	< 5	max. 5.5	max. 5.5

Tahtlikult näidatud EI VASTA REEGLITELE	½ piruette galopis, näitamata kasvõi 1x galopist galopile, mõlemale poole Samm näidatud ainult kahes jäljes (õlad sees, sääre eest astumine) Pikendatud traav ainult ringjoonel või läbi kahe nurga	< 5	max. 5.5	max. 5.5
---	---	-----	----------	----------

INTERMEDIATE I

Kombinatsioon galopiküljendus - galopipiruett			lubatud	
Piruett galopis peatusest/sammust peatusesse/sammu, lisaks nõuetekohasele piruutile			lubatud	
		<i>Lõplik hinne</i>	<i>Koreograafia</i>	<i>Raskusaste</i>
Tahtlikult näidatud KÖRGEMA KLASSI HARJUTUSED	Jalavahetused seeriates 2 ja 1 tempo tagant, piaffee, passaaž	Hinne pole võimalik	max 5.5	max 5.5
Tahtlikult näidatud LIIALDUSED	<u>Selgelt</u> rohkem kui täispiruett (360°) galopis	< 5	max. 5.5	max. 5.5
Tahtlikult näidatud EI VASTA REEGLITELE	Täispiruett galopis, näitamata kasvõi 1x galopist galopile, mõlemale poole Samm näidatud ainult kahes jäljes (õlad sees, sääre eest astumine) Pikendatud traav ainult ringjoonel või läbi kahe nurga	< 5	max 5.5	max 5.5
Tahtlikult ja selgelt ALLA NÕUETE	Ainult ½ piruett (180°) täispiruetti (360°) asemel Tahtlikult ebapiisav arv jalavahetusi seeriates	< 5	Vastavalt alandatud	Vastavalt alandatud

INTERMEDIATE A/B

Tahtlikult näidatud LIIALDUSED	Piaffee piruett lisaks sirgjoonelisele 10 sammu piaffeele (ei ole lubatud)	Piaffee < 5	max 5.5	max 5.5
	Passaažiküljendused lisaks sirgjoonelisele 15 m passaažile (ei ole lubatud)	Passaaž < 5	max. 5.5	max. 5.5
	<u>Selgelt</u> rohkem kui täispiruett (360°) galopis (ei ole lubatud)	Piruett < 5	max. 5.5	max. 5.5

GRAND PRIX

Piaffee piruette lisaks sirgjooneliselt esitatud 10 sammule piaffeele	lubatud	Hinnatakse kui piaffee
Passaažiküljendused lisaks 15 m sirgjooneliselt esitatud passaažile	lubatud	Hinnatakse kui passaaži
Topeltpiruettid galopis max. 2x 360° järjest	lubatud	Hinnatakse kui 1 piruett

Galopipiruetid peatusest/sammust peatusele/sammule lisaks nõuetekohasele piruutile		lubatud	Hinnatakse kui piruetti	
Kombinatsioon galopiküljendus - galopipiruett (max. 2x)		lubatud	Hinnatakse kui piruetti	
Tahtlikult näidatud LIIALDUSED	<u>Selgelt</u> rohkem kui topeltpiruett (2x 360°)	< 6	max. 5.5	max. 5.5
Tahtlikult näidatud REEGLITELE MITTE VASTAVALT	Piaffee näidatud ainult piruutina Passaaž näidatud ainult küljendusena Täispiruett galopis, näitamata kasvõi 1x galopist galopile, mõlemale poole Samm näidatud ainult kahes jäljes (õlad sees, sääre eest astumine) Pikendatud traav ainult ringjoonel või läbi kahe nurga	< 5	max 5.5	max 5.5
Tahtlikult ja selgelt ALLA NÕUETE	Ainult ½ piruett (180°) täispiruuti (360°) asemel Tahtlikult ebapiisav arv jalavahetusi seeriates	< 5	Vastavalt alandada	Vastavalt alandada
RATSANIKU VEAD	Ratsanik mõjutab käega publikut	Harmoonia hinnet alandada -0.5 p. Korduv rikkumine -1p.		
	Ratsanik mõjutab käega hobust	Harjutuse hinne < 5 Harmoonia hinnet alandada -1 p.		

4 Vabakava artistlik osa

Artistlikkuse hinded:

Kohtunik annab 5 artistlikkuse hinnet 0.1 hinde täpsusega ning korrutatakse koefitsentidega:

1. Rütm, energia ja elastsus,
2. Ratsaniku ja hobuse vaheline harmoonia,
3. Koreograafia,
4. Raskusaste,
5. Muusika ja selle interpretatsioon.

Artistliku soorituse tulemus arvestatakse liites kokku 5 hinnet, korrutades need vastavate koefitsentidega.

Kõik artistlikkuse hinded sõltuvad põhimõtteliselt tehnilise esituse kvaliteedist. On eriti tähtis, et artistlikkuse hinded Rütm, energia ja elastsuse, ratsaniku ja hobuse vaheline harmoonia ning raskusastme eest oleksid sõltuvad tehnilise soorituse hindest. See tähendab, et kui vabakava on kõrge raskusastmega, kuid tehniline pool jätab soovida, siis tuleb alandada eriti harmoonia ning raskusastme hinnet. Teisest küljest, kui tehnilise soorituse kvaliteet on kõrge kuid raskusaste madal, siis ei saa raskusastme hinne olla oluliselt kõrgem.

Samuti, juhul kui esituses tuleb ette vastuhakku ja allumatust, siis mõjutab see negatiivselt ka koreograafia ja muusika hindeid.

- 4.1 **Rütmi, energia ja elastsuse hinne** ühendab endas nii hobuse rütmi, allüüride korrapärasust, impulssi, läbi selja järeleandlikkust ning tagajalgade aktiivset hõivatust.
- 4.2 **Ratsaniku ja hobuse harmoonia ning koostöö hinne** ühendab endas korrektse treeningu põhialused ning hobuse koostöötahet. Samuti vaadatakse ratsaniku juhtimise võtete õigsust, efektiivsust ning tähelepanematust koos

esituse elegantsusega. Pinge, vastuhakk, ebakindlus harjutuste esitamisel ning samuti agressiivne sooritus ratsaniku poolt mõjuvad hindele kindlasti negatiivselt.

4.3 Koreograafia, väljaku kasutamise ja loovuse hinne. Vabakava ülesehitus peaks olema originaalne ning sisaldama üllatavaid elemente ning üleminekuid, kuid samas ei tohiks see olla liialdatud ning ülemäära keeruline. Hea vabakava on loogiline ning koondatud harjutused peaksid vahelduma pikendatud allüüridega ning külgliikumised sirgjooneliste liikumistega. Kõik harjutused peaksid olema arusaadavalt piiritletud kindlate algus- ja lõpp-punktidega. Harjutuste selge ja loogiline paigutamine rajal võimaldab parema hinnangu ning parema hinde andmise võimalust kohtuniku seisukohast. Kasutada tuleks kogu maneeži ning standard-skeemidest võimalikult erinevaid sõiduradu (veerandliine jne). Kummaski suunas esitatud harjutuste vahel peaks valitsema sümmeetria ning tasakaal. Raskete harjutuste (nt piaffee, passaaž, piruetid) esitamisele tuleks vabakavas pöörata suuremat rõhku, kuid konkreetse hobuse/ratsaniku tugevaid külgi rõhutavate harjutuste ülemäärast esitamist tuleks vältida, kuna see mõjutab negatiivselt vabakava koreograafilist tasakaalu. Ka liigsed üleminekud allüüride vahel ning nende sees takistavad esituse voolavust. Ülesehitus tuleks suunata „C“ tähe poole, liiga palju kohtunikule seljaga sooritatud harjutusi ei jäta head muljet. Kohustuslikele harjutustele lisaks sooritatud raskemad elemendid (piaffee piruetid, passaažiküljendused) kajastuvad positiivselt koreograafia, mitte aga raskusastme hinded.

4.4 Raskusastme ning õigesti kalkuleeritud riskide hinne. Võrreldes koreograafia hindega on raskusastme hinne rohkem seotud tehnilise sooritusega. Samas ei saa raskusastme hinnet vaadelda eraldi teistest artistlikkuse hinetest. Harjutuste sooritamise madalat kvaliteeti loetakse puudujäägiks võistluspaari võimekusel ja sooritusel, mis näitab, et raskusaste ei vasta hobuse ja/või ratsaniku võimetele. Sellisel juhul tuleb raskusastme hindamisel hinnet alandada.

Vabakava põhinõuded on täidetud, kui ratsanik näitab üles kõik kohustuslikud harjutused, mis on iga taseme loetletud hinneteletedel. Ratsanik saab suurendada raskusastet ja tõsta oma soorituse punktisummat (tehnilise korrektsuse korral) järgmiselt:

- Harjutuste miinimumnõuete ületamine, nt suurem läbi sammu jalavahetuste või seeriajalavahetuste või piaffee sammude arv, kuid ilma liialduseta.
- Üksikute, eriti koefitsiendiga harjutuste sobiv kordamine.
- Nõutust järsema nurga näitamine küljendustes, mis võivad olla kombineeritud suunamuutustega
- Harjutuste sooritamine liinidel ilma koolisõiduaia toeta, nt rajast seespool, veerand- või keskliinil ning kõverjoontel (nt ring või serpentiin).
- Harjutuste hästi valitud asukohad, mis raskendavad nende sooritamist: näiteks otse koolisõiduaia ees, samuti väljapoole suunatud piruetid, näiteks pealtvaatajate poole.
- Hästi esitletud ning selgelt määratletud harjutuste kombinatsioonid (nt küljendused traavis, millele järgnevad küljendused passaažis, jalavahetused kahe tempo tagant, millele järgnevad jalavahetused ühe tempo tagant ja vastupidi).
- Nõudlike ja keeruliste üleminekute näitamine (nt piaffee või passaaž otse peatusest ilma eelneva impulsi abita; üleminek sammult või peatusest otse seeriajalavahetustesse; selged, kuid siiski harmoonilised üleminekud pikendatud allüüridest kõrgelt koondatud harjutusele: nt pikendatud traavist piaffeele või pikendatud galopist (pool)piruetele või piaffeele.
- Harjutuste või üleminekute sooritamine ratsmed ühes käes, eriti kui harjutust näidatakse ühe käega mõlemast jalast. Seda aga ilma liialdusteta.

Hästi arvestatud risk ilmneb siis, kui raskusaste vastab võistluspaari võimetele ja treenituse tasemele. Väljakutseid täis ning tehniliselt korrektne sooritus on märkimisväärne tunnistus hobuse kõrgest treenitusest. Teisalt võivad ilmsed vead liigutuste sooritamisel näidata, et kava jääb hobusele raskeks, mis tähendab halvasti arvestatud riski ning seetõttu tuleb raskusastme hinnet vähendada.

Samuti, kui paaril ei õnnestu näidata klassikalist koolisõitu määrustiku nõudmistele kohaselt, siis tuleb kindlasti reageerida, alandades raskusastme hinnet.

Soovituslikud suunad raskusastme hindamiseks on järgmised:

- Kui täidetud on kõigest antud taseme baasnõudmised, siis hindeks suures joones 6.0 - 6.5.
- Kui on näha raskusastme tõus antud taseme tavaaskestest, siis hindeks minimum 7.0
- Iga korrektselt näidatud kõrgema raskusastmega harjutuse, kombinatsiooni ja ülemineku eest peaks tõusma vastavalt ka raskusastme hinne.

4.5 Muusika valiku ja selle tõlgendamise hinne on teine suurel määral artistlik hinne, mis ei sõltu väga tihedalt tehnilisest sooritusest. Kui aga näiteks hobuse allumatuse tõttu kannatab muusika tõlgendamine, siis kannatab ka muusika hinne. Muusika valikut peetakse kava koostamise kõige subjektiivsemaks aspektiks, siiski peaks hea vabakava muusika täitma teatud kindlaid kriteeriume. Muusika rütm peaks sobima kõikide allüüridega ehk võistleja peaks valima sobiva muusika iga erineva allüüri jaoks ning soovitatav oleks kava kõrgpunktide (passaaž, piaffee, pikendused) rõhutamine sobiva muusikaga. Üleminekud allüürides peaksid toimuma koos üleminekutega muusikas. Kasutatud muusika laad peaks olema vastavuses hobuse/ratsaniku kombinatsiooni välimusele ning hobuse liikumisele. Struktuuritu taustamuusika kasutamine ei too kaasa kõrget hinnet. Kuigi vabakavades võib kasutada väga erinevat tüüpi muusikat (klassikast rock-muusikani), siis on soovitatav ühes kavas kombineerida muusika nii et see esindaks mingit ühtset žanri või teemat. Domineerivad vokaalid pole soovitatavad, aga mõned hästisobitatud vokaalid võivad esitusele palju juurde anda. Sobiv sissesõidumuusika on hea positiivseks tähelepanu äratamiseks. Muusika peaks olema struktureeritud esituse lõpuni, see säilitab pinget ning aitab luua esitusest täiuslikumat üldmuljet.

LISA 4 – NOORHOBUSTE KLASSIDE HINDAMINE UUENDATUD

1. Eesmärk

Noorhobuste klasside eesmärgiks on noorte hobuste tutvustamine võistlusolukorraga, anda neile võistluskogemusi ning võimaldada neil võistelda koos samal arengutasemel olevate hobustega. Tähtis on noorte hobuste korrektse treeningtaseme hindamine, rahvuslike hobusetõugude arendus ning laiema huvi äratamine noorhobuste klasside suhtes.

2. Hindamine

5a ja 6a noorhobuste klasse hindab kolleegiumina 2 või 3 kohtunikku, kes istuvad koos "C" tähes ning annavad kvaliteedi hinded (Traav, samm, galopp, kuulekus ja perspektiiv) ning kommentaarid iga hinde kohta 10-palli süsteemis. Hindeid võib anda ka kümnendiku täpsusega, nt. 7,3 või 6,9. Koondtulemus väljendab hobusele antud hinnete aritmeetilist keskmist.

7a noorhobuste klassides istub üks kohtunik "C" tähes ning hindab skeemi tehnilist sooritust. 2 kohtunikku istuvad pikal küljel "E" tähes ning annavad hinded kvaliteedi eest.

Hindamisel on prioriteediks:

- Allüürid
- Treeningu vastavus vanusetaseme standardile
- Üldmulje ja perspektiiv kõrgema taseme koolisõiduhobuseks saamisel

Kohtunikud peaksid endalt küsima:

- kas esitletud hobune vastab esitus vastas üldisele ettekujutusele koolisõiduhobusest?
- kas hobune on oma treeninguga õigel teel?
- kas hobune on piisavalt võimekas, et temast võiks saada kõrgel tasemel koolisõiduhobune?

3. Skeemid

Noorhobuste klassideks on välja töötatud spetsiaalsed skeemid, kus ei hinnata esitust mitte üksikute harjutuste kaupa, vaid kvaliteedi üldhinnetega. Üldhinneteks on tavaliselt eraldi hinded traavi, sammu, galopi, kuulekuse ja üldmulje eest. Erandiks on 7a noorhobuste skeemid, kus hinnatakse eraldi tehnilist osa ning üldhinnetega nn kvaliteedi komponenti.

4-aastaste hobuste skeemid on A-tasemel spetsiaalsed noorhobuste skeemid (NH4A ja NH4B) ning sisaldavad tööallüüre, sammude venitamist traavis ja galopis, 20 m ringe jne.

4-aastaste hobuste võistlus võib toimuda ka grupiklassis, kus hobused näitavad sammu, traavi ja galoppi ning lihtsamaid harjutusi nagu näiteks 3-aasalist serpentiini traavis, sammude venitamist traavis ja galopis, 20 m ringi pika ratsmega sirutades, 20 m ring galopis jne.

5-aastaste hobuste skeemid on L-klassi tasemel FEI noorhobuste skeemid (NH5A ja NH5B) ning sisaldavad tööallüüre, keskmist traavi ja galoppi, volte traavis ja galopis, sammu kaudu jalavahetusi, pika ratsmega kaela sirutamist traavis jne.

6-aastaste hobuste skeemid on M-klassi tasemel FEI noorhobuste skeemid (NH6A ja NH6B) ning sisaldavad koondatud ja pikendatud allüüre, koondavaid harjutusi nagu õlad sees ja küljendused, jalavahetusi õhus jne.

7-aastaste hobuste skeemid on RK tasemel FEI noorhobuste skeemid (NH7A ja NH7B) ning sisaldavad koondatud ja pikendatud allüüre, koondavaid harjutusi nagu õlad sees ja küljendused, poolpiruetid (tööpiruetid on lubatud) ning jalavahetused 4 ja 3 tempo tagant.

4. Allüürid

Allüüre tuleks hinnata järeleandmatu rangusega, kuna need on koolisõiduhobuse kvaliteedile elulise tähtsusega. Hindamisel tuleb tähtsustada õiget rütmi, korrapärasust ja pingevabadust kõigis kolmes allüüris. Impulss peaks saama alguse tagajalgade aktiivsest tõukejõust ning voolama läbi hobuse õõtsuva selja. Sammud peaksid olema elastsed ning demonstreerima õlavabadust ning loomulikku enesekandmist. Allüüride hindamisel peaksid kohtunikud silmas pidama hobuse potentsiaalset võimekust säilitada rütmi ning tasakaalu koondatud ja pikendatud allüürides ning nendevahelistes üleminekutes.

5. Kuulekus: Treeningu vastavus vanusetaseme standardile

Allüüridega samalaadse tähtsusega on hobuse treeningtaseme vastamine tema vanusele. Kohtunikud peaksid hindama kas hobuse treening järgib Treeningpüramiidi nõudeid. Eriti suurt tähelepanu tuleks pöörata pehmele ja ühtlasele kontaktile, mäludes töötavale suule ja elastsele kuklale, lõdvestatud Kukal peaks olema kaela kõige kõrgem punkt, kael ei tohiks olla kammitsetud. Külgmiline paindlikkus peaks olema arenenud võrdselt mõlemas suunas. Hobune peaks olema lõdvestatud, paindlik ja kuulekas.

Nõutav on loomulik võime enesekandmiseks, kuid see on suhteline ning seostub hobuse vanusega.

5-a hobustelt tahetakse näha koondatuse algeid ning "valmidust koondatuseks".

6-a hobuste juures on vajalik koondatuse selgem defineerimine ehk "võime koondatuseks. Külgliikumised peavad olema sujuvad ning korrektselt esitatud.

7-a hobused peavad juba näitama tasemele vastavat koondatust, võimet tõsta esiotsa ning võtta raskust tagaosale. 7a hobune peab liikuma läbi kukla ja selja, ennast kandma stabiilses kontaktis, korrektse paindega ning heas tasakaalus.

Noorhobuste skeemides tuleb eristada väiksemaid vigu, mis hinnet väga ei mõjuta ning suuremaid, põhialuseid puudutavaid vigu, mis tihti põhjustavad hinnete alandamist.

6. Väiksemad ehk tähtsusetud vead

Väiksematesse vigadesse tuleb suhtuda heatahtlikult, kui hobune näitab üldjoonetes korrektset treeningut ja hästi arenenud allüüre. Kui hobune näitab skeemi alguses pinget ning keskendumisraskusi, või on isegi veidi kartlik, siis tuleks seda hinnata leebemalt kui teisi võistlusklasse.

Väiksemad vead 5a hobuste klassis

- Pingemomendid skeemi alguses koos kergete keskendumisraskustega, enesekindlus paraneb skeemi jooksul,
- Peatus ei ole täiesti otse või hajutatud tähelepanuga,
- Üleminekud ei ole päris täpselt tähtedes,
- Kerge ja hetkeline kõverus,
- Galopiletõste vales jalast, kohe parandatud,
- Kaotab hetkeks allüüri, nt vajub galopilt traavile, aga kohe parandatud,
- Jalavahetus sammu kaudu 2 või 6 sammuga 3-5 sammu asemel,

Väiksemad vead 6a hobuste klassis

- Külgliikumiste algus/lõpp ei ole täpselt tähes, hetkeline painde kaotus,
- Painde kaotus külgliikumise lõpus,
- Jalavahetus ei ole täpselt tähes, kergelt kõigub, mitte päris tasakaalus.

Väiksemad vead 7a hobuste klassis

- Kergelt kõigub, mitte päris tasakaalus seeriajalavahetustes, rohkem otsesust üksikutel jalavahetustel,
- Hetkeline tasakaalukaotus galopipiruetil.

7. Kaalukad vead põhialustes

Kaalukad vead (nt märgatavalt ebakorrapärane rütm, pinge, kestvad kontaktiprobleemid, selg ei õõtsu piisavalt, tõsine kõverus, ebapiisav tagajalgade hõivatus) viivad tavaliselt hinnete alandamiseni.

Kaalukad vead 5a hobuste klassis

- Ebakorrapärane rütm traaviharjutustes,
- Puudulik rütm / rütmi kaotus galopis, s.h. kontragalopp,
- Ebakorrapärased või küliskäigule kalduvad sammud sammus, s.h. pööre tagaotsal,
- Vastuhakk või diagonaalsuse kaotamine taandamisel,
- Jalavahetus läbi sammu ilma selgeid samme näitamata,
- Pinge läbi kogu skeemi,
- Korduvad kontaktiprobleemid (pea viltu, probleemid suuga),
- Puudulik selja nõtkus,
- Silmatorkav kõverus,
- Kanged tagajalad, jääb puudu energiast ja hõivatusest.

Kaalukad vead 6a hobuste klassis

- Ebakorrapärane rütm traaviharjutustes,
- Puudulik rütm / rütmi kaotus galopis, s.h. kontragalopp,
- Ebakorrapärased või küliskäigule kalduvad sammud, s.h. sammupiruett,
- Selge painde puudumine külgliikumistes,
- Suures osas vigased jalavahetused,
- Pinge läbi kogu skeemi,
- Korduvad kontaktiprobleemid (pea viltu, probleemid suuga),
- Puudulik selja nõtkus,
- Silmatorkav kõverus,
- Kanged tagajalad, jääb puudu energiast ja hõivatusest.

Kaalukad vead 7a hobuste klassis

- Ebakorrapärane rütm traaviharjutustes,
- Puudulik rütm / rütmi kaotus galopis, s.h. kontragalopp,
- Ebakorrapärased või küliskäigule kalduvad sammud, s.h. sammupiruett,
- Selge painde puudumine külgliikumistes,
- Suures osas vigased jalavahetused,
- Pinge läbi kogu skeemi,
- Korduvad kontaktiprobleemid (pea viltu, probleemid suuga),
- Puudulik selja nõtkus,
- Silmatorkav kõverus,
- Kanged tagajalad, jääb puudu energiast ja hõivatusest.
- Korduv vastuhakk (võimetus) koondatust nõudvate harjutustes.

8. Üldmulje / Perspektiivi hinne

Peale allüüride ja korrektse treeningu tuleb kohtunikel otsustada kas hobune on piisavalt andekas et temast võiks saada kõrgema taseme koolisõiduhobune. See põhineb hobuse sobilikkusel koolisõiduks (temperament, kehaehitus, liikumise väljendusrikkus, karisma) ning treenituse korrektsusel (kuulekus, antud tasemel nõutavate harjutuste sooritamise kergus ja sujuvus).

Eelistada hobust, kes näitab vajalikke omadusi kõrgele tasemele jõudmiseks (tundlikkus, energia, kergus, töötahe) hobusele, kes küll sooritab kuulekalt kõik nõutud harjutused, aga ei näita võimekust rohkemaks.

9. Ratsanik

Noorhobuste klasside hindamisel omab ratsaniku istak ning juhtimisvahendite efektiivsus kõrvalise tähtsusega

10. Varustus

Varustust kasutatakse noorhobuste klassides järgmiselt:

- 4- 6a noorhobused: trenselvaljastus
- 7a noorhobused: ratsaniku valikul kas trensel- või kangvaljastus.

Valjad, kapslid, suulised ja muu varustus vastavalt KSM art 5

11. Ajakava

Noorhobuste klasside ajakava peaks võimaldama lisaks 1-2 minutit igale võistluspaarile, et hobune saaks rahulikult platsiga tutvuda. Lisaage on vaja ka tulemuste välja kuulutamiseks ning kohtunikepoolsete kommentaaride andmiseks. See aitab teha võistlust huvitavamaks publikule.

LISA 5 – RATSUTAMISE KVALITEEDI HINDAMINE LASTE SKEEMIDES UUS

1. LASTE KOLLEGIAALSE KOMPONENDIGA SKEEMID JA HINDAMISSÜSTEEM

Skeemid:

- FEI Children Preliminary A (A2K)
- FEI Children Preliminary B (LK1K)
- FEI Children Team (LK4K)
- FEI Children individual (LR2K)

ERL Laste skeemides võimad osaleda lapsed hobustel või ponidel vanuses 12-14. Vt. KM Art 2.1.

Hindamissüsteem

Kohtunike kogu koosneb (3) kohtunikust. Kollegiaalse komponendiga skeemides on erinevates tähtedest istuvatel kohtunikel erinevad rollid.

- **Tehniline hindamine:** Üks (1) kohtunik C-s
- **Kvaliteedi hindamine:** Kaks (2) kohtuniku, istuvad koos pikal küljel * soovitavalt E-s,

Lühikesel küljel istuv kohtunik hindavad skeemi tehnilist aspekti, harjutuste sooritamist, skeemi sujuvust ning ratsaniku juhtimisvahendite efektiivsust. Pikal küljel kahekesi koos istuvad kohtunikud hindavad põhiliselt võistleja ratsutamisoskust: Istakut ja asendit, juhtimisvahendite efektiivsust, täpsust ning üldmuljet.

Pikal küljel istuvad kohtunikud täidavad spetsiaalse hinnetelehe:

	Harjutus	Löplik hinne	Kommentaariid
1	Ratsaniku asend ja istak Istak: heas tasakaalus, elastne, sadula keskel, läheb hobuse liikumisega kaasa. Ülakeha, käsivarte, küünarnukkide, käte, säärtede ning kandade korrektne asend.		
2	Juhtimisvahendite efektiivsus Juhtimisvahendite mõju hobuse esitlemisel vastavalt "treeningpüramiidi" kriteeriumitele. Juhtimisvahendite mõju harjutuste ning allüüride korrektsel esitusele. Juhtimisvahendite tundlikkus. Ratsaniku istaku sõltumatus.		
3	Täpsus Harjutuste ette valmistamine. Kujundite välja sõitmise täpsus. Harjutuste täpne sooritamine ette antud tähtedest. Korrektses tempo hoidmine.		
4	Üldmulje Esituse harmoonia. Allüüride õigsus. Võime esitada hobust heast küljest.		

1. HINDED JA KARISTUSED

Kvaliteedi hindamisel on lubatud kümnendiku täpsusega hinded.

Karistuspunktid vigade eest:

Eksimine sõidurajal / sooritusel:

1. viga - maha võtta 0.5% lõpptulemusest
2. viga - maha võtta 1% lõpptulemusest
3. viga – võistluselt kõrvaldamine

Tehnilised vead:

Maha võtta 0.5% lõpptulemusest iga vea eest

Karistuspunktid võetakse maha nii tehnilisest kui kvaliteedi osast, kõikide kohtunike tulemustest.

2. KVALITEEDI HINDAMINE

Käesolevate juhiste eesmärgiks on võimaldada kohtunikel aru saada “kvaliteedi hindamise” neljast hindest ehk kriteeriumist ning näidata, kuidas neid kriteeriume kasutada laste klasside hindamises.

1. Ratsaniku asend ja istak,
2. Juhtimisvahendite efektiivsus,
3. Täpsus,
4. Üldmulje.

Laste klasside hindamisel tuleks keskenduda sportlase istakule, juhtimisvahenditele, täpsusele ning ratsutamise efektiivsusele. Hobuse kvaliteet ei tohiks hindeid mõjutada, v.a. juhul kui ratsaniku istakul ja juhtimisvahenditel on hobuse allüüridele negatiivne mõju.

Hobuse kvaliteedil on väike mõju ainult Üldhindele, mis võtab arvesse kogu võistluspaari pilti.

Kui vaja, siis kohtunik ei tohiks kõhelda kõrgete hinnete andmisel. Sarnaselt 7a noorhobuste hindamisel võivad tehniline ja kvaliteedi hinne olla erinevad.

Järgnevalt tutvustame kvaliteedi hindeid, hindamiskriteeriume ning võimalikke vigu ning anname soovitusi hinneteks. Mõnel puhul tuleb arvesse võtta mitut kriteeriumit, näiteks hästi defineeritud ning sujuv üleminek mis on sooritatud täpselt tähes, mõjutab nii Juhtimisvahendite efektiivsuse kui Täpsuse hinnet.

RATSANIKU ASEND JA ISTAK:

Mida jälgida?

Pilti ratsaniku istakust (pea, õlg, ülakeha, puusad ja selg, käsivarred ja käed, jalad ja kannad) ja temakehakeelt (hea ülakeha kontroll, elastne vs. jäik / lõtv / ebastabiilne istak) tuleb võrrelda heas tasakaalus istakuga. Ratsaniku kehatüüp ja -kuju ei tohiks kohtunikku mõjutada.

Istak

Heas tasakaalus, loomuliku elastsusega, istudes sadula keskel/sügavamas kohas, läheb sujuvalt hobuse liikumisega kaasa, Ülakeha korrektne asend, nõtke ja välja sirutunud, õlad on tasakaalus puusade kohal, pea õlgade kohal, lõug õiges asendis,

kõrv, õlg, puus ja kand on ühel vertikaalsel joonel.

Väiksemad vead:

- Istub veidi ühele poole viltu, veidi vertikaali taga/ees,
- Kerge jäikus õlgades või seljas, kühmus selg, alla vajunud lõug,
- Sisse vajunud puus, kergelt kõver,
- Üks õlg on kõrgemal või pööratud hobuse liikumise suunas,
- Toolistak.

Kaalukad vead:

- Väiksemad vead viidud äärmuseni,
- Ratsanik põntsub sadulas või istub täiesti vastu hobuse liikumisele.

Jalad/sääred:

Ülakeha all, ratsaniku keskmes, stabiilsed ning alla sirutatud, piisava nurgaga põlveliigeses. Kand on kõige madalam punkt, Kints on sissepoole pööratud, sisemine säär liibub kergelt vastu hobuse külge.

Väiksemad vead:

- Jalad veidi ebastabiilsed, vajuvad liiga ette või taha,
- Kanna tõstmine sääremärguannete ajal,
- Välja suunatud varvas,
- Põlv tõuseb hetkeks sadulast välja,
- Jalused liiga lühikesed (piirab sääre kasutamist) või liiga pikad (kand tõuseb üles),
- Jaluse kaotamine, mis parandatakse koheselt.

Kaalukad vead:

- Väiksemad vead viidud äärmuseni,
- Põlv pidevalt üles/sadulast välja tõstetud või liigselt välja sirutatud,
- Säärtega või põlvedega hobuse külgedele klammerdumine,
- Kannused hobuse külgedes või pidevalt hobust torkimas,
- Jaluse kaotamine, mida ei parandata.

Käsivarred ja käed:

Pehmelt rusikas, käsi kantakse kindlalt enda ees, põial kõige kõrgema punktina, mitte liiga kõrgel, ühtlases kontaktis hobuse suuga. Käsivarred langevad õlgadest lõdvestunult ja vertikaalselt, küünarnukid on keha lähedal,

Otseliin küünarnukist läbi käevarre ja käe hobuse suuni, käsivarred järgivad hobuse pea ja kaela liikumist, säilitades elastset kontakti.

Väiksemad vead:

- Käed on veidi liiga kõrgel või madalal, liiga laiaili, käed on pööratud, rahutud, jäigad, avatud sõrmedega, kaotavad korraks kontakti,

- Künarnukid liiga taga või liiga sirged, kehast kaugemal.

Kaalukad vead:

- Väiksemad vead viidud äärmuseni,
- Suu küljes rippumine, hobuse suust tirimine, käed rappuvad pidevalt,
- Suur jäikus ja pinges kätes ja käsivartes.

Asendi ja istaku hindamine:

9 - 10: Väga hea või suurepärase kõikides kriteeriumites. Silmapaistvalt head põhialused. Ratsaniku esitus on eriti efektiivne ning hea harmooniaga.

8 - 8.9: Ilma suuremate istakuvigadeta, väga head põhialused. Ratsanikul võib olla üks väiksem istakuviga.

7 - 7.9: Siiski positiivne pilt istakust. Sportlasel võivad olla mõned väiksemad istakuvead, mis aga ei mõjuta oluliselt hobuse korrektset esitamist.

6 - 6.9: Sportlasel on mitmeid väiksemaid istakuvigu mis üldist pilti veidi rikuvad (näiteks käed liiga kõrgel, sportlane vajub kergelt ühele küljele, põlv tõuseb hetkeke sadulast välja, jne.) **VÕI** sportlane istub üldjoontes korrektselt kuid näitab ühte suuremat viga põhialustes (näiteks liiga nähtav ja sage kannuste kasutamine).

5 - 5.9: Sportlasel on mitmed suuremad istakuvead (näiteks vajub kogu aeg paindest väljapoole, käed pidevalt rappuvad, ei ole võimeline kontrollima oma jalgade asendit jne) ja/või sõidab viisil, mis hobust kahjustab (jäigad ja liiga tugevad käed, liigne kannuste kasutamine, sadulas põntsumine jne).

< 5: Liiga karmid käed, pidev ratsmetest rebimine, liigne kannuste kasutamine.

JUHTIMISVAHENDITE EFEKTIIVSUS:

- Juhtimisvahendite mõju hobuse esitlemisel vastavalt treeningpüramiidile
- Juhtimisvahendite mõju harjutuste ning allüüride korrektsel esitamisel
- Juhtimisvõtete tndlik kasutamine
- Ratsaniku istaku tasakaal ja sõltumatus

Mida jälgida?

1. Sportlase võimet hobust positiivselt mõjutada ning teda korrektselt esitada vastavalt treeningpüramiidi nõuetele. Erinevalt kõrgematest koolisõiduklassidest on Laste skeemides põhilise tähelepanu all lödvestatus, kontakt, otsesus ning tasakaal (koondatuse alged).

Vähem tähtsust peaks omistama hobuse üldisele kvaliteedile. Erandiks on kehv ratsutamisoskus, mis sunnib hobust rütmi kaotama. Selle eest tuleb hinnet alandada.

2. Nõutud harjutuste täitmine, üleminekute täpsus, harjutuste ettevalmistus ja sooritamine, kujundite geomeetria.

3. Juhtimisvahendite kasutamine (tundlik vs. jõuline; märkamatud vs. silmatorkavad; täpsed vs. kehva ajastusega.)

4. Sportlase istaku tasakaal ja sõltumatus.

5. Hobuse ja ratsaniku harmooniline koostöö.

Väiksemad vead:

- Treeningpüramiidi nõuded pole alati täidetud, näiteks: hobuse kangestumine hetkeks, kontakt on kohati ebastabiilne, vaja rohkem tagaosa hõivatust, hobune pole alati piisava otsesusega, etc.
- Sportlane ei suuda alati harjutusi sooritada hindele "küllalt hea" või paremini,
- Juhtimisvahendid on liiga silmatorkavad,
- Galopiletõste valest jalast, kiiresti parandatud

Kaalukad vead:

- Hobust ei esitleta vastavalt treeningpüramiidi nõuetele, näiteks: ebakorrektselt ratsutamisest tingitud olulised probleemid rütmi/tasakaaluga, puudulik paindlikkus, pinges selg kogu skeemi vältel,
- Tõsised kontaktiprobleemid – vastu kätt, kael lühikeseks tõmmatud, üle ratsme, ninajoon vertikaali taga, madal kukal, suu lahti, keel külje pealt suust väljas jne.
- Puudulik impulss: tagajalad ei ole hõivatud, allüüre ei näidata õiges tempos
- Väga kõver, tagaveerandid vajuvad sisse/välja,
- Ei ole võimeline näitama koondatust kus se nõutud on,
- Tõsised vead harjutustes, liikumistes ning üleminekutes,
- Agressiivne sõit väga silmatorkavate juhtimisvõtetega,
- Istak ei ole sõltumatu, sportlane ripub ratsme otsas ning klammerdub jalgadega,
- Galopiletõste valest jalast, ei parandata piisavalt kiiresti.

Juhtimisvahendite efektiivsuse hindamine:

9 - 10: Hobust esitletakse väga hästi või suurepäraselt, lähtuvalt Treeningpüramiidi nõudmistest, tundlike ja märkamatute juhtimisvõtetega. Ei ole näha sportlase poolset pingutust, jääb mulje hobuse ja ratsaniku täielikust harmooniast. Hobust näidatakse tema parimast küljest. Ilma vigadeta skeem, kõik nõutud harjutused on täpselt esitatud.

8 - 8.9: Effektiivselt esitletud, korrektselt ning kooskõlas Treeningpüramiidi nõudmistega, kuid mitte nii veenvalt kui hindele 9-10 JA ilma suurte vigadeta skeem, hea koostöö hobuse ja ratsaniku vahel.

7 - 7.9: Hobune on küllaltki kuulekas ning suuremas osas esitletud treeningpüramiidi nõuetele vastavalt. Mõned väiksemad vead harjutustes, kuid ei esine suuri vigu põhialustes VÕI hea esitus ühe suure veaga (nt galopiletõste valest jalast, ei parandata piisavalt kiiresti).

6 - 6.9: Hobune on kuulekas aga näitab mõningaid puudujääke Treeningpüramiidi nõudmistes: Mitmed väiksemad vead harjutustes, aga ei näita suuri vigu VÕI küllalt hea esitus ühe suure veaga VÕI jõuline ja kohatu kannuste kasutamine kogu skeemi jooksul

5 - 5.9: Hobust ei esitleta Treeningpüramiidi nõuetele vastavalt. Mõned suured vead VÕI vastuhakk, mida ratsanik ei suuda lahendada. Jõuline kannuste kasutus.

< 5: Hobune pole juhtimisvõtetes. Ratsutamine mõjub negatiivselt hobusele ning hobuse sooritusele. Liigne kannuste kasutamine

TÄPSUS:

- Harjutuste ette valmistamine.
- Täpsus kujundite sõitmisel.
- Harjutuste sooritamine ette nähtud tähtedes.
- Õige tempo säilitamine.

Mida jälgida?

1. Kuidas sportlane valmistab ette harjutusi (nt veidi õlaga sisse vs. tagumine ots ees, koondatus jne.)
2. Kas harjutused on sooritatud täpselt (nt poolvoldid, korrektselt sõidetud nurgad, serpentiinid jne.)
3. Kas harjutused on sooritatud õigetes tähtedes ja ette nähtud liinidel.
4. Kas sportlane näitab/hoiab vajalikku tempot (nt töötraav/galopp vs. koondtraav/galopp).

Väiksemad vead:

- Harjutuste ebakorrekne algus/lõpp (nt hobust ei võeta otse enne nurk pärast õlad sees harjutust),
- Harjutused/üleminekud näidatud veidi enne/pärast ette nähtud tähte, mitte päris õigel liinil,
- Nurgad kergelt lõigatud, serpentiinid liiga sügavate nurkadega,
- Hobune asetusega kergelt väljapoole, veidi kõver enne nurki,
- Tempo mitte alati säilitatud või mitte kogu aeg korrektselt näidatud (nt töötraav koondtraavi asemel),
- Kujundid mitte alati korrektselt välja sõidetud (nt poolvoldid või voldid liiga suured/väikesed),
- Allüüri kaotus, galopp valest jalast, galopis jalavahetus, mis on kohe parandatud.

Kaalukad vead:

- Väiksemad vead viidud äärmuseni,
- Mitmed tõsised vead harjutuste sooritamisel, allüürides ja üleminekutes, märkimisväärne vastuhakk,
- Allüüri kaotus, galopp valest jalast, galopis jalavahetus, mida ei parandata piisavalt kiiresti.

Täpsuse hindamine:

9 - 10: Kõik harjutused, üleminekud, nurgad ja liinid on näidatud väga hea või suurepärase täpsusega (nt voltide suurus, diagonaalliinide otsesus ette nähtud tähtedesse, sammude arv sammu kaudu jalavahetustes jne) **JA** kõik harjutused ja üleminekud on hoolikalt ette valmistatud ning sooritatud **JA** kogu skeemi jooksul säilib korrekne tempo (nt erinevus töötraavi ja koondtraavi vahel) **JA** vigadeta skeem

8 - 8.9: Kõik harjutused ja üleminekud on sooritatud ette nähtud tähtedes **JA** hea arusaamine nurkade läbi sõitmisest ja korrektsetest liinidest **JA** harjutused ja üleminekud on hästi ette valmistatud ja sooritatud **JA** korrektse tempo säilitamine **JA** skeem suuremate vigadeta, võivad olla mõned väiksemad vead

7 - 7.9: Enamik harjutusi on näidatud enam vähem õigetes tähtedes. Suhteliselt korrektne arusaamine nurkade ja liinide sõitmisest. Enamik harjutusi ja üleminekuid suhteliselt hästi ette valmistatud ja sooritatud. Enamjaolt korrektne tempo. Mõned väiksemad tehnilised probleemid **VÕI** üldjoontes täpne sõit ühe suurema veaga, mis on kiiresti parandatud.

6 - 6.9: Mõned tehnilised probleemid põhjalustes, mis takistavad hobust näitamast rohkem kui rahuldaval tasemel täpsust arvesse võttes.

---

5 - 5.9: Tehnilised probleemid, mis teevad täpse ja harmoonilise skeemi esitamise võimatuks

< 5: Palju suuri viga (nt hobune kaotab allüüri, ei näita sammu läbi sammu kaudu jalavahetustes, seisab tagant pööretes tagaotsal, ei seisa peatusel/tervitusel jne.) **JA/VÕI** pinge või vastuhakk mis mõjub väga halvasti kogu sooritusele.

ÜLDMULJE:

- Esituse harmoonia,
- Allüüride puhtus,
- Võime näidata hobust tema parimast küljest.

Mida jälgida?

1. Esituse kergus ja sujuvus, vabadus pingest ja suurematest tehnilistest vigadest, harmooniline partnerlus hobuse ja ratsaniku vahel.
2. Selle hinde alla kuulub ka allüüride puhtus. Kui ratsanik kahjustab oma tegevusega hobuse allüüre (nt. Küliskäik, tasakaaluprobleemidega traav või ebaselge rütmiga galopp), ei saa võistlussooritusele panna kõrget Üldmulje hinnet. Samas võib heade liikumistega elastne hobune mõjutada hinnet vägagi positiivselt.
3. Kas sportlane on võimeline esitlema oma hobust parimast küljest? See juba omaette eeldab head ratsutamisoskust.

Väiksemad vead:

- Väiksemad vead kõikides eespoolmainitud kriteeriumites: istak, juhtimisvahendite efektiivsus ja täpsus,
- Kerged tehnilised vead, pingemomendid,
- Samm ei ole alati selgelt neljatahtiline, traav mitte alati tasakaalus, galopp kohati tasakaalutu või ebaselge rütmiga,
- Sportlane ei ole veel võimeline piisavalt hästi esitama kõiki hobuse tugevaid külgi.

Kaalukad vead:

- Olulised probleemid kõikides eespoolmainitud kriteeriumites: istak, juhtimisvahendite efektiivsus ja täpsus,
- Mitmed tehnilised vead, märkimisväärne pinge,
- Küliskäigule kalduv samm, traav ei ole korrapärane mõlemas suunas, galopp kehvast tasakaalust või ebaselge rütmiga ning raske kontrollida,
- Sportlasel on laastav mõju hobuse liikumistele.

Üldhinde hindamine:

9 - 10: Väga hea või suurepärase kõikides eespoolmainitud kriteeriumites ning hobuse ja ratsaniku koostöös. Veatu esitus, hobust näidatakse tema parimast küljest

8 - 8.9: Kõik nõutud kriteeriumid on täidetud hästi/väga hästi, s . h . hea/väga hea partnerlus hobusega, korrektne esitus, hobust näidatakse tema parimast küljest

7 - 7.9: Hea koostöö hobuse ja ratsaniku vahel, väiksemad tehnilised probleemid

6 - 6.9: Mõned probleemid põhialustes ning tehnilised vead, sportlane ei ole võimeline näitama oma hobust rohkem kui rahuldaval tasemel

5 - 5.9: Mitmed probleemid eespoolmainitud kriteeriumites. Palju tehnilisi vigu põhialustes ja/või mõningane vastuhakk. Sooritusel jääb puudu harmooniast

< 5: Mitmed olulised probleemid kõikides eespoolmainitud kriteeriumites. Mitmed suured vead ja/või vastuhakk. Sportlasel on esitusele negatiivne mõju. Puudulik harmoonia kogu sooritusel.

LISA 6 – KOOLISÕIDUS RAKENDATAVATE KARISTUSTE ÜLEVAADE

Artikkel	Olukord	Karistus
9.1.7	Võistleja ei tohi mingil juhul kasutada võistlusväljakut muul ajal kui ainult võistlussoorituseks või ajal kui võistluste korraldajad on võistlusväljaku treeninguteks avanud. Kõik erandid selles suhtes tuleb kooskõlastada võistluste peakohtunikuga.	Võistluselt kõrvaldamine
10.4	Võistluste ajal pole igasugused treeningud ega soojendus lubatud mujal kui selleks ette nähtud väljakul, võistluste korrapidaja järelevalve all.	Võistluselt kõrvaldamine ERL hoiatuskaart
10.1	Võistleja hobust ei tohi alates võistluspaika saabumisest juhendis märgitud ametlikul tallide avamise/võistluse alguse päeval kuni võistleja viimase võistlusklassi lõpuni sadulas treenida mitte keegi teine peale võistleja enda, vastasel juhul ootab võistlejat võistluselt kõrvaldamine. Lubatud on hobuse sadulas pika ratsmega jalutamine tallimehe/abilise poolt.	Võistluselt kõrvaldamine
12.3.4.1	Võistlusväljakule ja/või võistlusväljakut ümbritsevale alale* ilmumine stekiga (kui antud võistlustel on steki kandmine keelatud), kaitsmeid/pindesid kandva hobusega või puudustega ratsaniku võistlusvormis (nt Ilma kinnasteta). <i>*Juhul kui ümber võistlusväljaku pole võimalik sõita ja ratsanik alustab võistlussooritust võistlusväljakult aia seest, siis samastatakse võistluspaari poolt enne skeemi alustamist võistlusväljakul veedetud aeg võistlusväljakut ümbritseval alal veedetud ajaga.</i>	Tehniline viga -0.5%
12.3.4.3	Võistlusväljakule sisenemine enne stardimärguannet	Tehniline viga -0.5%
12.3.4.4	Võistlusväljakule sisenemine hiljem kui 45 sek peale stardimärguannet (kella), kuid siiski 90 sek jooksul.	Tehniline viga -0.5%
12.3.4.5	Muusikalises vabakavas võistlusväljakule sisenemine hiljem kui 30 sek muusika algusest alates.	Tehniline viga -0.5% tehnilisest hindest
12.3.4.6	Ratsanik ei võta ratsmeid tervitusel ühte kätte.	Tehniline viga -0.5%
12.3.4.7	Korduv hääle kasutamine või keele laksutamine.	Tehniline viga -0.5%
12.3.4.8	Kui muusikaline vabakava on lühem või pikem skeemis näidatud ajalimiidist, siis võetakse maha 0,5% artistlikkuse koondhindest. Lubatud on kuni 10 sek nihe kummalegi poole	Tehniline viga -0.5% artistlikkuse hindest
12.3.3.1	Kumulatiivsed vead RK ja RR tasemel Eksimine sõidurajal või sooritusel - iga tehtud vea eest, hoolimata sellest kas kohtunik helistas kella või mitte, tuleb võistlejat karistada.	1. viga -2% 2. viga võistluselt kõrvaldamine
12.3.3.2	Kumulatiivsed vead ST/ABC, A, L ja M tasemel Eksimine sõidurajal või sooritusel - iga tehtud vea eest, hoolimata sellest kas kohtunik helistas kella või mitte, tuleb võistlejat karistada.	1. viga -0.5% 2. viga -1% 3. viga võistluselt kõrvaldamine
13.1	Kui „C“ kohtunik märkab, et võistlusel osalev hobune selgelt lonkab ja seda longet ei ole võimalik pidada ajutiseks tasakaalukaotuseks, helistab ta kella ning informeerib ratsanikku võistlustelt kõrvaldamisest. See otsus on lõplik.	Võistluselt kõrvaldamine
13.2	Iga vastuhakku, mis takistab skeemi jätkamist kauem kui 20 sek, karistatakse võistluselt kõrvaldamisega. Kui on tegemist vastuhakuga, mis ohustab võistlejat, hobust, kohtunikke või pealtvaatajaid, siis võib turvalisuse tagamiseks võistlustelt kõrvaldamine toimuda ka enne 20 sek möödumist. Sama kehtib ka enne võistlusväljakule sisenemist toimuva vastuhakuga.	Võistluselt kõrvaldamine
13.3	Hobuse või/ja ratsaniku kukkumine või ratsaniku hobuse seljast maha tulemine.	Võistluselt kõrvaldamine
13.4	Skeemi ajal võistlusväljakult lahkumine. Väljakult lahkunuks loetakse hobust, kes väljub nelja jalaga võistlusväljakult võistlussoorituse ajal.	Võistluselt kõrvaldamine
13.5	Väline abi. Kõrvaliseks abiks sõitjale või hobusele loetakse igat kõrvalist sekkumist (häälega, käeviihetega, elektroonilise kommunikatsiooniseadme kasutamine jne.) võistlussoorituse ajal.	Võistluselt kõrvaldamine
13.6.1	Kui C kohtunik kahtlustab, et hobusel esineb ükskõik kus värske veritsus, peatab ta skeemi ning vaatab hobuse üle. Kui hobusel tuvastatakse värske veritsus, siis võistluspaar kõrvaldatakse võistluselt. Kui kontrollimisel värsket veritsust ei esine, võib ratsanik skeemi jätkata.	Võistluselt kõrvaldamine
13.6.2	Kui korrapidaja avastab pärast võistlussooritust läbi viidud kontrolli käigus värsket veritsuse hobuse suus või külgedel, kannuste piirkonnas, siis informeerib ta sellest C kohtuniku, kes võistluspaari võistluselt kõrvaldab.	Võistluselt kõrvaldamine
13.6.3	Kui korrapidaja avastab pärast võistlussooritust läbi viidud kontrolli käigus värsket veritsuse mujal kui hobuse suus või külgedel kannuse piirkonnas, siis võistluspaari automaatselt võistluselt ei kõrvaldata. Veterinaar vaatab hobuse üle ning C kohtunik otsustab, vastavalt veterinaari soovitusel, et hobune võib jätkata võistlemist järgmistes startides samal või järgneval päeval.	Karistust ei järgne Tulemus jääb jõusse Hobune võib jätkata järgmises skeemis

13.6.3	Kui korrapidaja avastab pärast võistlussooritust läbi viidud kontrolli käigus värske veritsuse mujal kui hobuse suus või külgedel kannuse piirkonnas, siis võistluspaari automaatselt võistluselt ei kõrvaldata. Veterinaar vaatab hobuse üle ning C kohtunik otsustab, vastavalt veterinaari soovitusel, et hobune ei või jätkata võistlemist järgmistes startides samal või järgneval päeval.	Karistust ei järgne Tulemus jääb jõusse Hobune ei või jätkata järgmises skeemis
13.6.5	Kui hobune on veritsuse tõttu võistluselt kõrvaldatud, või kui hobune on end skeemi käigus vigastanud, ning hobusel ilmneb veritsus pärast skeemi lõpetamist, siis peab võistluse veterinaararst hobuse enne järgmist starti (võistluste samal või järgnevatel päevadel) üle vaatama ning otsustama, kas hobusel lubatakse edasi võistelda. Veterinaari sellekohane otsus on lõplik ja edasikaebamisele ei kuulu.	Vastavalt veterinaari otsusele: Hobune võib jätkata võistlemist või hobune ei tohi jätkata järgmises skeemis
13.7	Hobuse/ratsaniku kombinatsioon ei suuda täita antud taseme nõudmisi.	Võistluselt kõrvaldamine
13.8	Hobuse heaolu. Olukord kus soorituse jätkamine on vastuolus hobuse heaoluga ja/või ratsanik kasutab vägivaldset sõidustiili või hobuse julma kohtlemist.	Võistluselt kõrvaldamine
13.9	90 sek jooksul starti mitte ilmumine. Erandiks on mõjuv põhjus, millest tuleb teatada "C" kohtunikule. Mõjuvaks põhjuseks võib olla näiteks raua kaotamine.	Võistluselt kõrvaldamine
13.10	Lubamatu varustuse või riietusega võistlusväljakule ilmumine, v.a. KSM Art 12.5.1 kirjeldatu.	Võistluselt kõrvaldamine
13.11	Võistleja ei osale mõjuva põhjusega võistlusklassis, mis on juhendi järgi kohustuslik.	Võistluselt kõrvaldamine Eelnevate auhindade ja kohtade kaotamine
15.1	Auhinnatseremooniale mitte ilmumine, ilma mõjuva põhjusega ja / või mitte ilmumisest peakohtunikule teatamata.	Auhindade ja koha kaotamine
15.9	Hoolimatu käitumine auhinnatseremoonial, mis paneb ohtu teised ratsanikud, hobused, ametnikud või pealtvaatajad.	ERL hoiatuskaart
4.3.2	Turvakiivri kandmine on võistlussoorituse ajal kohustuslik kõikidele võistlejatele. Turvakiivri kandmise nõude eiramine toob võistlejale ERL Kollase Hoiatuskaardi.	ERL hoiatuskaart
4.4	Kõrvaklappide ja kahepoolsete kommunikatsioonivahendite kasutamine ratsanike poolt võistlussoorituse ajal kõigil koolisõiduvõistlustel on rangelt keelatud ning karistatav võistlustelt kõrvaldamisega. Soojendusel ja treeningul on kõrvaklapid siiski lubatud.	Võistluselt kõrvaldamine
5.5.1	Martingalid, rinnaplaadid, piiravad kummiseibid suuliste, igasugused abivahendid (nagu kül-, libisevad- või tasakaalustavad rihmad ja ratsmed, silmaklapid, mis piiravad hobuse vaatevälja, jms. on võistlustelt kõrvaldamise ähvardusel rangelt keelatud nii treeningu, soojenduse kui võistlussoorituse ajal. Lubatud on pehmenused sadulavöödele, kapslitele jne.	Võistluselt kõrvaldamine
5.6.2	Kunstsabad/sabapikendused on lubatud, kuid neil ei tohi olla metallist osi (v.a. kinnituskonksud) ega raskusi. Selle reegli rikkumine toob kaasa võistluselt kõrvaldamise.	Võistluselt kõrvaldamine
5.6.3	Kõrvatropid pole võistlussoorituse ajal lubatud, kuid neid võib kasutada hobuste ülevaatusel ja autasustamisel turvalisuse eesmärgil. Selle reegli rikkumine toob kaasa võistluselt kõrvaldamise ning ERL Kollase Hoiatuskaardi.	Võistluselt kõrvaldamine ERL hoiatuskaart
5.6.6	Kaunistused. Igasugune hobuse kaunistamine ebatavaliste asjadega, nagu näiteks kaunistustega patsikummid, rosetid, lilled vms. sabas jne., on rangelt keelatud. Selle reegli rikkumine toob kaasa võistluselt kõrvaldamise ning ERL Kollase Hoiatuskaardi.	Võistluselt kõrvaldamine ERL hoiatuskaart
5.6.7	Mitte ühtegi hobuse kehaosa pole lubatud värvida. Värvainega haavasprei ja salvi kasutamine on lubatud raviotstarbel, kuid mitte eksisteerivate haavade või vigastuste varjamiseks. Selle reegli rikkumine toob kaasa võistluselt kõrvaldamise ning ERL hoiatuskaardi	Võistluselt kõrvaldamine ERL hoiatuskaart
5.6.8	Rangelt on keelatud igat tüüpi valge olluse näiteks suhkropasta (" <i>marshmallow fluff</i> ", habemeajamiskreem jne) kasutamine hobuse suu ümber, et imiteerida suuliste mälumisel tekkivat vahtu. Seda loetakse pettuseks, mis on vastuolus hobuse heaoluga – võidakse varjata vigastusi mokkal, ning seda karistatakse võistluselt kõrvaldamise ning ERL hoiatuskaardiga.	Võistluselt kõrvaldamine ERL hoiatuskaart
Käitumisreeglid	Võistluste ametnikud (kohtunikud, korrapidajad, sekretärid, kirjutajad jne.) on kohustatud oma ülesandeid täitma professionaalselt, erapooletult ja heasoovlikult ning oma käitumise, välimuse ning riietusega väärilt esindama ERLi. Samuti on sportlased, sportlaste perekonnaliikmed, hobuste omanikud, tallimehed, abilised jne. kohustatud võistluste ametnikesse, kaasvõistlejatesse ning võistluse vabatahtlikesse suhtuma viisakalt ja respektiivalt. Selle punkti rikkumisel või eiramisel on võistluse peakohtunikul õigus määrata intsidendiga seotud olevale ERLi litsentsi omavale isikule ERLi hoiatuskaart.	ERL hoiatuskaart

LISA 7 – TIITLIVÕISTLUSTE RASKUSASTMED

Võistlus	Klass	Tase	Skeemid	Formaat
EMV	Seeniorid	RR klass	RR5 / RR10	Kaks osavõistlust. Komplekstulemused: osavõistlustel saadud protsendid teisendatakse punktideks 1:1 ning liidetakse, võitjaks on suurima punktisummaga võistleja. Võrdse summa korral annab paremuse kõrgem tagajärg teisel osavõistlusel.
	Noored	RK klass	RK3 / RK10	
	Juuniorid	M klass	M3 / M10	
	Poniratsanikud	LR klass	LP3 / LP10	
	Lapsed	LK / LR klass	LK4K / LR2K	
MV	Harrastajad	LK klass	LK4K / LK10	
	Amatöörid	M klass	M3 / M10	
SMV	Seeniorid	RR klass	RR5	SMV klassid toimuvad ühe skeemi põhjal. Mitme hobusega võistlejal läheb SMV arvestusse parim tulemus.
	Noored	RK klass	RK3	
	Juuniorid	M klass	M3	
	Poniratsanikud	LR klass	LP3	
	Lapsed	LK klass	LK4	
	Harrastajad	LK klass	LK4 / LR2	Kaks osavõistlust. Komplekstulemused: osavõistlustel saadud protsendid teisendatakse punktideks 1:1 ning liidetakse, võitjaks on suurima punktisumma saanud võistleja. Võrdse summa korral annab paremuse kõrgem tagajärg teisel osavõistlusel.
	Amatöörid	M klass	M3 / M4	

LISA 8 – TIITLIVÕISTLUSTE KVALIFIKATSIOONID

Võistlus	Klass	KV norm	Tase	Aeg	Täitmise tingimused
EMV	Seeniorid, noored, juuniorid, poniratsanikud, lapsed	1 x 60%	EMV vastav tase	Sama hooaja jooksul	CDI või CDN / võistleja tulemus koondhina
MV	Harrastajad	1 x 60%	MV vastav tase	Sama hooaja jooksul	CDN või CDI / võistleja tulemus koondhina
	Amatöörid	1 x 60%	MV vastav tase	Sama hooaja jooksul	CDN või CDI / võistleja tulemus koondhina
SMV	Kõik, v.a. harrastajad ja amatöörid	1 x 60%	SMV vastav tase	Sama hooaja jooksul	CDN või CDI / võistleja tulemus koondhina
NBCH (CDI või CDN tulemused)	Seeniorid	1 x 64%	FEI vastav tase (CDI) või RR (CDN)	Eelneva aasta algusest kuni hiljemalt <i>definite entries</i> tähtjani	CDI / võistleja tulemus koondhina CDN / võistluspaari tulemus koondhina + FEI või rahvusliku kat 3 kohtuniku poolt
	U25	1 x 64%	FEI vastav tase (CDI) või RR (CDN)		CDI / võistleja tulemus koondhina CDN / võistluspaari tulemus koondhina + FEI või rahvusliku kat 3 kohtuniku poolt
	Noored	1 x 64%	FEI vastav tase (CDI) või RR (CDN)		CDI / võistleja tulemus koondhina CDN / võistluspaari tulemus koondhina + FEI või rahvusliku kat 3 kohtuniku poolt
	Juuniorid	1 x 64%	FEI vastav tase (CDI) või RR (CDN)		CDI / võistleja tulemus koondhina CDN / võistluspaari tulemus koondhina + FEI või rahvusliku kat 3 kohtuniku poolt
	Poniratsanikud	1 x 64%	FEI vastav tase (CDI) või RR (CDN)		CDI / võistleja tulemus koondhina CDN / võistluspaari tulemus koondhina + FEI või rahvusliku kat 3 kohtuniku poolt
	Lapsed	1 x 64%	FEI vastav tase (CDI) või RR (CDN)		CDI / võistleja tulemus koondhina CDN / võistluspaari tulemus koondhina + FEI või rahvusliku kat 3 kohtuniku poolt
NHMM	Noorhobused	1 x 7,5 või 2 x 7,5	FEI tase vastavalt vanusele	Sama hooaja jooksul	CDI / võistleja tulemus koondhina CDN / võistluspaari tulemus koondhina + FEI või rahvusliku kat 3 kohtuniku poolt
FEI tiitlivõistlustele (EM, MM) kvalifitseerumise tingimused leiate FEI kodulehelt https://inside.fei.org .					

LISA 9 – KOOLISÕIDU EDETABELITE PUNKTIARVESTUSE KORD

1. Edetabeli arvestused

Edetabeleid peetakse paaride (ratsanik-hobune) põhiselt järgmistes arvestustes:

Raskusastme järgi	Sportlase järgi
• R raskem klass	• Seeniorid = R raskem klass
• R kergem klass	• U25 (R raskem klass)
• M klass	• Noored (R kergem klass)
• L raskem klass	• Amatöörid (M klass + R kergem klass)
• L kergem klass	• Juuniorid (M klass)
• A klass	• Harrastajad (L kergem klass + L raskem klass)
	• Poniratsanikud (L ponid)
	• Lapsed (L kergem klass + L raskem klass)

Igal raskusastmel peetakse üldist edetabelit, kuhu lähevad kõigi võistluspaaride tulemused vastaval tasemel ning sportlaste järgi edetabeleid vastavalt eelpool märgitule.

Lisaks peetakse eraldi hobusepõhiselt kollegiaalsete skeemide põhjal noorhobuste edetabeleid:

- 4-aastased hobused - NH4 skeemid / FEI ja ERL 4a hobuste skeemid
- 5-aastased hobused - NH5 skeemid / FEI 5a hobuste skeemid
- 6-aastased hobused - NH6 skeemid / FEI 6a hobuste skeemid

2. Edetabeli pidamine

Edetabelite punktiarvestus toimub kalendriaastapõhiselt ja iga aasta 1. jaanuarist alustatakse punktide arvestamist nullist.

Edetabelisse lähevad arvesse:

- Eestis toimunud rahvuslike võistluste tulemused.
- Eestis ja välismaal toimuvate rahvusvaheliste võistluste (CDI) tulemused.
- Välismaal toimuvate rahvuslike võistlussarjade tulemused juhul kui ERL osaleb sarja korraldamises (nt Balti Koolisõiduliiga).
- Välismaal toimuvate teiste riikide rahvuslike võistluste tulemused, juhul kui need vastavad ERL koolisõidumäärustikule

Tulemuse protsent teisendatakse punktitali alusel punktideks alates 55%-st, kusjuures tulemus võetakse arvesse ümardamata kümnendiku täpsusega (vt. tabelis toodud näidet 55,1-55,9%).

Vastavalt võistluse tasemele ja noorhobustel põhivõistlustasemest kõrgema taseme eest lisanduvad boonuspunktid.

Arvestusse lähevad iga võistluspaari 5 enim punkte andnud tulemust.

3. Punktitali

Tulemus	Punktid	Tulemus	Punktid	Tulemus	Punktid	Tulemus	Punktid	Tulemus	Punktid
55%	50	57%	70	68%	180	79%	290	90%	400
55,1%	51	58%	80	69%	190	80%	300	91%	410
55,2%	52	59%	90	70%	200	81%	310	92%	420
55,3%	53	60%	100	71%	210	82%	320	93%	430
55,4%	54	61%	110	72%	220	83%	330	94%	440
55,5%	55	62%	120	73%	230	84%	340	95%	450
55,6%	56	63%	130	74%	240	85%	350	96%	460
55,7%	57	64%	140	75%	250	86%	360	97%	470
55,8%	58	65%	150	76%	260	87%	370	98%	480
55,9%	59	66%	160	77%	270	88%	380	99%	490
56%	60	67%	170	78%	280	89%	390	100%	500

4. Boonuspunktid

Erinevate tasemetega võistlused annavad boonuspunkte järgmiselt:

- SMV, MV – 5
- EMV – 10
- CDI1*, CDI2*, CDI-Y/J/Ch/P/Am/U25 – 15
- CDI3*, CDIO - 2*,Y/J/Ch/P/Am/U25 – 20
- CDI4* – 25
- CDI-W, CDIO3*-5*, CDI5* – 30
- Euroopa MV, CDI-W Finaal – 40
- MM – 50
- OM – 60
- NHT – 10
- CDIYH – 15
- Noorhobuste MM – 20

Rahvuslikud klassid, kus osaleb vähemalt 3 erinevat välisvõistlejat välisriigi registrites olevatel hobustel, annavad 5 boonuspunkti.

5. Punktiarvestuse näidised

- Kui koolisõidupaar saavutab Eesti meistrivõistlustel juunioride M-klassi skeemis tulemuse 65,275%, siis arvutatakse tema punktid M-klassi edetabelisse järgmiselt:
65,2% (tulemus) = **152 p + 10 p** (EMV boonus) = **162 p**
- Kui noorhobuste tšempionaadil (NHT) saavutatakse 6a hobusega NH6 skeemis hinne 7.2, saab ta punktid 6a hobuste edetabelisse järgmiselt:
72 (tulemus) = **220 p + 10 p** (NHT boonus) = **230 p**
- Kui noorhobuste MM-I saavutatakse 6a hobusega FEI 6a hobuste skeemis hinne 7.2, saab ta punktid 6a hobuste edetabelisse järgmiselt:
72 (tulemus) = **220 p + 20 p** (MM boonus) = **240 p**

6. Klubide edetabel

Klubide edetabelisse kantakse punktid vastavalt eelpool toodud edetabeli punktiarvestuse korrale. Kõikide sportlaste klubiline liikmelisus peab olema lõpp-protokollides tuvastatav ja vastama Ratsaneti andmetega.

Edetabeli pidamise eesmärk:

- tähtsustada klubi kui ERL liikme rolli
- tähtsustada noorte ja lastespordi osakaalu ratsaspordis
- tekitada klubide vahel eluterve konkurents
- klubisisese tegevuse hoogustamine

Edetabelis kasutatakse koefitsiente:

- seeniorid 1,0
- noored 3,5
- juuniorid 6,0
- lapsed 6,0
- poniratsanikud 6,0
- harrastajad 0,5
- amatöörid 0,5

Edetabelit peetakse kalendriaasta põhiselt eraldi iga kuu ning vastava aasta kohta kokku. Igakuiselt ja aasta kokkuvõttes lähevad arvesse jooksva kalendriaasta 5 enim punkte andnud tulemust ehk viimase võistluskuu seis on ka aasta kokkuvõtteks.

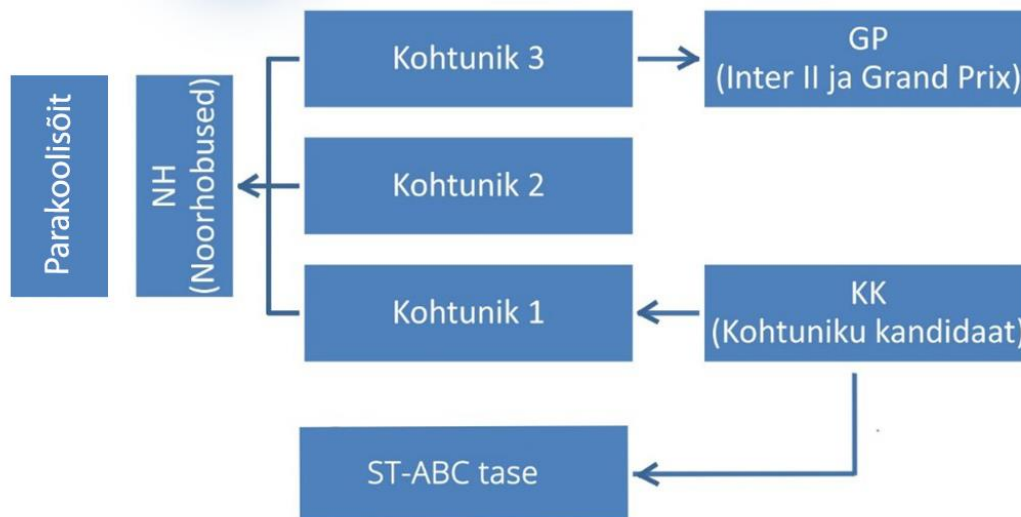
Aasta kokkuvõttes autasustatakse parimat klubi meenega.

Juhul, kui klubide edetabeli parimaid premeeritakse rahaliselt, siis auhinnafondi suuruse, jagunemise ja väljamaksete korra kinnitab ERL juhatus.

LISA 10 – KOOLISÕIDU AMETNIKUD

1. [Koolisõidu kohtunikud](#)
2. [Koolisõidu korrapidajad](#)
3. [Koolisõidu sekretärid](#)

1. [ERL rahvuslike koolisõidu kohtunike kategooriate süsteem](#)

1.1 [KS kohtuniku kandidaat \(KK\)](#)

Õigused: võib hinnata klubisisestel ja treeningvõistlustel kuni L taset

Eeldused:

- Võistelnud ERL võistlustel vähemalt A tasemel
- Osalenud aktiivselt kirjutajana ERL võistlustel
- Vähemalt 18 aastat vana

Kategooria omandamiseks tuleb:

- Osaleda vähemalt ühel ERL KS kohtunike koolitusel atesteerimisele eelnenud aasta jooksul
- Edukalt läbida vähemalt A-taseme proovihindamine ja määrustiku test
- Esitada taotlus ERL ametniku CV vormis www.ratsaliit.ee

Kategooria säilitamise miinimumnõuded 3-aastase kehtivusaja jooksul:

- Aktiivne töö kirjutajana ERL võistlustel
- Osalemine kolmel ERL KS kohtunike koolitusel (vähemalt 1 koolitus aastas)
- Praktika (*sit-in*) koos 2. või 3. kategooria kohtunikuga, vähemalt kuuel võistlusel / kolme erineva kohtunikuga, A või L skeemides (vähemalt kaks võistlust aastas).
- Esitada ERL ametniku lühike online CV (www.eformular.com) kolme viimase aasta tegevuse kohta, kus kinnitatakse kontaktandmed ning lisatakse tegevused, mis ei kajastu Ratsanetis.

Kui kategooria säilitamise miinimumnõuded ei ole kategooria kehtimise aja lõpuks täidetud, siis eemaldatakse ta kohtunike kandidaatide nimekirjast.

1.2 [KS kohtuniku kandidaat \(KK\) - ST/ABC lisaõigus](#)

Õigused:

- Võib hinnata kuni ST / ABC taset ERL kalenderplaani võistlustel

Eeldused:

- Omab kehtivat Kohtuniku Kandidaadi kategooriat

Kategooria omandamiseks tuleb:

- Täita KK kategooria säilitamise miinimumnõuded
- Osaleda vähemalt ühel ERL poolt läbi viidud ABC taset käsitleva KS kohtunike koolitusel atesteerimisele eelnenu kolme aasta jooksul
- Läbida edukas ABC-taseme koolitus proovihindamisega või koolituse/atesteerimise läbiviija soovitus
- Vajadusel määrustiku test

Kategooria säilitamise miinimumnõuded 3-aastase kehtivusaja jooksul:

- Läbida vähemalt üks ERL poolt läbi viidud KS kohtunike ST / ABC taset käsitlev koolitus

Kui kategooria säilitamise miinimumnõuded ei ole kategooria kehtimise aja lõpuks täidetud, siis peab kohtunik tegema eduka proovi- või kontrollhindamise ABC tasemel või ta eemaldatakse ST / ABC kohtunike nimekirjast.

1.3 KS kohtunik 1

Õigused:

- **Võib hinnata kuni L raskemat taset, k.a. tiitlivõistlused**

Eeldused:

- Võistelnud ERL võistlustel vähemalt A-tasemel
- Tegutsenud KK taseme kohtunikuna vähemalt ühe aasta
- Osalenud aktiivselt kirjutajana ERL võistlustel

Kategooria omandamiseks tuleb:

- Täita KK kategooria säilitamise üldised miinimumnõuded
- Edukalt läbida L-taseme proovihindamine
- Praktika (*sit-in*) koos 2. või 3. kategooria kohtunikuga, vähemalt kuuel võistlusel / kolme erineva kohtunikuga, L skeemides (vähemalt kaks võistlust aastas).
- Soovitused kahelt erinevalt 2. või 3. taseme kohtunikult taseme tõstmiseks, vastavalt praktika (*sit-in*) tulemustele.
- Vajaduse korral määrustiku test
- Esitada ERL ametniku CV (www.ratsaliit.ee) kolme viimase aasta tegevuse kohta

Kategooria säilitamise miinimumnõuded 3-aastase kehtivusaja jooksul:

- Hindamine - vähemalt kuus L-taseme skeemi
- Osalemine vähemalt kolmel ERL KS kohtunike koolitusel (vähemalt üks koolitus aastas)
- Üks kontroll- või proovihindamine kolme aasta jooksul
- Määrustiku test korra kolme aasta jooksul
- Esitada ERL ametniku lühike online CV (www.eformular.com) kolme viimase aasta tegevuse kohta, kus lisatakse tegevused, mis ei kajastu Ratsanetis.

Kui kategooria säilitamise miinimumnõuded ei ole kategooria kehtimise aja lõpuks täidetud, siis viiakse kohtunik KK tasemele. Nõutud hindamised võib vajaduse korral asendada proovihindamisega.

1.4 KS kohtunik 2

Õigused:

- **Võib hinnata kuni M taset, k.a. tiitlivõistlused**

Eeldused:

- Võistelnud ERL võistlustel vähemalt L tasemel
- Tegutsenud 1. kategooria kohtunikuna vähemalt kaks aastat

Kategooria omandamiseks tuleb:

- Täita 1. kategooria säilitamise miinimumnõuded
- Edukalt läbida M-taseme proovihindamine
- Praktika (*sit-in*) koos 3. kategooria kohtunikega, vähemalt kuuel võistlusel, M või R skeemides
- Soovitused kahelt erinevalt 3. kategooria või FEI kohtunikult taseme tõstmiseks, vastavalt praktika (*sit-in*) tulemustele
- Vajaduse korral määrustiku test
- Esitada ERL ametniku CV (www.ratsaliit.ee) kolme viimase aasta tegevuse kohta

Kategooria säilitamise miinimumnõuded 3-aastase kehtivusaja jooksul:

- Hindamine - vähemalt kuus M-taseme skeemi
- Osalemine vähemalt kolmel ERL KS kohtunike koolitusel (vähemalt üks koolitus aastas)
- Üks kontroll- või proovihindamine kolme aasta jooksul
- Määrustiku test korra kolme aasta jooksul
- Esitada ERL ametniku lühike online CV (www.eformular.com) kolme viimase aasta tegevuse kohta

Kui kategooria säilitamise miinimumnõuded ei ole kategooria kehtimise aja lõpuks täidetud, siis viiakse kohtunik 1. kategooria tasemele. Nõutud hindamised võib vajaduse korral asendada proovihindamistega.

1.5 KS kohtunik 3

Õigused:

- Võib hinnata kuni R kergemat taset, k.a. tiitlivõistlused

Eeldused:

- Võistelnud ERL võistlustel vähemalt M tasemel
- Tegutsenud 2. kategooria kohtunikuna vähemalt kaks aastat

Kategooria omandamiseks tuleb:

- Täita 2. kategooria säilitamise miinimumnõuded
- Edukalt läbida R-taseme proovihindamine
- Praktika (*sit-in*) koos 3. kategooria või FEI kohtunikega, vähemalt kuuel võistlusel, R skeemides
- Soovitused kahelt erinevalt 3. kategooria või FEI kohtunikult taseme tõstmiseks, vastavalt praktika (*sit-in*) tulemustele
- Vajaduse korral määrustiku test
- Esitada ERL ametniku CV (www.ratsaliit.ee) kolme viimase aasta tegevuse kohta

Kategooria säilitamise miinimumnõuded 3-aastase kehtivusaja jooksul:

- Hindamine - vähemalt kuus R-taseme skeemi
- Osalemine vähemalt kolmel ERL KS kohtunike koolitusel (vähemalt üks koolitus aastas)
- Üks kontroll- või proovihindamine kolme aasta jooksul
- Määrustiku test korra 3 aasta jooksul
- Esitada ERL ametniku lühike online CV (www.eformular.com) kolme viimase aasta tegevuse kohta

Kui kategooria säilitamise miinimumnõuded ei ole kategooria kehtimise aja lõpuks täidetud, siis viiakse kohtunik 2. kategooria tasemele. Nõutud hindamised võib vajaduse korral asendada proovihindamistega.

1.6 KS kohtunike lisaõigused

1.6.1 KS kohtunik 1, 2 ja 3 - NH lisaõigus

Õigused:

- Võib hinnata kollegiaalse hindamisega noorhobuste klasse, k.a. tiitlivõistlused

Eeldused:

- Omab kehtivat kohtuniku 1., 2. või 3. kategooriat

Kategooria omandamiseks tuleb:

- Osaleda vähemalt ühel ERL, FEI või mõne muu NF-i poolt läbi viidud NH taset käsitleval KS kohtunike koolitusel atesteerimisele eelnenud kolme aasta jooksul
- Läbida edukalt NH-klasside koolituse proovihindamine või koolituse/atesteerimise läbiviija soovitus

Kategooria säilitamise miinimumnõuded 3-aastase kehtivusaja jooksul:

- Täita vastavalt 1., 2. või 3. kategooria säilitamise nõuded
- Läbida vähemalt üks ERL, FEI või mõne muu NF-i poolt läbi viidud KS kohtunike NH taset käsitlev koolitus

Kui kategooria säilitamise miinimumnõuded ei ole kategooria kehtimise aja lõpuks täidetud, siis peab kohtunik tegema eduka proovi- või kontrollhindamise NH-tasemel või ta eemaldatakse NH kohtunike nimekirjast.

1.6.2 KS kohtunik 1, 2 ja 3 - Parakoolisõidu hindamise lisaõigus

Õigused:

- Võib hinnata parakoolisõidu klasse, k.a. tiitlivõistlused

Eeldused:

- Omab kehtivat kohtuniku 1., 2. või 3. kategooriat

Kategooria omandamiseks tuleb:

- Osaleda vähemalt ühel ERL, FEI või mõne muu NF-i poolt läbi viidud parakoolisõitu käsitleval KS kohtunike koolitusel atesteerimisele eelnenud kolme aasta jooksul
- Koolituse/atesteerimise läbiviija soovitus

Kategooria säilitamise miinimumnõuded 3-aastase kehtivusaja jooksul:

- Täita vastavalt 1., 2. või 3. kategooria säilitamise nõuded
- Läbida vähemalt üks ERL, FEI või mõne muu NF-i poolt läbi viidud parakoolisõitu käsitlev koolitus

Kui kategooria säilitamise miinimumnõuded ei ole kategooria kehtimise aja lõpuks täidetud, siis peab kohtunik tegema eduka proovi- või kontrollhindamise parakoolisõidus või ta eemaldatakse parakoolisõidu kohtunike nimekirjast.

1.6.3 KS kohtunik 3 - GP lisaõigus

Õigused:

- Võib hinnata kuni Inter II ja GP taset, k.a. tiitlivõistlused

Eeldused:

- Omab kehtivat kohtuniku 3. kategooriat

Kategooria omandamiseks tuleb:

- Täita 3. kategooria säilitamise miinimumnõuded
- Osaleda vähemalt ühel ERL, FEI või mõne muu NF-i poolt läbi viidud GP taset käsitleval KS kohtunike koolitusel atesteerimisele eelnenud 3 aasta jooksul
- Läbida edukalt GP-taseme koolituse proovihindamine või koolituse/atesteerimise läbiviija soovitus

Kategooria säilitamise miinimumnõuded 3-aastase kehtivusaja jooksul:

- Läbida vähemalt üks ERL, FEI või mõne muu NF-i poolt läbi viidud KS kohtunike GP taset käsitlev koolitus

Kui kategooria säilitamise miinimumnõuded ei ole kategooria kehtimise aja lõpuks täidetud, siis peab kohtunik tegema eduka proovi- või kontrollhindamise GP-tasemel või ta eemaldatakse GP kohtunike nimekirjast. Kui kohtunik on viidud 3. kategooriast madalamale tasemele, kaotab ta GP lisaõiguse.

1.7 Selgitused

Proovihindamine: kohtunik hindab skeemi, tema hindeid võrreldakse sama skeemi hinnanud FEI või rahvuslike 3. kategooria kohtunike hinnetega, kuid ei arvestata võistlustulemustena. Proovihindamisel peaks olema vähemalt kaheksa sõitjat. Kui vajaliku taseme klassis pole piisavalt ratsanikke, siis võib lisaks hinnata ka taseme võrra madalamat klassi. Proovihindamist saab sooritada ERL võistlustel või koolitusel, kus hindab vähemalt üks FEI väliskohtunik või kaks 3. kategooria rahvuslikku kohtunikku.

Kontrollhindamine: kohtunik hindab skeemi hindekohtunikuna, tema hindeid võrreldakse sama skeemi hinnanud FEI kohtunike hinnetega. Kontrollhindamisel peaks üldjuhul olema vähemalt kaheksa sõitjat. Kui vajaliku taseme klassis pole piisavalt ratsanikke, siis võib lisaks arvestada ka taseme võrra madalamat klassi. Kontrollhindamist saab sooritada ERL võistlustel, kus kontrollhindamise sooritajale lisaks hindab vähemalt üks FEI väliskohtunik või kaks 3. kategooria rahvuslikku kohtunikku.

Määrustiku test: määrustikul põhinev test, mille jooksul kohtunik ei tohi kasutada määrustikku, kuid võib kasutada oma märkmeid.

Praktika (sit-in): kohtunik istub skeemi ajal koos 3. kategooria või FEI kohtunikuga, kes esitab talle skeemi jooksul küsimusi ning laseb panna hindeid. Praktika ühel võistlusel peaks hõlmama vähemalt 8 nõutud tasemel ratsanikku.

Praktika juhendi leiata ERL kodulehelt: www.ratsaliit.ee

ERL jätab õiguse teha vajalikke kohandusi kohtunike kategooriate omandamisel ja säilitamisel vastavalt ametnike puudutavatele eriolukordadele.

1.8 KS kohtunike koondtabel

Kate- goria	Min vanus	Eelnev kategoria	Läbitav koolitus	Eelnev töökogemus	Kategoria kehtivus	Kategoria kehtivuse eeldused	Kohtunikuks olemise õigused ERL võistlustel
Rahvuslik KS kohtunik KK	18	Puudub	KS kohtunike koolitus, A taseme proovihindamine ja määrustiku test	<ul style="list-style-type: none"> Võistluskogemus A tasemel Aktiivne töö kirjutajana ERL võistlustel 	3 aastat	<ul style="list-style-type: none"> Aktiivne töö kirjutajana ERL võistlustel Min üks KS kohtunike täiendkoolitus aastas Üks proovi- või kontrollhindamine iga 3 aasta tagant Määrustiku test iga 3 aasta tagant 	Kuni L taseme hindamine klubisestel ja treeningvõistlustel
Lisaõigus ST/ABC hindamine	18	KS kohtunik KK	KS kohtunike koolitus ja proovihindamine ST-ABC tasemel			<ul style="list-style-type: none"> Osalemine vähemalt ühel ERL poolt läbi viidud ST+ABC taset hõlmaval koolitusel 	ST ja ABC taseme hindamine ERL kalenderplaani võistlustel
Rahvuslik KS kohtunik 1	20	KS kohtunik KK min üks aasta	KS kohtunike koolitus, L taseme proovihindamine ja määrustiku test	<ul style="list-style-type: none"> Võistluskogemus A tasemel Aktiivne töö kirjutajana ERL võistlustel Praktika (<i>sit-in</i>) ja soovitus 2. või 3. kat kohtunikelt (L tasemel) 	3 aastat	<ul style="list-style-type: none"> Hinnata min kuus L taseme skeemi Min üks KS kohtunike täiendkoolitus aastas Üks proovi- või kontrollhindamine iga 3 aasta tagant Määrustiku test iga 3 aasta tagant 	Kuni L taseme hindamine ERL kalenderplaani võistlustel, k.a. peakohtunikuna
Rahvuslik KS kohtunik 2	22	KS kohtunik 1 min kaks aastat	KS kohtunike koolitus, M taseme proovihindamine ja määrustiku test	<ul style="list-style-type: none"> Võistluskogemus L tasemel Piisav hindamiskogemus L taseme skeemides Praktikad (<i>sit-in</i>) ja soovitus 3. kat kohtunikelt (M tasemel) 	3 aastat	<ul style="list-style-type: none"> Hinnata min kuus M taseme skeemi Min üks KS kohtunike täiendkoolitus aastas Üks proovi- või kontrollhindamine iga 3 aasta tagant Määrustiku test iga 3 aasta tagant 	Kuni M taseme hindamine ERL kalenderplaani võistlustel, k.a. peakohtunikuna
Rahvuslik KS kohtunik 3	24	KS kohtunik 2 min kaks aastat	KS kohtunike koolitus, RK taseme proovihindamine ja määrustiku test	<ul style="list-style-type: none"> Võistluskogemus M tasemel Piisav hindamiskogemus M taseme skeemides Praktikad (<i>sit-in</i>) ja soovitus 3. kat või FEI kohtunikelt (RK tasemel) 	3 aastat	<ul style="list-style-type: none"> Hinnata min kuus RK taseme skeemi Min üks KS kohtunike täiendkoolitus aastas Üks proovi- või kontrollhindamine iga 3 aasta tagant Määrustiku test iga 3 aasta tagant 	Kuni RK taseme hindamine ERL kalenderplaani võistlustel, k.a. peakohtunikuna
Lisaõigus Parakoolisõidu hindamine	20	KS kohtunik 1, 2 või 3	KS kohtunike koolitus parakoolisõidus	N/A		<ul style="list-style-type: none"> Osalemine vähemalt ühel ERL või FEI poolt läbi viidud parakoolisõitu hõlmaval koolitusel iga 3 aasta jooksul 	Parakoolisõidu skeemide hindamine ERL kalenderplaani võistlustel
Lisaõigus Noorhobuste hindamine	20	KS kohtunik 1, 2 või 3	KS kohtunike koolitus ja proovihindamine NH skeemides			<ul style="list-style-type: none"> Osalemine vähemalt ühel ERL või FEI poolt läbi viidud NH taset hõlmaval koolitusel iga 3 aasta jooksul 	NH kollegiaalsete skeemide hindamine ERL kalenderplaani võistlustel
Lisaõigus GP hindamine	24	KS kohtunik 3	KS kohtunike koolitus ja proovihindamine GP tasemel			<ul style="list-style-type: none"> Osalemine vähemalt ühel ERL või FEI poolt läbi viidud GP taset hõlmaval koolitusel iga 3 aasta jooksul 	Inter A, Inter B, Inter II ja GP taseme skeemide hindamine ERL võistlustel

FEI Kategooriariad		ERL soovitus	Vastavalt FEI standarditele		
--------------------	--	--------------	-----------------------------	--	--

2. ERL koolisõidu korrapidajad

Kategooria	Min vanus	Eelnev kategooria	Läbitav kooolitus	Eelnev töökogemus	Kategooria kehtivus	Kategooria kehtivuse eeldused	Korrapidajaks olemise õigused ERL võistlustel
Rahvuslik KS korrapidaja 1	18	Puudub	KS korrapidaja kooolitus ja eksam	<ul style="list-style-type: none"> Seos hobuste ja/või ratsaspordiga 	3 aastat	<ul style="list-style-type: none"> Töötamine peakorrapidaja assistendina min 3 x kolme aasta jooksul ERL võistlustel Min üks KS korrapidajate täiendkooolitus 3 aasta jooksul 	<ul style="list-style-type: none"> Peakorrapidaja assistent
Rahvuslik KS korrapidaja 2	20	KS korrapidaja 1 min üks aasta	Täiendkooolitused vajalikus mahus ja eksam või test.	<ul style="list-style-type: none"> Min 4 x peakorrapidaja assistendina viimase kahe aasta jooksul KS korrapidaja 2 või FEI kategooria korrapidaja soovitus 	3 aastat	<ul style="list-style-type: none"> Töötamine korrapidajana või tema assistendina min 3 x kolme aasta jooksul ERL võistlustel Min 1 x KS korrapidajate täiendkooolitus 3 aasta jooksul 	<ul style="list-style-type: none"> Peakorrapidaja või assistent
FEI Level 1 KS korrapidaja	23	KS korrapidaja 2 min kolm aastat, inglise keel kõnes ja kirjas	FEI online kooolitus ja eksam	<ul style="list-style-type: none"> Min 15 x korrapidaja, min 5 x peakorrapidaja, min 1 x EMV peakorrapidaja assistent kolme aasta jooksul Kahe FEI kategooria KS korrapidaja soovitus 	FEI reeglid	<ul style="list-style-type: none"> FEI reeglid 	<ul style="list-style-type: none"> Peakorrapidaja või assistent
FEI kategooriariad		ERL soovitus	Vastavalt FEI standarditele				<ul style="list-style-type: none"> Peakorrapidaja või assistent
Lisaõigus: Parakooolisõidu korrapidaja	20	KS korrapidaja min üks aasta	KS korrapidaja kooolitus parakooolisõidus	N/A	3 aastat	<ul style="list-style-type: none"> Osalemine vähemalt ühel ERL või FEI poolt läbi viidud parakooolisõitu hõlmaval kooolitusel iga 3 aasta jooksul 	<ul style="list-style-type: none"> Peakorrapidaja või assistent vastavalt omandatud KS korrapidaja kategooriale

3. ERL koolisõidu sekretärid

Kate- gooria	Min vanus	Eelnev kate- gooria	Läbitav koolitus	Eelnev töökogemus	Kate- gooria kehtivus	Kate- gooria kehtivuse eeldused	Sekretäriks olemise õigused ERL võistlustel
Rahvuslik KS sekretär	18	Puudub	KS sekretäri eksam	<ul style="list-style-type: none"> • Soovituslikult seos ratsaspordiga • MS Excel programmi kasutamine • Töö koolisõiduvõistlustel peasekretäri varjuna viimase aasta jooksul • KS sekretäri soovitus 	3 aastat	<ul style="list-style-type: none"> • Töötamine peasekretärina min 3 x kolme aasta jooksul ERL võistlustel • Min 1 x sekretäride täiendkoolitus 3 aasta jooksul 	<ul style="list-style-type: none"> • Peasekretär